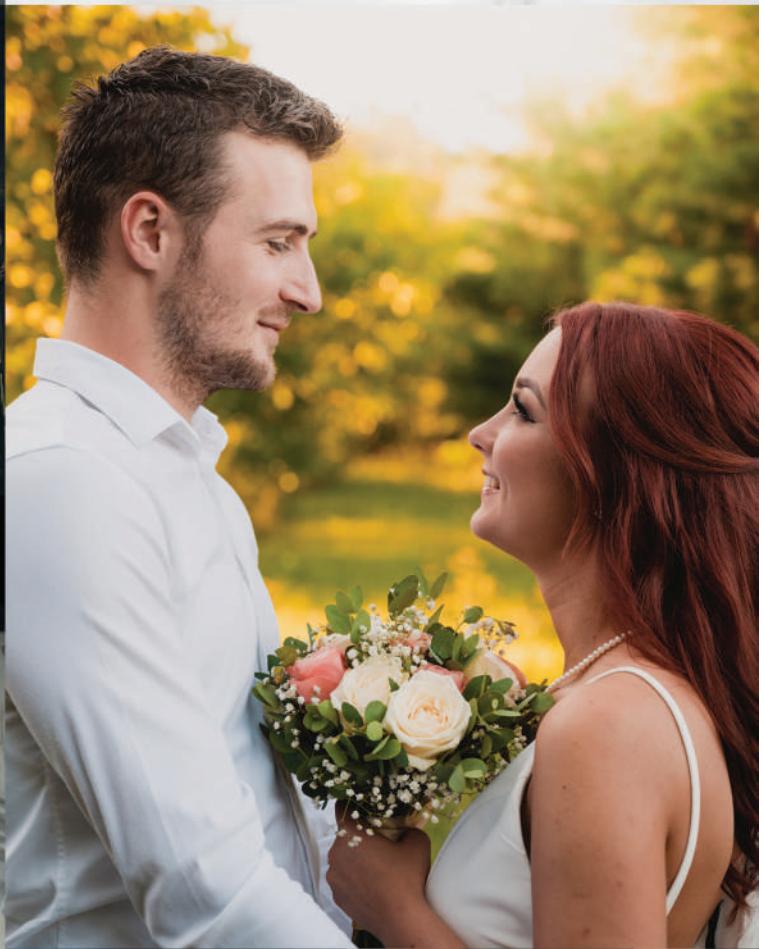
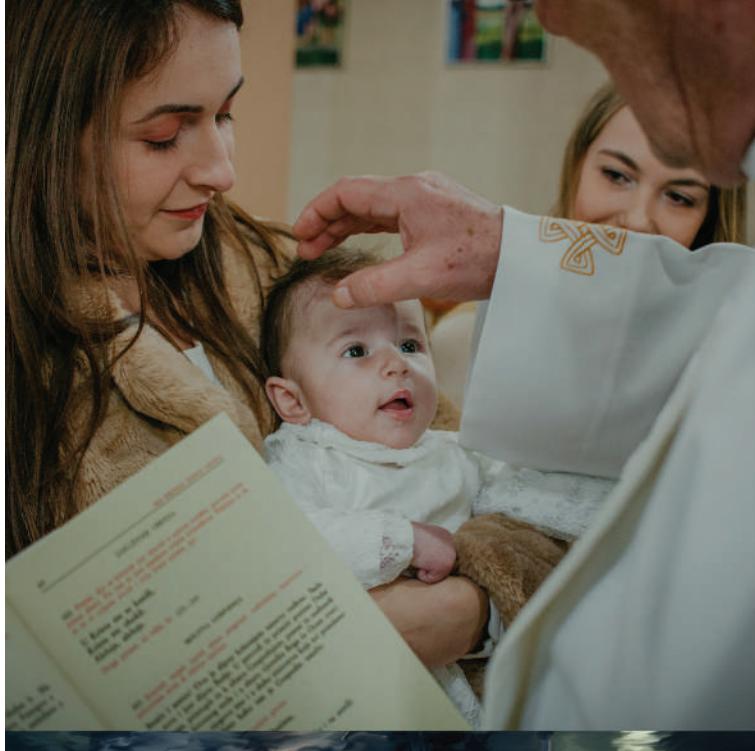

EEF

STUDENTI EKONOMSKOG FAKULTETA
broj 26 • godina XIX.

BESPLATAN PRIMJERAK

ANTONIO HRKAĆ

~fotografije

~crteži

~digitalni crteži

kontakt: @photobyantonio

ahrkac2@gmail.com

4	Uredništvo	52	Intervju sa influencerom
5	Riječ urednika	54	Pave Elez
6	Alumni klub Ekonomskog fakulteta	57	Reddit je potrošio cijeli marketinški budget na reklamu od
7	Klub poslodavaca	58	5 sekundi: Potez desetljeća !
8	Predstavljanje 25.broja lista SEF	59	NYSA- moje iskustvo razmjene i sve njezine prednosti
9	Finale projekta „Poduzetništvo studenata“	62	Planeta ponovno diše
10	Ožujsko studentski natjecaj	64	Rad od kuće – što smo naučili od ovakvog poslovanja?
11	2020.	66	Mjenja li tehnologija način na koji komuniciramo?
12	Studentski zbor	68	Zdrava ishrana = balans
13	Sport na Sveučilištu u Mostaru	70	Međunarodna svemirska postaja
14	Studenti dobitnici nagrada	71	Top 6 poznatih Makeup brendova slavnih osoba
15	za akademsku 2019./20.godinu	72	Knjige - Preporuke
16	Dodjela diploma u vrijeme pandemije	74	Filmovi - Preporuke
17	Ekonomski fakultet obilježava 50 godina rada	76	NFT
18	Posljedice COVID-a 19	77	Influencer marketing kao ključni kanal za brendove
19	Žensko poduzetništvo	78	Sve što trebate znati o studentskom životu i upisu na fakultet
20	Kako korisno iskoristiti zabranu kretanja za vrijeme pandemije?	79	Što je digitalna pismenost i zašto nam je važna?
21	Burze BiH	80	Diego Maradona –
22	Agencija za nadzor osiguranja i za osiguranje depozita	81	kratak osvrt na nogometnu legendu
23	Što očekivati od nove 5G tehnologije	83	Održana svečanost proglašenja najuspješnijih sportista Grada
24	Plastični ocean	88	Mostara za 2020. godinu
25	Marketing strategije uvođenja novih proizvoda i usluga	90	Marko Barbarić – intervju
26	Prototip Coca-Cola papirnate boce	92	Najzanimljivije svjetske destinacije
27	Internet trgovina	93	Umjetna inteligencija
28	Threading bar Habibija Lejla	94	Brzi recepti
29	Prednosti i mane kriptovaluta	95	Hobi, kako spojiti
30	Zašto je čitanje važno?	96	ugodno s korisnim?
31	Marija Prusina - intervju	97	SOVA TV
32	Ekološke katastrofe – Groblje brodova	98	Koliko nam je bitna zaštita od sunca?
33	Kreditni rejting		Riječnik osnovnih ekonomskih pojmoveva
34	Joe Biden		Križaljka
35	46. Predsjednik SAD-a		

LIST STUDENATA EKONOMSKOG FAKULTETA

broj 26. • godina XIX..

Glavna urednica :
Iva Trogrić

Zamjenica glavne urednice :
Antonija Škegro

Uredništvo:
Ante Marić
Anđela Kožul
Anita Dropuljić
Doroteja Ereš
Ilirjana Spačić
Iris Čorić
Ivana Skender
Jelena Pehar
Karla Njavro
Ljubica Kolobarić
Marija Kolobarić
Marija Perić
Martina Markić
Nina Kolobarić

Fotografije uredništva :
Antonio Hrkać

Grafičko oblikovanje i tisk :
Fram Ziral, Mostar

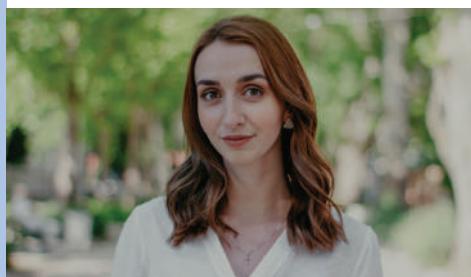
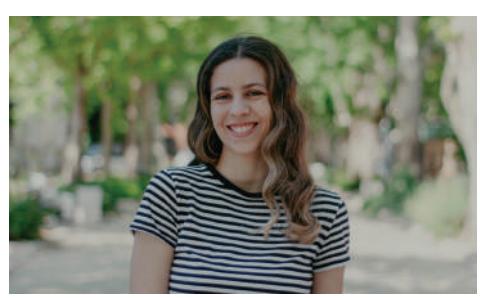
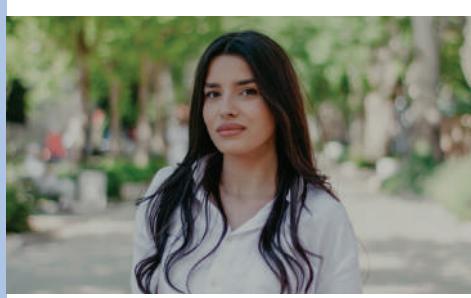
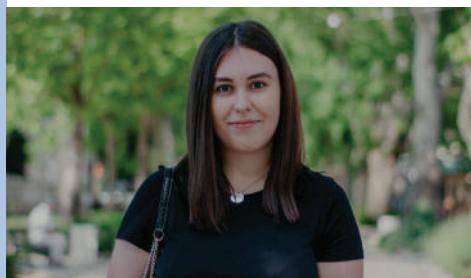
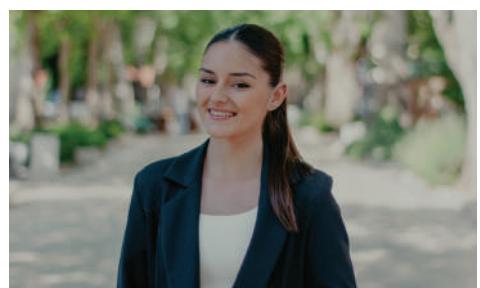
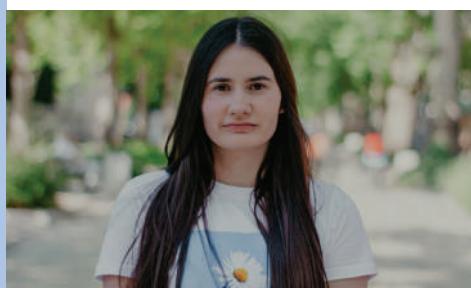
Adresa :
Majice Hrvatske b.b.
88000 Mostar

Kontakt : +387 63 565 854
E-mail : seflist@gmail.com

Naklada :
500 primjeraka

P.S. Tvrđnje i mišljenja u listu
izražavaju isključivo stavove
autora i ne predstavljaju nužno
stavove i mišljenja uredništva.

Uredništvo

Drage čitateljice i čitatelji,

zaista sam sretna i ponosna što sam se ove godine našla u ulozi glavne urednice 26. izdanja našega studentskog časopisa „SEF“. Pored toga što sam prvi put na čelu jednog, za mene važnog i tradicionalnog projekta našega fakulteta, čast mi je što sam i prva žena u ulozi glavne urednice kada je u pitanju ovaj časopis. Prošle godine sam bila član uredništva ovoga projekta, na čelu je bio kolega i prijatelj Robert Tokić i postavio mi je iskreno visoku ljestvicu kada je u pitanju vodstvo i samo uređenje časopisa, ali se nadam da Vas i ovogodišnje izdanje neće razočarati.

Moram priznati da sam imala strah kako će sve stići, napraviti ,organizirati se, pogotovo ako uzmemu u obzir situaciju s pandemijom koja nam je i ove godine uskratila dosta toga, ali evo uspjeli smo. Najveći oslonac i ljudi vrijedni spomena su moje kolege iz uredništva na koje sam iskreno preponosna i zahvalna na svemu što su pridonijeli da i ovo izdanje lista bude zanimljivo i uspješno završeno. Ne bih nikoga posebno isticala, za mene ste svi dali svoj maksimum, olakšali meni posao, kako meni, nadam se i sebi dali jedno novo iskustvo. Lijepo smo se slagali, vrijedno radili i došli do jednog, ako mene pitate odličnog rezultata, a nadam se da će se ako ne svi,

Riječ urednika

bar većina Vas koji budete čitali časopis složiti sa mnom.

Potrudili smo se i ove godine uvrstiti teme koje će biti zanimljive dosta širokom krugu ljudi. Od nekih općih događanja na fakultetu, u nešto drugaćijim uvjetima nego inače, preko raznih ekonomskih tema prikladnih za našu struku, sve do zanimljivosti iz svijeta i nečega što bi moglo privući pažnju naših čitatelja.

Kroz ovaj tekst se želim iskreno zahvaliti Ekonomskom fakultetu koji je i omogućio sve ovo. Hvala velika profesoru, prodekanu Nikoli Papcu koji me od prvog dana podržao, dao vjetar u leđa i ukazao povjerenje za jedan ovako važan projekt, čiji je osnivač prije dosta godina bio upravo on. Hvala i ostalim profesorima, cijeloj upravi fakulteta, kao i kolegi Anti Mariću, predsjedniku Studentskog zbora i svima koji su na bilo koji način dali doprinos za izradu ovoga časopisa.

Drago mi je da je i ove godine odaziv za rad na projektu bio velik, nadam se da

će se tako nastaviti i dalje. Ove godine sam ja, sljedeće godine će netko drugi, ali bi voljela da se trend nastavi i dalje, da sljedeći urednik ili urednica napravi još bolji posao i time da motivaciju da ovaj časopis i dalje postoji.

Vjerujte, dok ne probate, ne znate koliko je lijepo iskustvo kad nešto što ste stvorili, na čemu ste radili držite u svojim rukama. Kao i u svemu, trud i rad uvijek rezultiraju nečemu dobrom i uspješnom kao što je to slučaj i ovoga projekta.

Kolegice i kolege iz uredništva, budite ponosni, ovo je nešto na čemu smo skupa radili i svima Vam iskreno čestitam, a buduće studente pozivam da se pridruže i daju svoj doprinos za ovaj projekt koji godina traje i sigurna sam da će još trajati.

Od srca zahvalna,

Iva Trogrić
Glavna urednica

Alumni klub Ekonomskog fakulteta

I ove godine pažnju i stranice ovoga časopisa želim posvetiti Alumni klubu našega fakulteta. Alumni klub je nešto što povezuje sve bivše studente ovoga fakulteta koji su završili jedan od ciklusa na fakultetu i održava vezu između fakulteta kao ustanove i svakog od članova iste. Alumni klub ima za cilj uspostavljanje veza i suradnje između bivših studenata i Fakulteta, podupire razmjenu znanja i iskustava, unapređuje osobni razvoj svakog člana Alumnija i tako unapređuje gospodarstvo i društvo u cjelini.

Sigurni smo da kad tek upisujete

fakultet i ne razmišljate o svemu što on donosi kada ga završite, primarni cilj je samo jedan, polagati ispite i ići uspješno iz godine u godinu, ali kad dođete do kraja, lijepo je biti dio ovoga kluba koji vam može biti trajna povezanost s fakultetom, fakultetskim osobljem i kolegama koji su skupa s vama provodili lijepo fakultetske dane. Dakle član mogu postati svi koji su diplomirali, magistrirali ili doktorirali na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru tako što potpišete pristupnicu, ili se online registrirate i prihvate ciljeve, prava i obveze.

Neki od ciljeva su održavanje trajne

veze između fakulteta i studenata, promicanje i unaprjeđenje djelatnosti Ekonomskog fakulteta kao institucije i kao dijela Sveučilišta u Mostaru, razvijanje suradnje između Ekonomskog fakulteta s poslovnim subjektima, organizacijama i institucijama u kojima su zaposleni bivši studenti, afirmirati značenje ekonomske struke u razvoju društva, štititi profesionalne interese ekonomista u skladu s etičkim načelima i pravilima struke, svojim aktivnostima pomagati sve bivše studente Ekonomskog fakulteta i doprinositi cijeloj društvenoj zajednici, te mnogi drugi. ♦

Klub poslodavaca

Klub poslodavaca je projekt Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru koji predstavlja sponzor između poslodavaca i studenata koji su završili prvi ili drugi ciklus studija na Ekonomskom fakultetu. Ovaj klub omogućuje članstvo za studente i poduzeća koja traže obrazovanu i kvalificiranu radnu snagu za upražnjena radna mjesta. Cilj ovoga kluba je upravo posredništvo između poduzeća koja traže nove djelatnike i studenata koji su na kraju svoga obrazovnog ciklusa i teže k tome da izađu na tržište rada. Poslodavci, članovi kluba, imaju pravo raspolagati bazama podataka studenata koji su završili prvi ili drugi ciklus na Ekonomskom fakultetu i koji su se dobrovoljno prijavili u klub.

Prijava u klub je jednostavna, potrebno je dostaviti zamolbu i životopis na odgovarajuću e-mail adresu koja se može pronaći na web stranici fakulteta. Sve prispjele prijave se evidentiraju u bazu podataka koja se dostavlja svim potencijalnim poslodavcima, odnosno članovima kluba. Članovi kluba, budući poslodavci, potpisuju s Ekonomskim

fakultetom sporazum o suradnji kojim je definirano da članstvo u klubu ne nosi nikakve obveze niti troškove za članove, a pruža mogućnost aktivne suradnje na području znanstveno – istraživačkog rada, stručnih praksi i zapošljavanja. Poduzeća, članovi kluba poslodavaca dobivat će dva puta godišnje bez ikakve obveze baze podataka svih studenata koji su završili prvi ili drugi ciklus na Ekonomskom fakultetu i imat će mogućnost zaposliti neke od navedenih studenata.

Članstvo za sve je potpuno besplatno

i dobrovoljno, a statistika govori da je i dosta učinkovito, budući da je kroz ovaj klub zaposleno dosta studenata koji i danas rade u svojoj struci i uspješno dalje napreduju. Popis članova kluba, odnosno poslodavaca koji su pristupili klubu svi mogu vidjeti javno na stranicama fakulteta, kao i načine kako se učlaniti i postati dio ovoga projekta. Klub je osmišljen kao pomoć i motivacija studentima da vrijedno uče, rade, steknu nova iskustva i spremno izađu na tržišta rada. ♦

Predstavljanje 25.broja lista SEF

U ponedjeljak, 13.srpnja 2020. godine održana je promocija 25.broja lista SEF studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Zbog situacije kakva je bila, odnosno pandemije COVID 19 nažalost nije bilo moguće održati svečanu promociju i obilježiti jubilarni 25.broj na fakultetu, te je promocija održana online putem Google Meet aplikacije. Na promociji su sudjelovali profesori i asistenti ekonomskog fakulteta, te prodekan.

Uredništvo 25. broja SEF-a bilo je sastavljeno od 17 članova, skupa sa urednikom Robertom Tokićem, zamjenicom Marijom Karlović, te članovima Ivom Čarapinom, Nikolom Škobićem, Ivom Šunjić, Marijom Perić, Marijom Šiljeg, Nikolinom Krivić, Mariom Zelićem, Danielom Mišković, Ilijanom Spači, Umilanom Mulač, Karлом Njavro, Ninom Kolobarić, Ivom Trogrić, Dorotejom Ereš, te Karлом Jurić.

Na samom početku predstavljanja, sve prisutne je pozdravila voditeljica Marija Karlović koja ih je podsjetila na sva prethodna izdanja časopisa SEF i njegovo trajanje i značenje kroz 18 godina postojanja.

Nakon voditeljice, prisutnima se obratio i glavni urednik Robert Tokić koji se zavalio svima na sudjelovanju o podršci, te prošao kroz sve teme i kategorije koje su pisane u ovogodišnjem broju. Budući da je završio fakultet, pozvao je sve studente da se odvaze i priključe uredništvu narednih brojeva te da nastave ići njegovim stopama s još boljim idejama.

Govor je također održao i predsjednik Studentskog zbora Nikola Škobić, koji je istaknuo poruku naslovnice 25.broja časopisa „Think outside the box“ i poručio studentima da trebaju tako razmišljati i uključivati se u razne hvale vrijedne projekte kao što je ovaj.

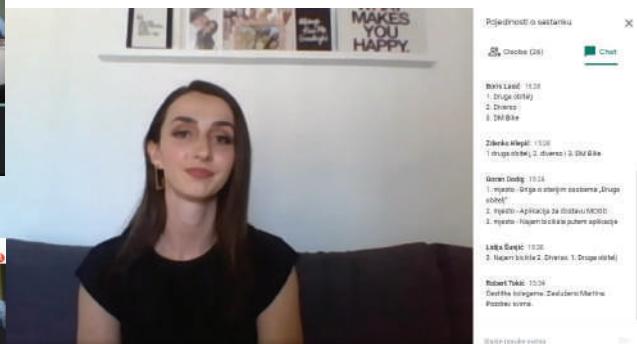
U ime fakulteta, a i u svoje osobno ime se obratio i prodekan i prvi urednik SEF-a , doc.dr.sc Nikola Papac. Istaknuo je kako je njihova tadašnja ideja, pri osnivanju SEF-a bila da studenti uz druženje i upoznavanje steknu i prva radna iskustva, te da mu je drago da je taj cilj SEF održao sve do danas i da sklapajući nova prijateljstva stvaramo kroz ovih 18 godina sve bolji časopis.

Osim navedenih, prisutnima su se obratili i prof.dr.sc Igor Živko i prof.dr.sc Marija Čutura koji su imali samo riječi hvale za ovo uredništvo.

Bez obzira na način održavanja promocije prilagođen situaciji, promocija je protekla u vedrom duhu. ♦

Finale projekta

„Poduzetništvo studenata“

Martina Markić

Finale natjecanja za najbolji studentski poslovni plan „Poduzetništvo studenata – od ideje do realizacije poduzetničkih projekata“ za akademsku 2019./2020. godinu održalo se u srijedu, 22.07.2020. u 14:00h. S obzirom na trenutnu epidemiološku situaciju cjelokupna priprema projekta i izbor pobjednika održan je po prvi puta online.

Ovaj projekt traje već četrnaest godina na Ekonomskom fakultetu, a njime se nastoji staviti naglasak na poticanje kreativnosti i razvoja poduzetničke svijesti kod studenata. Projekt se ove godine izvodi uz potporu Federalnog zavoda za zapošljavanje, koje je osiguralo nagrade za najbolje poslovne planove.

Ove godine u natjecanju je sudjelovalo 40 timova studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Dvanaest projekata ušlo je u polufinalne natjecanja a pet je odabранo za finale i završnu prezentaciju.

Poziv za prijave na natjecanje bio je otvoren za sve studente Ekonomskog fakulteta u Mostaru i u centru u Vitezu, a nastava i pripreme realizirale su se u sklopu kolegija Poduzetništvo i Radio-nica II.

Konačnu odluku o pobjedniku donijelo je povjerenstvo u sastavu: prof.dr.sc. Zdenko Klepić, prof.dr.sc. Marija Čutura, doc.dr.sc Nikola Papac, Lidija Šunjić, mag.oec, Goran Dodig (Intera TP Mostar) i Boris Lasić (ZT Tehnozaštita d.o.o. Mostar).

Tri najbolja poslovna plana su nagrađena novčanim nagradama koje osigurava Federalni zavod za zapošljavanje:

1. mjesto – 1.000 KM – Martina Markić (*Njega i briga o starijim osobama*),

2. mjesto – 600 KM - Doroteja Ereš i Sara Kolak (*Oslikavanje odjevnih predmeta*),

3. mjesto – 400 KM - Marina Ivanković i Darija Soldo (*Najam bicikla putem aplikacije*)

Četvrto i peto mjesto osvojili su poklon pakete s izdanjima Ekonomskog fakulteta.

Iako nije bio lagan zadatak, odlučivali su doslovno detalji. Povjerenstvo je u ocjenjivanju uzimalo u obzir prije svega samu ideju, inovativnost projekta, tržišni potencijal kao i dobro razrađen poslovni plan. Još jedan važan aspekt koji je dodatno promatrano je i trenutna situacija na tržištu, a odnosi se na trenutnu pandemiju i gospodarsku krizu.

Drug a obitelj – njega i briga o starijim osobama

Ovu poslovnu ideju sam dobila par mjeseci prije samog natječaja za studentski poslovni plan samo je nisam razradila u detalje. Naime, moja prvobitna ideja je bila osnivanje tima medicinskog osoblja za pružanje palijativne njegе bolesnicima u terminalnoj fazi bolesti. Ideju sam dobila njeđujući svog oca posljednjih par mjeseci njegovog života skupa sa svojom mamom. To je mukotrpan posao sam po sebi, a posebno kad je u pitanju voljena osoba. Tako da se u mojoj glavi vrtjela ideja kako bi bilo dobro kad bi u mom gradu postojao tim obučenih ljudi koji bi obavljali taj posao. Kad sam vidjela natječaj odlučila sam se prijaviti i razraditi svoju ideju i dobiti povratnu informaciju o samom projektu. Razrađujući plan orijentala sam se više na njegu i brigu starijih osoba jer zahtjeva manja ulaganja. Prijavila sam se s minimalnim očekivanjima, a što sam više razrađivala plan bila sam samopouzdanija. Kad je poslovni plan bio gotov bila sam uvjerenja da će biti među tri najbolja poslovna plana. Izrazito sam sretna i ponosna na osvojenom prvom mjestu. Planiram jednog dana svoju poslovnu ideju provesti u djelo. ♦

Ožujsko studentski natječaj 2020.

Ivana Skender

Kompanija Molson Coors u suradnji s Centrom za razvoj karijere organizirali su već devetu godinu zaredom natječaj u rješavanju poslovne studije slučaja "Ožujsko studentski natječaj 2020". U pitanju je natječaj u kome se pred studente postavljaju realni poslovni izazovi, tako da oni, nudeći kreativna rješenja, stječu praktično iskustvo i priliku da osvoje nagrade u vrijednosti od 1000, 500 i 300 KM za prva tri mesta. Natječaj je bio otvoren za studente svih fakulteta grada Mostara.

Zadatak je bio napraviti istraživanje o Ožujsko brandu, odabratи jednu od ponuđene tri teme:

1. Digitalna Žuja
2. Žuja i tvoj grad (regionalni pristup)
3. Društveno-odgovorna Žuja (društveno-odgovorna kampanja),

te potom osmisliti projekt s definiranim aktivnostima, ciljevima, zaključcima.

Natjecatelji su također imali priliku sudjelovati i u „MOLSON COORS BUSINESS ACADEMY“ na kojoj su domaći i inozemni predavači iz različitih sektora govorili o zanimljivim i korisnim temama kako za samo natjecanje i pisanje projekta, tako i šire. Zbog situacije s pandemijom COVID-19 i nemogućnosti održavanja uživo, prvenstveno radi očuvanja zdravlja i poštivanja propisanih epidemioloških mjera, finale Ožujsko studentskog natječaja održalo se 22.12.2020. online, putem platforme Google Meet.

Povjerenstvo sastavljeno od nastavnog osoblja Ekonomskog fakulteta, Sveučilišta u Mostaru – više asistentice Lidije Šunjić, zajedno sa predstavnicima Molson Coors kompanije i Ožujskog piva- Gorana Mišića i Vladimira Rosića ocjenjivalo je 5 finalnih projekata, inovativne ideje, načine istraživanja tržišta, konkurenata i ostale detalje samog projekta. Tri najbolja projekta nagrađena su vrijednim nagradama, a rezultati su bili sljedeći:

- 1.mjesto (1000 KM) – Mario Kolobara i Oliver Rotim
- 2.mjesto (500 KM) – Monika Čepo i Sanja Delić
- 3.mjesto (300 KM) – Ivana Skender i Ante Marić

Što se tiče našega projekta odlučili smo se na temu Žuja i moj grad uz regionalni pristup, osmišljen kao malonogometni turnir koji će se održati u izabranim gradovima na ljetu 2021. godine, prateći nadolazeće Europsko prvenstvo u nogometu. Finale bi bilo održano u Zagrebu. Ideja je osmišljena kao mjesto susreta i zabave mnoštva ljubitelja nogometa gdje bi navijači imali priliku sudjelovati i osvojiti vrijedne nagrade kao i zabaviti se uz bogat program ponuđenih aktivnosti. Naša suradnja koja je uspješno realizirana osigurala nam je prvo mjesto na natjecanju, kao i novčanu nagradu u iznosu od 1000 KM. Cjelokupan projekt osigurao nam je nova znanja koja ćemo uspješno primijeniti u našim dalnjim aktivnostima, rekli su Oliver i Mario. ♦

Studentski zbor

Najviše predstavničko tijelo studenata Sveučilišta u Mostaru je Studentski zbor. Na razini fakulteta čine ga predstavnici godina te predsjednik i zamjenik fakulteta, a te dvije funkcije sa svih fakulteta sastavljaju predsjedništvo Studentskog zbora Sveučilišta u Mostaru (22).

Važno je naglasiti da svaki student ima pravo birati i biti biran za predstavnika, što jamči Statut Sveučilišta.

Kroz Studentski zbor studenti imaju priliku biti dio aktivnosti koje Studentski zbor pruža studentima, a isto tako i aplicirati za projekte koji mogu unapređivati rad svake ustrojbine jedinice.

Predsjedništvo Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta – Generacija 2020/21.

16. studenog 2020. održani su izbori studentskih predstavnika na Ekonomskom fakultetu. Za predsjednika SZ EF 2020/21. izabran je **Ante Marić**, student III godine, a za zamjenika **Ante Martinović**, student II godine. Studenti su za predstavnike godina izabrali:

1. godina Predstavnik **Ante Dodig**
2. godina Predstavnica **Iris Čorić**, Zamjenik **Ante Martinović**
3. godina Predstavnica **Ljubica Kolobarić**, Zamjenica **Anita Dropuljić**
4. godina Predstavnica **Antonija Škegro**, Zamjenica **Ines Lozančić**
5. godina Predstavnica **Jelena Zovak**

Ovogodišnje izvanredno stanje s pandemijom Covid-19 promijenilo je način studiranje, međutim, studentski predstavnici su aktivno sudjelovali u procesu komuniciranja s nastavnim osobljem te upravom Fakulteta, te doprinijeli rješenju – izvođenju nastave na daljinu. ♦

SPORT NA SVEUČILIŠTU U MOSTARU

Nakon 2020. godine u kojoj nije bilo sportskih aktivnosti na Sveučilištu u Mostaru, Studentski zbor Sveučilišta u Mostaru je u 2021. godini organizirao veliki broj sportskih natjecanja za studente Sveučilišta u Mostaru. Sportske aktivnosti su započele u ožujku sa Sveučilišnom malonogometnom ligom. Zadnja izdanje Lige je održano 2019. godine i osvajač je bio Ekonomski fakultet. Ove godine Liga je organizirana u drugačijem formatu nego je to bio običaj prijašnjih godina. U Ligi je sudjelovalo deset ekipa koje su bile podijeljene u dvije skupine po pet ekipa i nakon odigranih utakmica u skupinama u polufinalu su direktno isle pravoplasirane ekipе dok su se drugoplasirane i trećeplasirane ekipе iz obje skupine prošle u četvrtfinale. Ekonomski fakultet se nalazio u skupini A i nakon odigranih utakmica grupne faze Ekonomski fakultet je zauzeo treće mjesto u skupini A te je u četvrtfinalu isao na drugoplasiranu ekipu skupine B, a to je bio Filozofski fakultet. To je bila repriza finala iz 2019. godine, međutim obje ekipе su se značajno pomladile u odnosu na to finale. Nažalost, Ekonomski fakultet je kroz cijelu utakmicu bio u minimalnom zaostatku, a pri kraju utakmice su pokušali s pet igrača u polju međutim Filozofski fakultet je to iskoristio i zabio nekoliko laganih golova i na kraju slavio uvjerljivo s rezultatom 2 – 5. U finalu Lige sastali su se FPMOZ i Filozofski fakultet gdje je FPMOZ slavio nakon raspucavanja penala.

Studentski zbor Sveučilišta u Mostaru organizirao je i natjecanja u šahu, stolnom tenisu, ženskoj odbojci, muškoj odbojci, ženskom malom nogometu, basketu i tenisu. Na većini natjecanja Ekonomski fakultet je imao svoje predstavnike, ali zapažen rezultat ostvario je Nikola Škobić, student 1. godine diplomskog studija koji je na turniru u tenisu osvojio 3. mjesto.

U organizaciji plivačke sekcije Sveučilišta u Mostaru, Studija kinezologije – FPMOZ Sveučilišta u Mostaru i uz potporu Akademskog plivačkog kluba Zrinjski organiziran je Plivački kup za studente Sveučilišta u Mostaru. Na natjecanju su sudjelovali i studenti Ekonomskog fakulteta, Katja Ljepava, Ana Jurić i Nikša Alilović koji su ostvarili zapažene rezultate. Katja Ljepava, studentica 4. godine prediplomskog studija, osvojila je 1. mjesto u kategoriji 50 m leđno i 3. mjesto na 50 m slobodno. Ana Jurić, studentica 1. godine diplomskog studija, osvojila je 2. mjesto u kategorijama 100 m mješovito i 50 m prsno. Dok je Nikša Alilović, student druge godine osvojio 1. mjesto u kategorijama 25 m delfin, 50 m slobodno i u štafeti 4x25 m mješovito. Također, Nikša Alilović je proglašen i za najboljeg muškog natjecatelja na Plivačkom kupu. ♦

STUDENTI DOBITNICI NAGRADA za akademsku 2019./20.godinu

I ove godine za odličan uspjeh u akademskoj 2019./20. godini nagrađeno je 9 studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Rektorovu nagradu za akademsku 2019./20. godinu osvojili su :

1. Iva Trogrić za IV.godinu prediplomskog studija, prosjek ocjena 5,00.
2. Magdalena Marušić za I.godinu diplomskog (master) studija, prosjek ocjena 5,00.
3. Iris Čorić za izniman sportski uspjeh.

Dekanovu nagradu za akademsku 2019./20. godinu osvojili su :

1. Petra Nakić za I. godinu prediplomskog sveučilišnog studija, prosjek ocjena 4,50.
2. Katarina Kvesić za II.godinu prediplomskog sveučilišnog studija, prosjek ocjena 4,40.

3. Ivan Vladić za III. godinu prediplomskog sveučilišnog studija, prosjek ocjena 4,10.
4. Iva Trogrić za IV. godinu prediplomskog sveučilišnog studija, prosjek ocjena 5,00.
5. Magdalena Marušić za I.godinu diplomskog (master) studija, prosjek ocjena 5,00
6. Robert Tokić za I. godinu diplomskog (master) studija, prosjek ocjena 5,00.

Nagradu Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti za uspjeh u akademskoj 2019./20.godini osvojila je:

1. Antonija Škrgo, studentica s najboljim prosjekom ocjena na dosadašnjem studiju, prosjek ocjena 4,25. ♦

Dodjela diploma u vrijeme pandemije

U petak 18. prosinca 2020. godine obilježila se dodjela diploma studentima Ekonomskog fakulteta koji su završili prvi ili drugi ciklus obrazovanja na ovome fakultetu. Radi situacije s pandemijom nije bilo uvjeta za održavanje svečane promocije, pa su studenti svoje diplome preuzeли u prostorijama fakulteta.

Na ovoj dodjeli, diplome je preuzeo 249 studenata, od čega 102 prvostupnika/bachelora ekonomije, 42 stručna prvostupnika/bachelora ekonomije i 105 magistara ekonomije (12 magistara ekonomije sa završenim dvogodišnjim diplomskim studijem i 93 magistra sa završenim jednogodišnjim diplomskim studijem).

Na samoj dodjeli diploma, također su uručene i nagrade Dekana najboljim studentima Ekonomskog fakulteta za pojedine godine studija.

Budući je dodjela bila u nešto drugačijim uvjetima nego inače, tako su i studenti samostalno slali svoje slike sa dodjele. ♦

Ekonomski fakultet obilježava 50 godina rada

Iva Trogrić

Koncem ove godine Ekonomski fakultet slavi svoj veliki jubilej, svoj okrugli rođendan, 50 godina postojanja. Upravo je ovo i bio razlog da napravimo razgovor sa dekanicom Ekonomskog fakulteta, da se prisjetimo nekih od tih važnih trenutaka u povijesti Ekonomskog fakulteta te da porazgovaramo o trenutnim izazovima.

- **Dekanice Gadžić u ovoj godini
Ekonomski fakultet obilježava 50**

godina rada. Što ova obljetnica znači za Fakultet?

Pola stoljeća postojanja i rada Ekonomskog fakulteta, četrdeset i sedma generacija studenata i oko devet tisuća studenata koji su stekli diplome na različitim stupnjevima i ciklusima obrazovanja respektabilni su pokazatelji koji zaslužuju adekvatnu evaluaciju ostvarenih rezultata u području visokog obrazovanja i znanstvenog i istraživačkog rada.

Nakon pola stoljeća postojanja i rada s punim pravom mogu kazati kako smo izgradili tradiciju i stekli iskustvo u akademskom obrazovanju i znanstvenom istraživanju, koji su nam osigurali prepoznatljivo mjesto u prostoru visokog obrazovanja i u Bosni i Hercegovini i na međunarodnoj razini te smo postigli visoku konkurentnost znanjem, vještinama i kompetencijama koje kontinuirano usavršavamo i danas pružamo moderno obrazovanje našim

studentima. Smatram kako je to zalog dugoročnog opstanka i razvoja Fakulteta u vrlo neizvjesnim uvjetima i promjenjivom društvenom okruženju.

Zajedno s društvenom zajednicom i Fakultet je u proteklim desetljećima prolazio turbulentna razdoblja. Najveći izazovi bili su u transformaciji svih ciklusa obrazovanja, da bi danas okosnicu nastavnog djelovanja činili preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, stručni studij prilagođen potrebama tržišta rada ali i različiti programi cijelogovnog obrazovanja, te poslijediplomski specijalistički i doktorski studij. Fakultet izdaje znanstveni časopis koji se nalazi u međunarodnim bazama i ima svoj DOI (digital object identifier), koji osigurava međunarodnu vidljivost i doprinosi prepoznatljivosti Fakulteta. Uz međunarodne konferencije i različite istraživačke projekte te mobilnost nastavnika i studenata povezani smo s ekonomskim fakultetima u zemljama okruženja i Europske unije.

■ **Kakav se Fakultet prilagođava potrebama tržišta rada?**

U proteklim godinama Fakultet je intenzivno i kontinuirano radio na prilagodbi nastavnih planova i programa suvremenim trendovima u obrazovanju ekonomista i potrebama poslodavaca. Da smo u tome uspjeli govori činjenica da naši studenti bez problema pronađe posao dominantno u privatnom sektoru, u poduzećima koja traže i vrednuju stekene kvalifikacije i spremnost na rad.

Osnivanjem Kluba poslodavaca Ekonomskega fakulteta napravili smo veliki korak u povezivanju naših studenata i poduzeća. U nešto više od dvije godine, koliko Klub aktivno djeluje, oko stotinu naših studenata dobilo je posao na temelju steknih kvalifikacija iz različitih područja ekonomije. Mislim kako taj broj govori dovoljno o rezultatima naše suradnje sa poduzećima. Moram reći kako poduzeća pokazuju veliki interes za ovaj naš projekt i ovih dana smo potpisali nekoliko novih ugovora s respektabilnim poduzećima.

Također želim kazati kako je sve više

izražen interes poduzeća za specifičnim oblicima edukacija i novim specijalističkim studijima jer dinamična poduzeća traže nova znanja i vještine koje im mogu osigurati konkurentnu poziciju na sve zahtjevnijem tržištu. Fakultet u tom pogledu kontinuirano inovira postojeće i razvija nove oblike edukacije, kao i nove studijske programe na poslijediplomskim studijima. Sve ovo govori u prilog činjenici kako smo kvalitetnim obrazovanjem i povezivanjem sa gospodarskim subjektima uspjeli diferencirati naš Fakultet i naše studente od drugih fakulteta u okruženju.

Na Fakultetu se izvodi doktorski studij iz ekonomije i poslovne ekonomije, ali i specijalistički poslijediplomski studiji iz poslovne ekonomije. Sve studije izvodi samostalno, a u cilju osiguranja visoke kvalitete u nastavi na specijalističkim i doktorskim studijima sudjeluju profesori sa ekonomskih fakulteta iz zemlje i inozemstva. Ipak najveći stupanj suradnje ostvarujemo sa Ekonomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu čiji nastavnici sudjeluju u nastavnom procesu na različitim ciklusima od osnivanja Ekonomskog fakulteta. Uskoro planiramo početi s izvedbom novog specijalističkog poslijediplomskog studija „Financijsko-računovodstvene forenzika“.

■ **S kakvim izazovima se Fakultet susreće u pandemiji COVID-19?**

Pandemija izazvana virusom COVID-19 bitno je promjenila uvjete rada i studiranja. Pandemija je izazvala globalnu krizu koja je zahvatila sve segmente društva. Svaka kriza traži adekvatan odgovor s ciljem izbjegavanja velikih negativnih posljedica. Promjene u visokom obrazovanju najviše se odnose na digitalizaciju nastavnog procesa.. Važno je naglasiti kako smo uspjeli održati kontinuiranu vezu sa svim našim studentima, te danas možemo kazati kako smo se uspješno prilagodili nastalim okolnostima..

Dokazali smo sposobnost prilagodbe "vanjskim šokovima" i sposobnost u osiguranju potrebnih resursa i uvjeta za neometano

**ekonomski
fakultet
sveučilište
u mostaru**

Znanje je moć.

STECITE GA NA PRAVOM MJESTU.

odvijanje svih, posebno nastavnih aktivnosti Fakulteta. Ovakav način rada zasigurno će biti prisutan i nakon završetka pandemije jer digitalna transformacija počela je prije pandemije koronavirusa. Međutim, u ovakvim uvjetima ubrzao se tempo digitalne transformacije i praktično preko noći morali smo se prilagoditi novim okolnostima. Ovaj proces ipak treba promatrati u širem kontekstu intenzivnog razvoja znanja i suvremenih tehnologija koje unose promjene u sve društvene sfere. Stoga je nužno pratiti promjene kojima se trebamo znati prilagoditi.

■ **Kako vidite Fakultet u budućnosti?**

Budućnost uvijek nosi rizike i neizvjesnosti. Sposobnost opstanka i razvoja Fakulteta treba promatrati u kontekstu događanja u našoj društvenoj zajednici, ali i šire, na međunarodnoj razini.

Podizanje kvalitete u visokom obrazovanju naš je stalni cilj. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru stekao je standard kvalitete ISO 9001-2015 – razvoj i implementacija drugog i trećeg ciklusa u visokom obrazovanju u znanstvenom polju ekonomije i akademskih programa tečajeva i treninga u skladu s konceptom cjeloživotnog obrazovanja uključujući istraživanja i znanstveni rad istraživačkih i razvojnih programa. Svake godine provodi se vanjski audit s ciljem praćenja kvalitete.

U pogledu nastavnog i znanstveno-istraživačkog rada, fokus je na kontinuiranim inovacijama i trendovima u međunarodnom okruženju, te primjena novih znanja s ciljem prilagodbe potrebama na tržištu rada. Fakultet je integriran u društvenu zajednicu i u tom smislu istraživački kapaciteti će se usmjeravati prema kompanijama i institucijama s ciljem podrške održivom razvoju. Naša misija usmjerena je na društvenu odgovornost i inovativnost. Ipak, naš glavni fokus je na studentima i na poticaju razvoja njihovih karijera.

■ **Što biste za kraj ovog razgovora poručili bivšim, sadašnjima, ali i budućim studentima Ekonomskog fakulteta?**

Bivšim studentima želim zahvaliti na očuvanju veze s Fakultetom. Mnogi naši bivši studenti danas se nalaze na visokim menadžerskim i drugim pozicijama u uspješnim kompanijama, bankama i drugim financijskim institucijama, uspješno vode vlastite tvrtke ili obavljaju poslove u državnim institucijama, duboko su integrirani u sve dijelove društva i daju snažan doprinos društvenoj zajednici. Naša suradnja se ostvaruje kroz Alumni, Klub poslodavaca i druge projekte. Održavanje trajne veze s bivšim studentima doprinosi sinergijskim efektima u razvoju karijera i kreiranja boljeg društvenog i poslovog ambijenta, jer

samo zajedno možemo ostvariti dobrobit za buduće generacije.

Sadašnjim studentima želim uspjeh u svladavanju svih studentskih obveza, uz poruku da se uspjeh ne ostvaruje preko noći nego dolazi kao nagrada za naporan rad. Iskoristite mogućnosti koje vam pruža studiranje na našem Fakultetu, uključite se u programe međunarodne mobilnosti i ostale studentske programe i projekte. I nastavite maštati i radovati se životu poštujući temeljne vrijednosti i moralna načela.

Budućim studentima mogu poručiti kako je studij ekonomije odličan izbor za sve mlade osobe koje žele graditi poslovnu karijeru. Ekonomija je vrlo široko područje, nudi visoku zapošljivost i mogućnost stjecanja različitih specijalističkih znanja. Na našem Fakultetu imate priliku slušati predavanja istaknutih stručnjaka iz prakse koji prenose svoje priče o uspjehu, obaviti praksu u poduzeću i često steći mogućnost zapošljavanja još u toku studija, sudjelovati u radu različitih radionica, te dio studija provesti na drugom fakultetu u inozemstvu kroz međunarodne programe mobilnosti studenata. Sve ove aktivnosti otvaraju mogućnosti kontakata koji doprinose razvoju karijere te se iz njih mogu razviti uspješne poslovne priče. ♦

POSLJEDICE COVID-a 19

Martina Markić

COVID – 19 je utjecao na svaki aspekt života i na život svakog od nas. Bez obzira da li smo utjecajni političar, poduzetnik, profesor, svećenik, blagajnica u trgovini ili student i bez obzira nalazimo li se u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Kini ili Njemačkoj – izbjeganje pandemije COVID-a 19 je u nekoj mjeri utjecalo i izmijenilo naš život. Uvedena su nova pravila, norme i ograničenja slobode koja nam nisu ni pala na pamet samo par mjeseci prije.

Prvi slučaj zaraze koronavirusom se dogodio početkom prosinca u Wuhanu (Kina), a prvi slučaj u Bosni i Hercegovini zabilježen je početkom ožujka 2020. godine.

Bosna i Hercegovina je druga u svetu po broju umrlih od korona virusa na milijun stanovnika, podaci su Worldometers-a, prenosi agencija Beta. Ispred BiH samo se nalazi Mađarska. Od proglašenja pandemije do danas u BiH je registrirano 9.150 umrlih zbog COVID-19, dok je od ožujka prošle godine do danas zabilježeno 203.391 zaraženih osoba.

Svakodnevno se objavljaju brojne analize, naučni radovi i studije na temu utjecaja koronavirusa na ekonomiju, međutim oву situaciju je teško usporediti s nečim iz prošlosti. U veljači 2020. godine počele su se osjećati veće ekonomske posljedice zbog smanjenja dolaska turista u BiH. Prve direktnе ekonomske

posljedice počele su se osjećati s pojavom prvog slučaja zaraze početkom ožujka 2020. godine. Prvi snažan udarac za ekonomiju Bosne i Hercegovine se dogodio nakon proglašenja stanja prirodne nesreće u BiH 17. 3. 2020.

Nakon pojave prvog slučaja zaraze koronavirusom u Bosni i Hercegovini te uvođenja stanja nesreće i izvanrednog stanja u zemlji započeta je rasprava o nužnosti donošenja ekonomskih mjera na svim nivoima vlasti koji će pomoći ekonomskom oporavku. Zbog komplikirane ustavne strukture te i nedostatka organa izvršne vlasti, Bosna i Hercegovina nije imala jedinstven ekonomski plan i jedinstvene mjere za oporavak ekonomije.

POTVRĐENI SLUČAJEVI KORONA VIRUSA U BIH

9.6.2021. // testirano: 2.243 // pozitivno: 57 // preminulo: 7 // oporavljeno: 232

UKUPAN BROJ

204.512

BROJ
OPORAVLJENIH

176.935

BROJ
PREMINULIH

9.467

BROJ AKTIVNIH
SLUČAJEVA

18.110*

Izvor: Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH,
Institut za javno zdravstvo Republike Srpske, Vlada Brčko Distrikta

* Izračunava se kao razlika između ukupnog broja zaraženih i zbiru preminulih i oporavljenih

EKONOMIJA

Ekonomiske posljedice su katastrofalne za brojne države, a tako i za Bosnu i Hercegovinu. Prema svim pokazateljima i prognozama raznih političara i međunarodnih institucija svijet suočava s najgora ekonomskom krizom. Smatra se da Bosna i Hercegovina ne može preživjeti bez međunarodne finansijske pomoći. Recesija je najviše pogodila privatni poduzetnički sektor. Mnogi od poduzetnika u malom biznisu našli su se u raznim poteškoćama koje su vodile i stičajućim. Opstala su ona poduzeća koja su u stanju osigurati poslove i u uvjetima recesije, ona poduzeća koja imaju rezerve za podnošenje recesije ili kreditnu sposobnost za zaduživanje. U domaćinstvima su nastali dodatni problemi zbog nezaposlenosti izazvane recesijom. Brojka nezaposlenih je rasla iz dana u dan.

Država se našla u izuzetnim teškoćama zbog pada javnih financija. Pad proizvodnje i potrošnje vodit će smanjenju poreza na dodanu vrijednost te akciza i putarina, a gašenjem radnih mjeseta smanjiva se obim doprinosa za PIO i zdravstvo.

OBRAZOVANJE

Tijekom pandemije virusa korone, obrazovni je sustav na klimavim nogama, a pohađanje internetskih

predavanja predstavljalo je glavni izazov roditeljima, učiteljima, a posebno učenicima. Na početku pandemije rizik od napuštanja obrazovanja postao je veći za mnoge učenike u BiH, posebno one iz ranjivih skupina, gdje obitelji nisu mogle osigurati tehničke uvjete potrebne za praćenje online nastave.

TURIZAM

Bosna i Hercegovina je bogata prirodnim ljepotama koje privlače turiste, a posljednjih godina turizam u BiH je u usponu. Ono što se razvijalo posljednjih godina je gotovo uništeno u par mjeseci. Brojna ograničenja, zabrana putovanja i zabrane okupljanja su oslabile turizam u velikoj mjeri. Kada se analizirao pad bruto dodane vrijednosti po djelatnostima, najveći gubitak je indikativan u oblasti hotelijerstva i ugostiteljstva.

POLJOPRIVREDA

Poljoprivreda je osnovna grana gospodarstva. Prehrambena industrija je uglavnom organizirana preko vlastitih kooperanata koji su najčešće OPG-ovi ili veće poljoprivredne farme kod stočarske proizvodnje. Poljoprivreda se nije zaustavljala osim što su uvoznici imali određenih zastoja prilikom uvoza

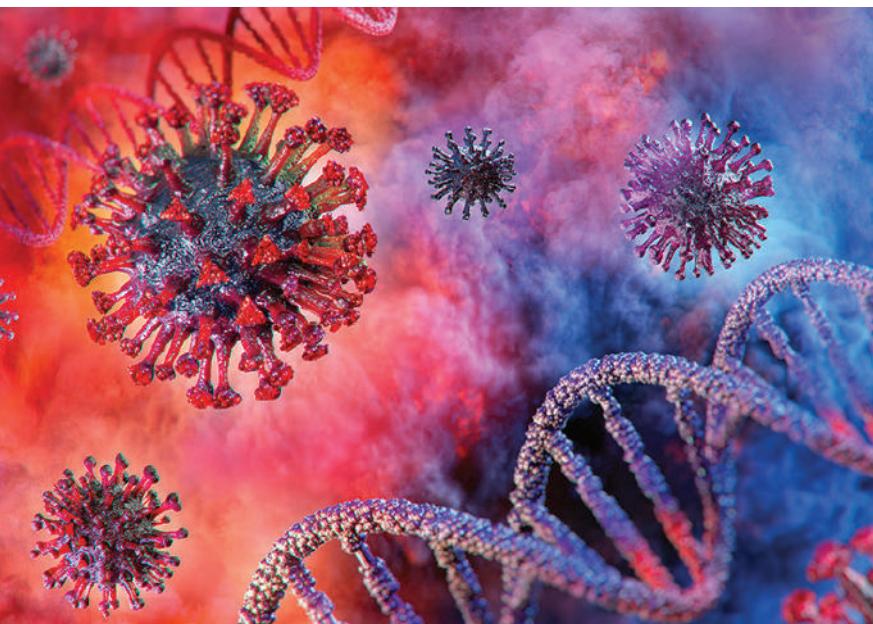
sirovina i repro materijala za vlastitu i tuđu proizvodnju.

UVOD I IZVOZ

U robnoj razmjeni Bosne i Hercegovine s inostranstvom u periodu siječanj-svibanj 2020. godine izvoz je iznosio za 16% manje nego u istom periodu prošle godine, dok je uvoz iznosio za 19,2% manje nego u istom periodu godinu ranije.

ZADUŽENOST

Za oporavak od ekonomске krize izazvane pandemijom u Bosni i Hercegovini bit će potrebna kreditna sredstva kako bi nadomjestili pad u poreznim prihodima. Bosni i Hercegovini potrebna je donatorska pomoći i druge vrste pomoći međunarodnih finansijskih institucija da bi se nadoknadio preostali nedostatak u platnoj bilanci. Izvršni odbor Međunarodnog monetarnog fonda odobrio je 329 milijuna eura hitne podrške Bosni i Hercegovini u okviru Instrumenta za brzo financiranje koji su raspodijeljeni između svih nivoa vlasti. ♦

Žensko poduzetništvo

Iva Trogrić

lako žensko poduzetništvo mlađim generacijama nije toliko stran pojam, može se reći da ranije i nije bilo tako. O ženama kao poduzetnicama se govori zadnjih godina, iako se i danas žene u poduzetništvu bore s možemo reći više problema nego muška populacija. To se prije svega povezuje s činjenicom da su žene ujek i više bile u ulozi domaćica, a muškarci su ti koji su bili skloni poslovnom svijetu, te se na neki način smatralo da žene teže dolaze do usklađivanja poslovnog i privatnog života. Dolazilo je do raznih debata na ovu temu, ali je činjenica da se i ženama mora pripisati veliki uspjeh u poslovnom svijetu kroz godine.

Osnovne karakteristike ženskog poduzetništva

1. smatra se da žene više vode brigu o zaposlenima, timskom radu i ugodnom radnom okruženju
2. povezano s prvom karakteristikom, žene su sklonije timskom radu
3. više ulaze u svoje školovanje i školovanje zaposlenih
4. opreznije su u poslovnim odnosima
5. uspjeh pored profita mijere zadovoljstvom kupaca i dobrim međuljudskim odnosima

Veoma je bitno spomenuti da se žene u poduzetništvu i poslovanju nalaze pred brojnim izazovima i ograničenjima kao što su prije svega dokazivanje ozbiljnosti vlastitog poslovnog pothvata. Mnoge žene nailaze na osudu i teško dolaze do

investitora i suradnika jednostavno zato što su žene. Zatim, žene se smatraju dosta osjećajnijim u odnosu na muškarce, te se radi toga dovodi u pitanje koliko zapravo mogu biti objektivne u poslovnim odnosima s obzirom na samu osjećajnost za koju se smatra da nije toliko poželjna za poslovni svijet. Veliki je izazov za žene i vlastiti perfekcionizam. Žene su sklonije osjećaju vlastitog zadovoljstva i savršenosti onoga što naprave, od dizajna pa do nekih finansijskih pokazatelja, smatra se da se žene teško suočavaju s greškama. Također, problem je i vjerovanje u svoje vrijednosti. Žene su često manje plaćene za isti posao koji obavljaju u odnosu na muškarce i teško se nekada dolazi do spoznaje da nije bitan spol, nego kvaliteta vlastitoga rada.

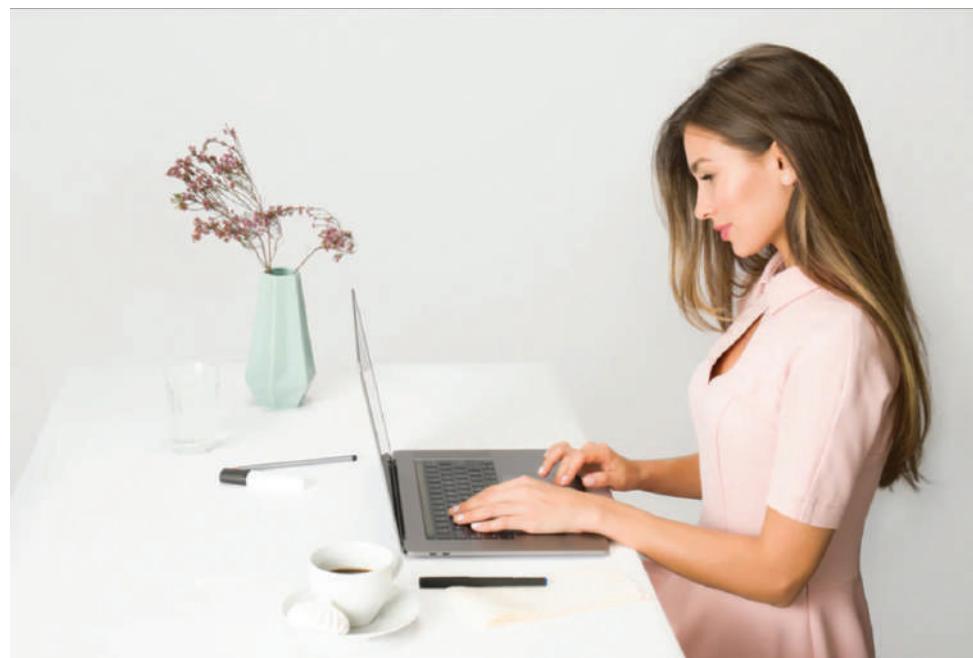
Svjetski poznate žene poduzetnice

1. Coco Chanel – iako je odrasla u siromašnim okolnostima, mislim da je većina ljudi čula za nju i njene modne kreacije i popularnost.
2. Anita Roddick – jedno od najvećih imena u „beauty svijetu“ je upravo ovo. Žena osnivačica brenda *The Body Shop*, ženskoj populaciji veoma poznatog. Ovaj lanac trgovine i proizvodnje se prije svega proslavio na zaštiti životinja i ljudskih prava.
3. Oprah Winfrey – mislim da smo svi čuli za ovu popularnu voditeljicu i lice malih ekrana. Svojom pozitivnošću i stavom Oprah potiče sve mlade ljudе da rade na sebi i svojim snovima.
4. Ruth Handler – žena koja nosi zaslugu i izum za poznatu Barbie lutku. Uspješno je vodila firmu do 70-tih godina, dala ostavku, te je osnovala novu tvrtku koja se bavi proizvodnjom umjetnih dojki za žene oboljele od raka dojke.
5. Denise Coates – uspješna vlasnica jedne od najvećih kladionica na svijetu bet365.

Ključ uspjeha ovih poznatih žena je u ustrajnosti i upornosti. Kad nitko nije vjerovao, one su vjerovale. Suočile se s brojim preprekama, rizicima, problemima i na kraju su dobile rezultat i svjetski su poznate žene koje su napravile velike iskorake, napravile vlastiti posao i omogućile posao brojnim ljudima. Žene se trebaju udruživati, međusobno pomagati, motivirati i nositi s izazovima.

koji je pred njima. Na kraju, rečenica koja može obilježiti ovaj tekst je da zaista nije bitan spol, nego sposobnost i znanje koju pojedinac ima, a treća strana, odnosno klijent prepozna. Poduzetnice o poslu razmišljaju svestranije i realnije rasuđuju od svojih kolega poduzetnika, sklone su uvažavanju tuđeg mišljenja i savjeta suradnika. Bolje razumiju ljude oko sebe, ne samo kupce ili korisnike, nego suradnike i zaposlenike, jer su ih spremne slušati.
Dosta istraživanja je pokazalo da su najčešće aktivnosti o kojima se žene poduzetnice pronalaze : uslužne djelatnosti, djelatnosti socijalne zaštite i zdravstvene skrbi, djelatnosti vezane uz obrazovanje, djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i posluživanja hrane.
Prepreke s kojima se žene susreću mogu biti:

1. STRUKTURNЕ – stereotip o ženama u znanosti i tehnologiji, tradicionalni pogledi o ulozi žena u društvu, nedostatak podrške za žene s dva posla...
2. EKONOMSKE – otežan pristup finansiranju, te nedovoljno poslovnih veza.
3. „MEKE PREPREKE“ – nedostatak pristupa mrežama poduzetnika, nedostatak treninga i programa obrazovanja, percepcija žena o nedostatku samopouzdanja, kapaciteta za preuzimanje rizika. ♦

Zanimljive činjenice o ženama u poduzetništvu

Iva Trogrić

1. 40,5% javnih poduzeća u vlasništvu FBiH nemaju žene u upravi.
2. 35,7% javnih poduzeća u vlasništvu FBiH nemaju žene u nadzornim odborima.
3. Postotak žena u upravama javnih poduzeća je ispod 20%.
4. Odsustvo ženske solidarnosti i podrške negativno utječe na žensku karijeru u javnim poduzećima u vlasništvu FBiH.
5. U javnim poduzećima u vlasništvu FBiH postoji stakleni plafon jer se najviše pozicije uglavnom doživljavaju kao muški teritorij.
6. Žene na izvršnim pozicijama obično su manje plaćene nego muškarci.
7. Tijekom razgovora za posao žene su češće izložene osobnim pitanjima poput planiranja obitelji.
8. Jednake reakcije (npr. povišen ton) se drugačije percipiraju kod žena, u odnosu na muškarce.
9. Dominantne političke stranke imenuju muškarce na vodeće pozicije češće nego žene.
10. Mačo kulture stvaraju izrazito konkurenčno okruženje u kojem su muškarci u središtu organizacijskog odlučivanja. ♦

Kako korisno iskoristiti zabranu kretanja za vrijeme pandemije?

Jelena Pehar

Pandemija Korona virusa u posljednjih godinu dana unijela je jako velike promjene u našemu životu. Gotovo svi smo osjetili veće ili manje promjene u svakodnevici, obrazovanju, poslu, društvenome životu, a uopće ne postoji neka naznaka koja bi nam sa stopostotnom sigurnošću mogla dati nadu da ćemo se vratiti starome životu kakvim smo se navikli živjeti. Novo normalno postalo je svakodnevno, a s nostalгијом se možemo prisjetiti starog normalnog, koje nam se ponekada čini desecima godina daleko, a riječi poput izolacija, pandemija, lockdown ukorijenile su se u našu svakodnevnicu.

Postoje različiti načini kako iskoristiti vrijeme tijekom zabrane kretanja:

Uživati u sadašnjosti

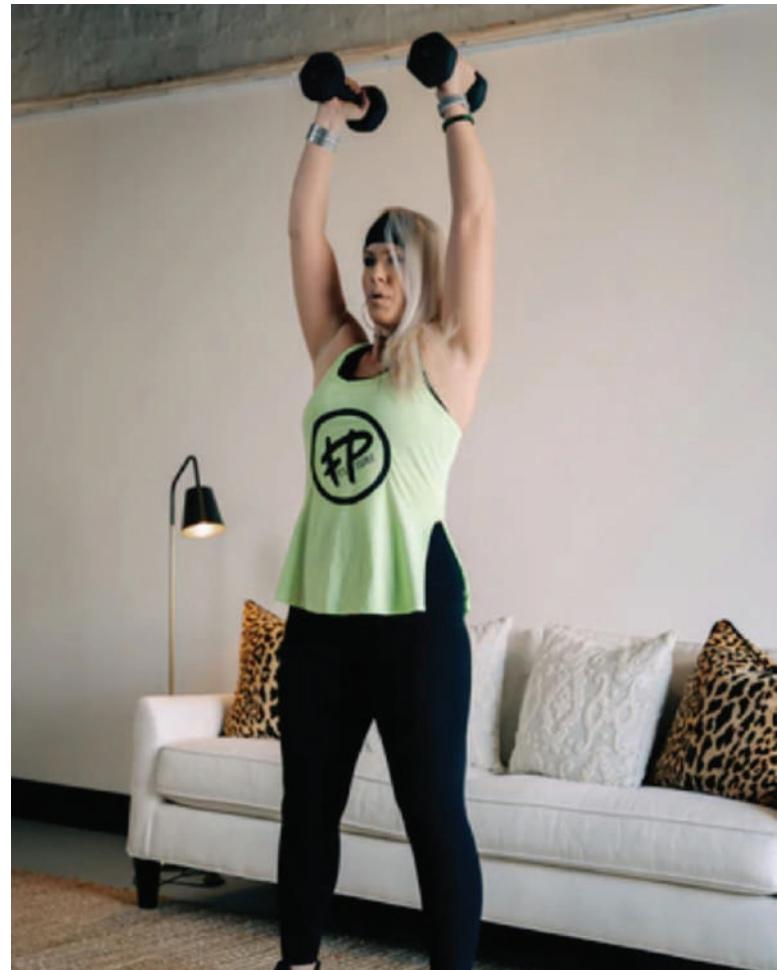
Najbolja stvar koju možemo učiniti za sebe jest prihvatići situaciju kakva jest. Ni na koji način nam bilo kakav strah ili pretjerano razmišljanje neće pomoći. Svaki trenutak moramo biti svjesni koje smo sreće da ga imamo, pronalaziti motivaciju u malim sitnicama i na najbolji način iskoristiti vrijeme koje nam je dano.

Tjelovježba

Idealan način kako provesti večer tijekom koje ne smijemo van jest upravo tjelovježba. U zdravom tijelu zdrav duh - bit ćemo psihički snažniji za sve nedače, a riješit ćemo se i negativnog raspoloženja i depresije koje donosi previše spavanja ili vremena provedenog u krevetu.

Briga o prehrani

Večer provedena doma ne podrazumijeva nezdrave grickalice koje pružaju kratkotrajan užitak. Možemo provesti večer jedući voćne salate, a brojni su kolači za čiju pripremu trebaju samo zdrave namirnice, a osim užitka dat će nam

veće zadovoljstvo jer radimo nešto što je itekako potrebno našemu tijelu.

Neki novi hobi

Najčešći izgovor na svijetu jest da nemamo vremena. Zabранa kretanja nam je možda čak prilika da krenemo s nekim aktivnostima za koje inače ne bismo imali vremena. Učenje novog jezika, sviranje nekog instrumenta su sve aktivnosti kojima možemo posvetiti više vremena nego što bismo mogli da nema zabrane kretanja.

Misliti pozitivno

Ovo je možda jedan od najvažnijih savjeta, jer pozitivno razmišljanje je jako važno za naše zdravlje. Nije uvijek lako, no uvijek se moramo prisjećati nekih sretnih situacija na koje smo možda i prestali obraćati pažnju zaokupljeni brijagama. Pozitivne misli čine život lakšim i podnošljivijim.

Sav pritisak koji donose različiti izvori unose nemir u nama, i najvažnija stvar koju svatko od nas može učiniti za sebe jest posvetiti se drugim aktivnostima koji nam neće dati da pretjerano razmišljamo o stvarima na koje ne možemo utjecati. ♦

BURZE BiH

Antonija Škegro

Trgovanje vrijednosnim papirima u BiH odvija se putem dvije burze, koje se nalaze u Sarajevu i Banjoj Luci, a organizirane su na istim regulatornim principima. U skladu s pravnim propisima koji reguliraju upravljanje na tržišta kapitala u BiH, burze su "mjesta na kojima se susreću ponuda i potražnja za vrijednosnim papirima i trgovanje vrijednosnim papirima, u skladu s prethodno definiranim pravilima." Povezivanje ponude i potražnje za vrijednosnim papirima, proizvodi stope (ili cijene) za vrijednosne papire kojima se trguje. Treća funkcija burze je da osigura informacije o ponudi i potražnji, tako da se trguje tržišnom vrijednošću vrijednosnih papira.

Sarajevsku burzu (SASE) je osnovalo osam brokerskih kuća 13. rujna 2001. Trgovanje je službeno počelo s prvom aukcijom, u ukupnoj vrijednosti od 3.099,00 KM, 12. travnja 2002. SASE ima tri segmenta s odvojenim pravilima: *službeno kotiranje, kotiranje fonda* (kao podsegment zvanične kotacije) i

slobodno tržište.

Službena kotacija je tržišni sektor na kojem se trguje s našim «prvoklasnim», tj. lokalnim kompanijama, s najvećom kvalitetom. Da bi se kompanija prihvatala u kotaciju, mora ispoštovati određene opće i posebne uvjete i kriterije. Emitent koji je uključen u službenu kotaciju mora redovito informirati javnost i burzu o svim događajima koji utječu na poslovanje. On je, također, obvezan da dostavlja polugodišnje i godišnje finansijske izvještaje burzi.

Kotiranje fonda je onaj dio službene kotacije rezerviran za investicijske fondove (IF). Dionice IF su uključene na dosta sličan način kao i dionice redovitih emitentata, ali procesom upravlja Zakon i propisi Komisije za vrijednosne papire.

Slobodno tržište je segment SASE s najmanje striktnim uvjetima. Da bi se trgovalo vrijednosnim papirom na slobodnom tržištu, mora se zadovoljiti da brokerska kuća ili emitent dostave zahtjev za uključenjem. Emitent koji

dostavlja takav zahtjev mora dostaviti vlastite finansijske izvještaje burzi.

Banjalučka burza (BLSE) ima dva tržišta burzi: *službeno tržište dionica (kotacija) i slobodno tržište dionica*. Banjalučku burzu je osnovalo 9. svibnja 2001. osam banaka i jedna kompanija za obavljanje trgovine vrijednosnim papirima. Komisija za vrijednosne papire RS je izdala operativnu dozvolu Banjalučkoj burzi 9. kolovoza 2001.

Vrijednosni papiri se mogu uključiti u *službeno tržište* burze ako ispunjavaju sljedeće *opće uvjete*: da se njima može organizirano trgovati, da su u potpunosti plaćeni, prenosivi bez ograničenja te da se izdaju u nematerijalnom obliku.

Slobodno tržište obuhvaća vrijednosne papire koji ispunjavaju opće poslove za uključivanje. Uključivanje u slobodno tržište dionica se daje na zahtjev emitenta, pojedinačnog dioničara ili u normalnom tijeku poslovanja. ♦

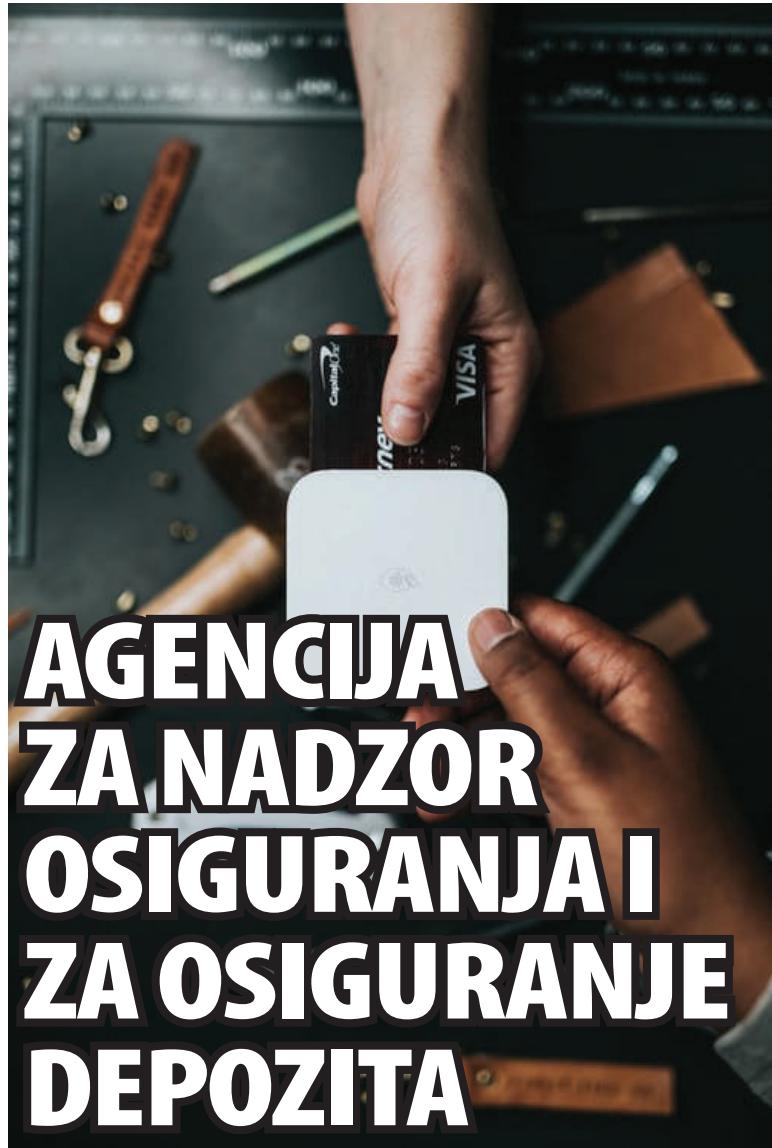
Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine osnovana je Zakonom o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju kao samostalna i nezavisna neprofitna institucija (pravna osoba) Federacije koja ima regulatornu i nadzornu funkciju u oblasti privatnog osiguranja s ciljem zaštite osiguranika i osiguravača, a na dobrobit industrije osiguranja.

Sukladno odredbama Zakona o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju, Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine ovlaštena je među ostalim izdavati odobrenja za rad društvima za osiguranje i posrednicima u osiguranju, davati mišljenja na akte društava za osiguranje, vršiti nadzor u pogledu ulaganja, održavanja i raspolažanja sredstvima osiguranja, nalagati mјere koje se odnose na vođenje poslova osiguranja društva za osiguranje, propisivati i uvjeti za stjecanje i povlačenje zvanja ovlaštenog aktuara, donositi provedbene propise, druge opće akte (pravilnike, uputstva, naredbe i odluke) i pojedinačne akte (rješenja i zaključke) te poduzimati sve ostale mјera koje smatra odgovarajućim za ispunjenje svojih nadzornih i regulatornih ciljeva.

Upravljanje i rukovođenje Agencijom provode Upravna tijela Agencija za nadzor – direktor i stručni savjet. Za svoj rad Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine odgovara Vladi Federacije Bosne i Hercegovine.

Osnovni ciljevi nadzora osiguravajućih društava su očuvanje sigurnosti i stabilnosti tržišta osiguranja u korist i zbog zaštite osiguranika, a u ostvarivanju svojih ciljeva Agencija za nadzor se rukovodi načelima učinkovitosti, nepristranosti, javnosti i transparentnosti.

Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine osnovana je Zakonom o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine. Osnovana je kao samostalna, neprofitna, pravna osoba s punim ovlaštenjem u skladu sa zakonom

države. Sjedište agencije je u Banjoj Luci s filijalama u Sarajevu i Banjoj Luci. Stalna je članica dvije međunarodne asocijacije i to: Međunarodne asocijacije osiguravatelja depozita (IADI) i Europskog foruma osiguravatelja depozita (EFDI).

Osnovni zadaci Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine su: osiguranje prikladnih depozita fizičkih i pravnih osoba u bankama članicama u skladu sa Zakonom o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine; izдавanje certifikata o članstvu bankama koje zadovoljavaju kriterije za sudjelovanje u programu osiguranja depozita, a to su kapital, likvidnost, kvaliteta aktive, upravljanje, profitabilnost, računovodstveni standardi te rezerve.

Najveći iznos osiguranog depozita, zajedno s obračunatom kamatom, koji isplaćuje Agencija po deponentu po banci članici, iznosi prikladni depozit umanjen za zakonski ili ugovorni dug deponenta prema banci članici u visini utvrđenoj odlukom Upravnog odbora Agencije, a koji sada iznosi KM 50.000,00 ili koji je manji. ♦

Što očekivati od nove 5G tehnologije

Nina Kolobarić

Što je 5G?

5G je nova generacija mobilne mreže koja će potaknuti inovacije i transformirati način na koji živimo, radimo i igramo se. Današnje potrebe korištenja interneta traže sve veće brzine za sve više istovremeno povezanih uređaja. Zbog toga gradimo mrežu budućnosti. Vodeću 5G mobilnu mrežu - najrasprostranjeniju u Hrvatskoj koja će pomoći u transformaciji poslovanja i utjecati na efikasnost mnogobrojnih industrija. Kompanije se natječu koja će prije imati bržu i veću 5G mrežu, a države svijeta natječu se u tome koja će je prva uspjeti primijeniti u cijeloj zemlji. Ovolika želja za 5G mrežom postoji zbog njenih prednosti od kojih se očekuje da će potaknuti transformaciju tehnologije u poslovanju, infrastrukturi i drugim područjima.

5G mreža punog kapaciteta će evolucijski omogućiti gigabitne brzine i put je kojim se omogućuje prijenos videozapisa ultra visoke rezolucije, velikih datoteka, ali i mnogo malih paketa podataka – u

stvarnom vremenu s iznimno niskom latencijom. Zato 5G tehnologiju smatramo prekretnicom industrijske revolucije 4.0.

Kolika će biti brzina 5G mreže?

Brzina 5G tehnologije ovisit će o širini frekvencijskog spektra na kojem se 5G tehnologija implementira, o samom korisničkom uređaju te o broju istovremeno spojenih korisnika. U ovom trenutku govorimo o rastu brzina od nekih 20 do 30% ovisno o lokaciji i korisničkom uređaju. S uvođenjem novih frekvencija doći će i veće maksimalne brzine koje će dosezati i do 10 Gbit/s prilikom preuzimanja sadržaja (download).

Prednosti 5G mreže:

Brži odziv signala

Bolji odgovor tj. latencija mreže od samo nekoliko milisekundi, a za specifične namjene čak 1 ms.

Gigabitne brzine

U budućnosti će 5G donijeti brzine do nekoliko Gb/s.

Povezivanje više uređaja istovremeno

Efikasnije povezivanje na internet svih uređaja i senzora koji međusobno komuniciraju - Internet of Things (IoT).

Pametnije korištenje mreže i energetska štedljivost

Puno više podataka, informacija prenesenih u kraćem vremenu utječe i na veću štedljivost uređaja.

5G mogućnosti:

Sve oko nas postaje povezano, ne samo naša računala, mobiteli i satovi. Naprotiv, tijekom narednih godina možemo očekivati sve veći broj povezanih uređaja – ulice, semafori, automobili, kućanski aparati, prozori, biljke, ljubimci, zgrade, hale, pogoni... svi ti objekti nosit će određeni senzor koji će komunicirati

putem interneta. Zato se zovu Internet of Things (IoT) koji zahtijeva simultani prijenos podatka i bespriječnu vezu. To je ujedno i razlog zašto trebamo 5G mrežu.

5G tehnologija olakšat će nam život u sljedećim područjima:

Više zabave i bolje gaming iskustvo

Bez obzira radi li se o streamingu 8K videa u pokretu ili o mrežnoj igri putem različitih uređaja ili igranju u oblaku neovisno o uređaju. Uz 5G tehnologiju najistancaniji streameri i gameri neće osjetiti nikakvo zastajkivanje niti čekanje na učitavanje sadržaja.

Pametni gradovi

Osvjetljenje na ulicama, bespilotni nadzor prometnica, odvoz otpada. Sve se odvija i komunicira istovremeno, bez ikakvog uključivanje ljudi te ćemo u svakom trenutku biti upoznati sa stanjem i korištenjem infrastrukture.

Pametna proizvodnja i efikasna logistika

Proizvodni proces bez dugotrajne edukacije zaposlenika o novim trendovima, nepotpuni podaci o lokaciji ili sadržaju pri isporuci paketa. U skoroj budućnosti očekuje nas pametna analitika i proširena miješana stvarnost koja će nam pružiti informacije u stvarnom vremenu temeljem kojih ćemo doprinijeti još efikasnijem poslovanju.

Proaktivno zdravstvo

Ambulante i liste čekanja ne postoje. Narukvice i pametni zdravstveni uređaji automatski obavještavaju specijaliziranog liječnika te samo liječenje počinje u trenutku detekcije problema. Uz 5G veći naglasak dolazi na prevenciju i udaljeno liječenje.

Zabavna edukacija

Ne trebamo ići u prašumu kako bismo je doživjeli. Niti oputovati na Mars da naučimo nešto o njemu. Učenje može poprimiti potpuno drugačiju senzoričku i iskustvenu formu koja je toliko zabavna da zaboravljamo da učimo.

Pametna poljoprivreda

Poljoprivredna polja koja se uslijed vremenskih nepogoda oštete, zemlja kojoj treba više navodnjavanja, pregled voćnjaka iz blizine. Sve će biti instant moguće uz 5G tehnologiju i senzore.

Pametni turizam

Pravovremeno upravljanje kapacitetima koje se ostvaruje uz posebno informiranje obližnjih nautičara, pristaništa brodova koja na vrijeme povezuje turističke atrakcije i sa što manjim opterećenjem upravljuju destinacijskim atrakcijama. Apartmani koji znaju koje temperature preferirate popodne i prije spavanja – sve je moguće uz IoT.

Autonomna vožnja

Ubacivanje u brzinu stvar je prošlosti. 5G nam donosi povezivost i brzu komunikaciju između drugih automobila oko nas i signalizacije što će omogućiti sasvim novo iskustvo vožnje.

Imaju vodeću mobilnu mrežu u Hrvatskoj i namjeravaju postati još bolji. 5G mrežom pokrivaju 24 grada u Hrvatskoj s 1 300 000 stanovnika Hrvatske. Uz postojeće gradove, pokrivenost 5G signalom proširili su i na Borovo, Čakovec, Kutinu, Makarsku, Novsku, Opatiju, Trogir, Vrsar i Zaprešić. ♦

Plastični ocean

Martina Markić

U nedavnom istraživanju otkriveno je da bi se moglo do 2050. godine u oceanima nalaziti više plastičnog otpada nego riba. Količina plastičnog otpada u oceanima je iz dana u dan sve veća, a utjecaj koji će to imati na naš ekosustav i na našu vrstu su potencijalno katastrofalni. Problem s plastikom u oceanima jeste što se ne razgrađuje nego se raspada i pretvara u mikroplastiku koja završava u morskim organizmima i ribama koje kasnije jedu ljudi.

Procijenjeno je da ljudi godišnje proizvedu 300 milijuna tona plastične mase, a od toga čak 8 milijuna tona završi u oceanima. Interesantna ali uz nemirujuća činjenica jeste da ta plastična masa napravi puni krug. Stvorena je od strane čovjeka, zbog ljudskog nemara završava u oceanima i ribljim organizmima i vraća se čovjeku na tanjur u vidu ukusnog obroka.

Francuz Ben Lecomte odlučio je učiniti nešto povodom toga i preplivati Tih ocean kako bi podigao svijest o zagađenju plastikom i kako bi pomogao u provođenju medicinskih i oceanskih istraživanja u partnerstvu s raznim institucijama.

U 51. godini Ben Lecomte je započeo šestomjesečno putovanje života, plivajući preko Tihog oceana od Tokya do San Francisca. Ben je plivao osam sati dnevno, a pratila ga je jedrilica sa šest članova

posade. Kad nije plivao, odmarao je na jedrilici, jeo i spavao, a članovi posade su snimali ovo čudesno putovanje. Ne može se reći da su članovi posade svoje vrijeme provodili isključivo iza kamere. Dok je Ben plivao, oni su uz pomoć mreža prikupljali uzorke plastičnog otpada iz vode, tisuće komada dnevno.

Ovo putovanje su opisali kao ekspediciju gdje avantura susreće znanost. Lecomte i njegov tim su prikupljali uzorke mikroplastike i postavljali GPS označke na veći plutajući plastični otpad, tako da istraživači mogu bolje razumjeti kako se plastika kreće oceanima.

Doktorica Sarah-Jeanne Royer koja je specijalizirana za razgradnju plastike, podržavala je Lecomteovu misiju s kopna. Rekla je da je posada broda sakupljala uzorke morske vode na raznim mjestima i pronašla mikroplastiku u svakom uzorku.

Doktorica Sarah-Jeanne Royer kaže da se samo zna gdje se nalazi 1% plastičnog otpada u oceanima. Prema istraživanju iz 2014. godine, potpuna je nepoznanica gdje se nalazi velika većina plastičnog otpada koji završava u oceanima. Veliko pitanje je, gdje odlazi sav taj otpad?! ♦

Marketing strategije uvođenja novih proizvoda i usluga

Martina Markić

Uvođenje novih proizvoda i usluga na tržište nije ni malo lagan i jednostavan zadatak, čak ni za poduzeća koji su lideri na tržišnom segmentu. Potrošači svoje potrebe stalno mijenjaju, prilagođavaju i stvaraju nove, a na proizvođačima je da te potrebe saznaju i zadovolje. Razvoj novog proizvoda je izrazito skup proces. Stoga marketinški stručnjaci moraju temeljito istražiti potrebe i želje potrošača kako bi povećali budući uspjeh. Da bi se novi proizvod uveo na tržište, prije nego stigne do kupaca mora proći kroz određene faze. Počinje s generiranjem i selekcijom ideja, a završava komercijalizacijom. Razvojem prave marketinške pozicije moguće je u relativno kratkom vremenskom roku osigurati da proizvod zauzme vodeću poziciju na tržištu. Strategija marketinga predstavlja tržišno orijentirano strateško planiranje koje je upravljački proces razvijanja i održavanja veze između organizacijskih ciljeva, izvora i vještina te promjenjivih tržišnih mogućnosti.

U prvoj fazi se prikupljaju ideje koje bi

se na najbolji način uklopile u proizvodni program poduzeća. Nakon što su ideje prikupljene, dolazi se do faze selektiranja ideja. U ovoj fazi se razmatraju ideje koje bi najviše doprinijele povećanju stupnja koristi koju bi eventualni novi proizvod pružio budućim korisnicima. Zatim dolazimo do faze poslovne analize gdje se moraju razmotriti svi troškovi predviđeni za proizvod te napraviti analiza profitabilnosti. Osim financijskog aspekta moraju se sagledati sve karakteristike proizvoda i njegove odgovarajuće marketinške strategije. U razvojnoj fazi se izrađuje prototip koji treba sadržavati sve bitne karakteristike koje će proizvod imati u budućnosti. Zbog važnosti ove faze za poduzeće i u svrhu dobivanja što kvalitetnijih informacija, obično se testira više fizičkih verzija prototipa proizvoda. Ako je prototip pokazao zadovoljavajuće rezultate na probnim testovima tada se pristupa pokusnom marketingu. Pokusni marketing je peta faza u razvoju novog proizvoda. Zadatak je testiranje strategije marketinga

na tržištu u ograničenom obimu. Cilj testiranja je vidjeti reakcije potrošača na predloženu strategiju i vidjeti hoće li doći do ponovljenih kupnji. Nakon što poduzeće dobije povratnu informaciju o mišljenju potrošača može se pristupiti njenoj eventualnoj korekciji. Posljednja faza jeste faza komercijalizacije proizvoda čija je zadaća pozicionirati proizvod te osigurati pokrivenost tržišta koja će osigurati u budućnosti profit.

Što možemo naučiti od drugih koji su uspješno lansirali nove proizvode na tržište?

Zaintrigiraj kao Robinhood

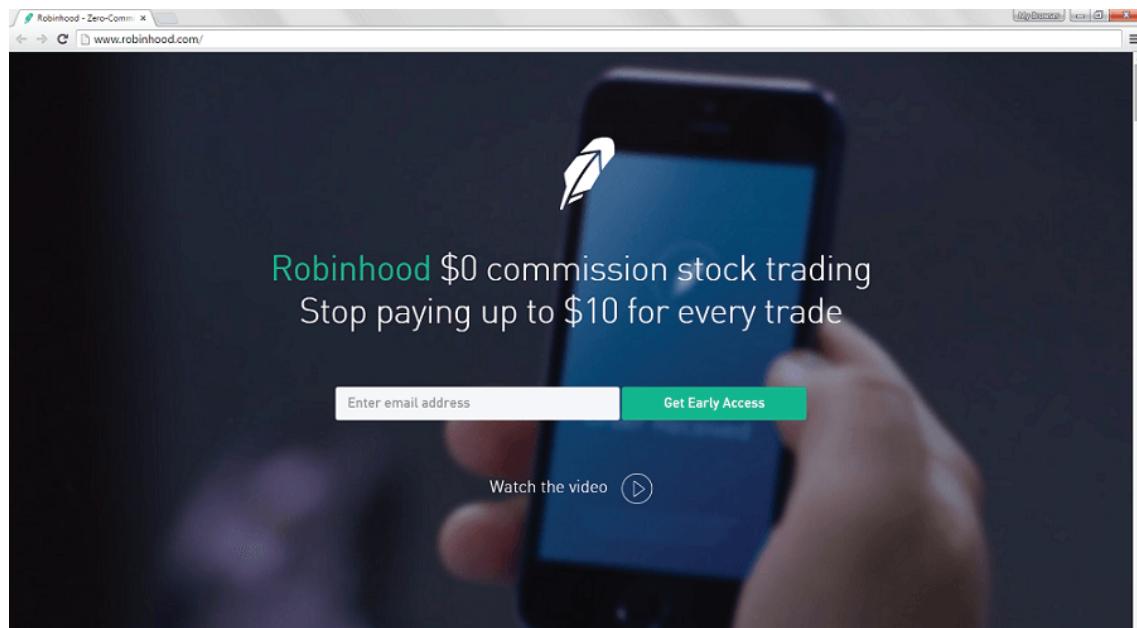
Robinhood je izrazito popularna aplikacija među mlađom generacijom u SAD-u koja svojim korisnicima omogućava da vrše kupovinu dionicama bez ikakve naknade, dok se inače za svaku kupovinu naplaćuje naknada do 10\$. Osnivači u namjeri da privuku što veći broj korisnika, napravili su listu čekanja.

Kako biste se mogli koristiti aplikacijom i trgovati dionicama, morate se

prijaviti i čekati svoj red. Ako želite ubrzati taj proces i saznati što sve nudi Robinhood, sve što morate učiniti jeste pozvati svoje prijatelje da se prijave za korištenje aplikacije. Ljudi su u želji da što prije pristupe aplikaciji pozivali sve svoje prijatelje i poznanike i tako Robinhoodu prikupili pola milijuna korisnika. Danas ta brojka prelazi 13 milijuna.

Što možemo naučiti od Robinhooda?

Lista čekanja vođena poticajima poput dijeljenja sadržaja na društvenim mrežama radi stjecanja posebnih privilegija može pomoći u stvaranju eksponencijalnog rasta. Omogućuje vam izgradnju baze podataka aktivno zainteresiranih korisnika, stvara znatiželju korisnika za vaš proizvod i omogućuje vam interakciju s kupcima kako biste prikupili povratne informacije.

Inspiriraj kao Under Armour

Brend sportske odjeće Under Armor udružio se s kreativnom agencijom Droga5 kako bi stvorio seriju filmova za društvene medije kako bi lansirali svoju jesensku i zimsku kolekciju 2017. Videozapisi su nastojali prikazati netipične sportašice u akciji, hvatajući njihovu jedinstvenost u kretanju. Kampanju pod nazivom Unlike Any su krasile balerina, tekvandašica, kaskaderka i sprinterica. Dok su djevojke snimane u akciji, u pozadini je čitana poezija. Na taj jedinstven

način su povezali sportašice sa snažnim pjesmama velikih umjetnika i inspirirali žene diljem svijeta da nastave stvarati povijest i pomjerati granice.

Što možemo naučiti od Under Armour-a?

Konkurenca je brojna, a kupci imaju širok izbor prilikom kupovine određenog proizvoda. Veoma je važno da kupci prepoznaju priču i misiju poduzeća i povežu se s njom. Kreirajući kreativan medijski sadržaj privući će se novi kupci i osnažiti veza s postojećim. ♦

Prototip Coca-Cola papirnate boce

Doroteja Ereš

Coca-Cola je prototip papirnate boce razvila kroz suradnju svog laboratorijskog istraživanja i razvoja u Bruxellesu s tvrtkom *Paboco – Paper Bottle Company*. Aktualna je faza u kojoj je razvijen prototip prve generacije, koji se smatra ozbiljnim igračem u utakmicama koja vodi ka Svijetu bez otpada. Coca-Cola Europe najavila je početak testiranja prototipa prve generacije papirnate boce u stvarnim uvjetima među potrošačima. U drugom tromjesečju ove godine, kompanija će na mađarskom tržištu ciljano plasirati probno izdanje biljnog napitka **AdeZ** u papirnatoj ambalaži. Prototip papirnate boce tako će se naći u

rukama dvije tisuće mađarskih potrošača koji će prvi imati priliku iskusiti konzumaciju nekog proizvoda **The Coca-Cola Company** iz potencijalne ambalaže budućnosti. Boca je izrađena od drvnog materijala iz održivih izvora sa slojem od bio materijala otpornog na tekućine, CO₂ i kisik. Papirnate boce su prikladne kao ambalaža za gazirana i negazirana pića, kozmetičke i mnoge druge proizvode. Vanjski sloj boce izrađen je od papira, a čep i unutarnji sloj sadrže plastiku koja se može reciklirati. Konačni cilj je pronaći rješenje koje je u potpunosti napravljeno od papira.

Svijet u kome se svaki proizvedeni i

prodani komad ambalaže sakuplja i reciklira nakon upotrebe je Svijet bez otpada, koji je Coca-Cola ucrtala kao svoj poslovni i cilj u području održivosti do 2030. To podrazumijeva prikupljanje i recikliranje svake boce ili limenke koju Coca-Cola proda do 2030., istovremeno smanjujući upotrebu sirovih ambalažnih materijala i uvođenje u upotrebu samo ambalažne materijale koji se mogu 100% reciklirati.

Trenutno je u tijeku temeljito testiranje jer se baš kao i druge vrste ambalaže i papirnata boca budućnosti mora pridržavati istih visokih standarda sigurnosti i kvalitete za ambalažu hrane koji se trenutno primjenjuju. Tim koji radi na projektu stavljuju bocu na sveobuhvatno testiranje u laboratoriju kako bi vidjeli kako se ponaša u frižideru, koliko je jaka i koliko dobro štiti pića iznutra.

Radi se o važnom koraku u ostvarenju ciljeva sveobuhvatnog višegodišnjeg plana Svijet bez otpada. Kroz ovaj plan, The Coca-Cola Company se obvezala do 2030. za svaku bocu ili limenku koju proda pomoći prikupiti i reciklirati istu količinu prazne ambalaže s tržišta. Zdravi biljni napitak i inovativna održiva ambalaža koji će se naći u rukama dijela potrošača prilikom testiranja prototipa papirnate boce, na najbolji način demonstriraju i sažimaju napore The Coca-Cola Company u prilagodbi svog poslovanja novim potrebama i željama potrošača kroz uvođenje promjena vidljivih unutar i izvan boce. Testiranje ove inovacije bit će ostvareno kroz partnerstvo s Kifli.hu, jednom od najbrže rastućih online trgovina s namirnicama u Mađarskoj. ♦

Internet trgovina

Iris Čorić

Internet trgovina danas je jedna od najuspješnijih oblika trgovine. Zahvaljujući internetu, ovakav tip trgovine postao je iznimno popularan. U skoro vrijeme bit će najnormalnija stvar da ljudi koriste internet zbog vlastita obrazovanja i zdravlja, zabave, kupovine, ali isto tako i zbog zarađivanja za vlastiti život. Valja spomenuti da je internet trgovina jedna od oblika organizacije poslovanja u kojem se primjenjuje informatička i internetska tehnologija. Pandemija virusa Covid-19 promijenila je mnoge naše navike pa i način kupovne. Prodaja se skoro u potpunosti „preselila“ online, a oni koji nikada nisu do ove godine koristili društvene mreže i internet generalno, postali su aktivni korisnici.

Elektronska trgovina je kupovina ili prodaja proizvoda ili usluga preko interneta, ona također podrazumijeva prijenos novčanih sredstava elektroničkim putem, marketing i promociju internetskih stranica. Globalna akcija pruža mogućnost kupnje korisnicima interneta bez obzira na nacionalne, geografske i teritorijalne granice. S obzirom na to da se iz godine u godinu povećava broj korisnika interneta, proporcionalno tome

povećava se i sama prodaja, odnosno kupovina putem interneta. S druge strane, univerzalni standardi donose smanjenje troškova poslovanja, bez obzira na dio svijeta. Takvi standardi donose univerzalnu cijenu koju prodavatelji plaćaju kako bi slobodno izašli na tržište sa svojim proizvodima ili uslugama. Između ostalog, smanjuje se vrijeme uloženo u pretragu tržišta, odnosno napor koji je uložen kako bi kupac pronašao potencijalni proizvod ili uslugu na tržištu.

Prema podacima koji su prikupljeni istraživanjem VeriSigna, došlo je do saznanja da je prva internet trgovina započela s radom 11. kolovoza 1994. godine, kada je pomoću NetMarketa, projekta jedne grupe studenata Swarthmore Collegea u Nashui, prodan njihov predmet putem interneta. Taj je predmet bio prvi koji se prodao na takav način. Internet trgovina omogućuje svojim tvrtkama mogućnost da budu što konkurentnije na svjetskom tržištu. Iznimno je velik broj tvrtki koje koriste tehnologiju za podizanje svojih usluga na svakom nivou nudeći kupcima detaljne informacije o proizvodima ili uslugama te informacije o upotrebi istih. Pomoću komunikacije

preko interneta tvrtke mogu prikupljati detaljne informacije o potrebama svih kupaca, odnosno svakog kupca pojedinačno te automatski prilagođavati svoje proizvode i usluge kako bi zadovoljili svoje kupce i njihove potrebe. Konkurenčnost se također potiče smanjenjem broja dobavljača pa se sve više proizvoda isporučuje direktno od prodavatelja do kupca. Za poslovnu transakciju koju obavlja čovjek potrebno je izdvojiti više novaca nego za elektroničke transakcije pa se tu javlja smanjivanje troškova za internet trgovine. Sigurnost kupovine na internetu od velike je važnosti za svakog kupca.

Naime, mnogo je korisnika koji bi se ponekad odlučili za kupovinu nekog proizvoda ili usluge, međutim, ono što ih odvrati od takve kupovine zasigurno je njihovo nepoznavanje područja interneta. Nikako nije potrebno odustati od kupovine internetom, već je potrebno saznati koje su stranice sigurne i zadovoljavaju kriterije kupaca. Ne može se reći da se kraće identiteta, podataka i slično događaju samo putem interneta; do toga može doći i bez korištenja interneta.

5 razloga zašto kupovati preko interneta:

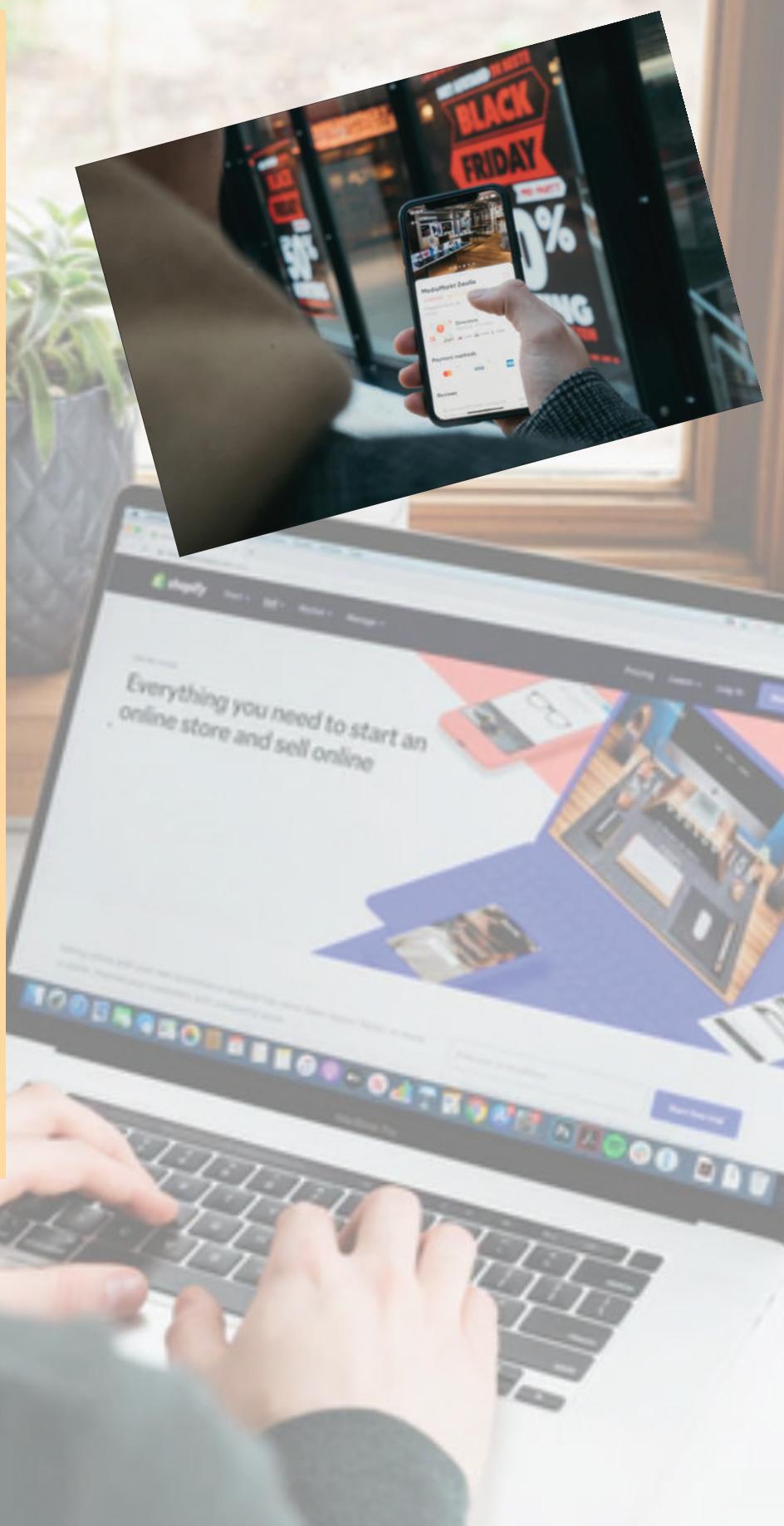
Internet je novi tržište bez granica koje vam omogućava da robu naručujete iz cijelog svijeta. Veći izbor znači i bolju ponudu, a moguće je da ćete to što tražite naći po povoljnijoj cijeni. Ukinjanjem geo-blokiranja u Europskoj uniji, više neće biti nikavih zapreka kod naručivanja. Nitko vam više neće moći napisati: „Ne dostavljamo u Hrvatsku.“

Kupovati sada možete kada to vama odgovara. Internet trgovina nema rano vrijeme. Ona je otvorena 24 sata dnevno, 365 dana u godini. Kupujete uz maksimalan komfor i štедite vrijeme i energiju.

Proces izbora i kupovine iz udobnosti vašeg doma. Ne morate se obući kako bi otišli u trgovinu, sve možete obaviti u pidžami. Štedite i energiju koju bi utrošili na obilazak trgovina u potrazi za proizvodima po povoljnijim cijenama. Na internetu sve možete provjeriti klikom miša.

Sigurna kupovina. Često se pogrešno misli kako je kupnja putem interneta nesigurna ili rizična, ali činjenica je kako su plaćanja putem interneta jednako sigurna kao i plaćanja putem POS terminala.

Iskustva drugih potrošača. Velik broj internet trgovina omogućava kupcima da ocijene proizvod ili o njemu napišu kratku recenziju. To je izvrstan pokazatelj kvalitete proizvoda i internet trgovine i može vam pomoći u odluci o kupnji. ♦

Threading bar Habibija Lejla

Jelena Pehar

Razgovarala sam s Lejjom Habibijom Gosto, vlasnicom popularnog salona Threading bar, koja je zajedno sa svojim mužem Džihadom osnovala i razvila svoj biznis upravo u Mostaru. Razgovarale smo o njihovim počecima, uspjehu, ali i o privatnom životu i razmišljanjima.

■ **Možeš li nam se ukratko predstaviti za početak.**

Zovem se Lejla Habibija Gosto, imam 26 godina. Zajedno sa svojim mužem vodim posao Threading barova, a imamo salone u Mostaru i Sarajevu. Moje osnovno zanimanje je Sociologija na Nastavničkom fakultetu, a Džihadovo Mašinstvo na Univerzitetu Džemal Bijedić, no nismo zaposleni u struci, jedini nam je posao vođenje naših threading barova, te se bavimo i marketingom.

■ **Možeš li nam ponešto reći o svojim salonima za one koji ne znaju, čime se točno bavite?**

Mi u salonu trenutno pružamo usluge čupanja obrva koncem, bojenje obrva farbom i kanom. U Mostaru također imamo frizerski salon u kojem vršimo sve frizerske usluge. Naš biznis postoji već više od četiri godine. Na samome početku radila sam sama u svojoj sobici, a nakon nekog određenog perioda sam svoj obrt registrirala, zaposlila prvu zaposlenicu, te smo nakon određenog vremena Džihad i ja odlučili otvoriti salon u Sarajevu i samim tim je krenula naša priča, zaposlili smo više ljudi, osnovali mali tim, razvijali vlastite biznis ideje i već dvije godine možemo reći da smo uspješni u tome. Radimo na širenju usluga kao i vlastitoga tima. U planu nam je otvaranje još salona.

■ **Kako si došla na ideju čupanja obrva koncem, odakle si to uopće naučila?**

Pri završetku fakulteta, zbog straha da neću pronaći posao u struci željela sam naučiti još nešto raditi. Konac je u to vrijeme bio misaona imenica, nije se mnogo ljudi time bavilo. U gradu je samo jedan salon radio i pružao te usluge. Kod njih sam otišla na edukaciju i od tog momenta razvila sam želju za vlastitim biznisom. Počela sam raditi na marketingu, da se što više čuje za tu tehniku čupanja obrva, proširila tu ideju, a iz svega toga Džihad i ja započeli smo malo veći biznis.

■ **Na koji si način shvatila da se time želiš baviti cijeli život?**

Iskreno, prije svega to je krenulo iz bojazni da neću pronaći posao u struci. Sami taj strah od nezaposlenja me doveo do toga da se okrenem nečemu novom, da to bude zapravo plan B, ako ne uspijem pronaći posao za koji sam se školovala. Međutim, sav taj posao sa threading barom je tako dobro započeo, i počeo se jako brzo razvijati čemu se iskreno nismo ni najmanje nadali. S obzirom na to da je to u kratkom periodu doživjelo tako veliki uspjeh, ja sam odabrala svoj put i vrsto odlučila da uopće više svoju pažnju i vrijeme ne usmjeravam zaposlenju u struci, nego da se u potpunosti posvetim ovome; svoje vrijeme, trud i novac, i da to bude moja budućnost, ono iz čijih će plodova živjeti moja porodica i čime ćemo se baviti. Iako sam imala kasnije prilika za zaposlenjem, u ovome sam ipak vidjela priliku za mnogo veći uspjeh, poslovni razvoj tako da sam iz tog razloga ovo i odabrala. Naravno uz sav taj trud kako sam zavoljela ovaj posao i danas se ne mogu zamisliti da radim ništa drugo.

■ **Jesi li se na samim svojim počecima susretala s određenim preprekama i ako da kakve su one bile?**

Pa i nisam se susretala s nekim velikim preprekama, sami je moj početak bio uspješan tako da se to do danas nastavljalio. Na svu sreću nisam imala velikih prepreka, pratile su me zadowoljne klijentice koje su se vraćale, kao i dovodile nove, naravno uz dobar marketing. Međutim i da ih je bilo, to me sigurno ne bi moglo obeshrabriti niti me zaustaviti u dalnjem razvoju i želji za poboljšanjem. Svaki svoj zarađeni novčić ulagala sam u razvijanje posla i stvaranje nečeg novog tako da je to politika kojom se vodim dan danas, uvek se mora ulagati u nešto novo i to je zapravo ključni faktor svakog vođenja biznisa. Mora se raditi na poboljšanju svoga rada i ulagati kako bi on napredovao a ne stagnirao.

■ **Na koji način birate svoje zaposlenice, što od njih najviše očekujete?**

Od svojih zaposlenica prije svega očekujemo povjerenje i lojalnost, što i imamo od početka od svake. Ono što bi trebale imati a i imaju jest najprije dobar odgoj od kuće, ljubaznost, odgovornost, da su od povjerenja nama. Takve zapravo i jesu, ono što smo od početka i očekivali i tražili. Nismo tek tako zapošljivali nasumično ljudi, niti birali zaposlenice putem oglasa nego

su to sve bile preporuke i ljudi koje otprije znamo.

■ Koliki utjecaj ima vaš dobar odnos sa zaposlenicama, i zbog čega smatraš da je to bitno prilikom poslovanja?

Dobar odnos definitivno ima velik utjecaj na to zašto nitko ne odlazi iz tima, zašto samo novi ljudi dolaze. Dok sam ja još bila radnik, priželjkivala sam da se prema meni netko ophodi kako se ja danas ophodim prema svojim zaposlenima i uvijek se vodim time. Lijepa riječ otvara sva vrata, smatram da nemam potrebe biti drska, bezobrazna niti se postaviti visoko iznad svojih zaposlenica jer mislim da to ne funkcioniira na duže staze. Sa svojim dobrim odnosom prema njima one će uvijek biti otvorene, iskrene, lojalne i zajedno kao jedna obitelj ćemo

nastaviti graditi našu priču u najljepšem tonu. Naš odnos je ključna stvar uspjeha našega tima, jer naš odnos je ponajprije građen na prijateljstvu i sve dok ne dođe do međusobnog iskorištavanja tog odnosa poradi vlastitih interesa, posao može samo cyjetati. Za sada se hvala Bogu, naš odnos temeljio samo na pozitivnim stvarima, ne na iskorištavanju i vjerujem da će tako i ostati.

■ Smatraš li da bi država trebala malo više pomoći mlađim ljudima prilikom pokretanja vlastitog biznisa i na koji način?

Država bi trebala podržavati mlade poduzetnike, naravno. Mi uvijek sudjelujemo na konkursima za davanje poticaja, nekad

ih dobijemo nekada ne, međutim ni u kojem trenutku ih ne očekujemo, zahvalni smo kada ih dobijemo naravno, no sve radimo sami. Svakako bi država trebala više podržavati ljudе koji ostaju ovdje. Država u suštini i ima poticaje za osnivanje biznisa za početnike i osnivatelje biznisa, samo ljudi to ne iskoriste ili ne znaju toliko za to.

■ **Smatraš li da je sve veći trend odlaska mladih nešto nužno ili i ovdje postoje prilike za osnivanje karijere i lijepog života?**

Mislim da je to jednostavno trend, da ljudi odlaze jer su države sređenije, regulirano je trudničko, zdravstveno odnosno sve ono što naši poslodavci nažalost ne omogućavaju u velikoj mjeri radnicima i da u biti nije novac glavni razlog njihovog odlaska koliko bolji uvjeti života u sređenijoj okolini. Ja također imam u svojoj okolini dosta dokaza, odnosno prijatelja koji su ovdje stvorili sebi dobro mjesto za život, kako malo ljudi znam da su započeli neki posao a da u tome nisu uspjeli. Bez puno očekivanja na početku, treba riskirati, odreći se zarade prvi period da bi kasnije napravio nešto dobro i uživao u plodovima svoga rada.

■ **Osim obrazovanja, što je po tebi presudni faktor poslovногa uspjehа?**

Glavni faktori su upornost, jak karakter, ne posustajanje na preprekama. Ne mislim da je obrazovanje nužno za bilo kakav uspjeh, nego odnos prema radu. Naravno to sve ovisi koja je

sfera u pitanju, negdje je itekako potrebno obrazovanje, ali naš pristup, upornost i predanost poslu su ipak jedan jako bitan faktor. Želja da se u poslu napreduje, uči, da budeš sutra bolji nego što si bio danas, to su neki od presudnih faktora.

■ **Možeš li dati neki savjet mladim ljudima koji žele ostati u svojoj državi i ovdje započeti neki posao?**

Moj savjet jeste da pokušaju, da ne odustaju od svojih ideja i želja. Da ne posustaju ako na početku ne išlo sve po planu i da nemaju odmah velika očekivanja jer malo tko na početku odmah ima toliki uspjeh. Potrebno je puno zalaganja, odričanja i truda. Mladi moraju iskoristiti svoje potencijale, talente i samo biti uporni u onome što žele.

■ **Čime se ti baviš u svoje slobodno vrijeme?**

U slobodno vrijeme se družim, jako sam druželjubiva osoba. Volim se družiti s krugom prijatelja koji imaju vlastite poslove, koji su uspješni i oni me motiviraju, jedni između drugih pričamo o iskustvima, razmjenjujemo ideje. Volim se također družiti sa svojim zaposlenicama, često i van posla provodimo vrijeme zajedno. Veliki dio svog slobodnog vremena provodim trenirajući, volim se osjećati dobro. Čitam knjige, čitam dosta literature vezano za marketing. Bavim se marketingom u slobodno vrijeme, nakon salona ostavljam dosta vremena za učenje o tome, to mi je potrebno za posao, ali osjećam i veliku ljubav prema tome pa spajam ugodno s korisnim. ♦

Prednosti i mane kriptovaluta

Anđela Kožul

Sama riječ "kripto" dolazi od riječi "kriptiranje" ili šifriranje, što znači matematički pristup zaštite informacija. Kriptovalute su digitalni zapisi o određenim vrijednostima pohranjenim u digitalnim bazama. Ili, jednostavnije, kriptovaluta je digitalni novac, kreiran u digitalnom

obliku kao sredstvo digitalne razmjene. Postoje samo na internetu i nije ih izdala, niti ih nadzire središnja banka ili država. Upravo zato što ih ne nadzire središnja banka, formalno nisu novac. Kriptovalute omogućuju nositelju da šalje točno ono što želi trgovcu ili primatelju bez ikakvih

dodatnih informacija jer kriptovalute ne zahtijevaju imena, već samo digitalnu oznaku novčanika, odnosno ključ. Stoga nema trećih strana, kašnjenja s uplatama ili plaćanja naknada.

PREDNOSTI KRIPTOVALUTA

1. Kriptovalute nemaju inflaciju.

Inflacija vremenom čini da vrijednost svake FIAT valute opada zbog dodatno tiskanja. Gotovo svaka kriptovaluta u trenutku svog nastajanja ima ograničenu količinu u opticaju. Pa tako, npr. maksimalna količina Bitcoina, u teoriji može biti 21 milijuna. Kako potreba za valutom raste, tako raste i njena vrijednost – što dugoročno prevenira inflaciju.

2. Kriptovalute održavaju i upravljaju same sa sobom, odnosno same transakcije se čuvaju na računalima rudara.

Budući da rudari dobivaju naknadu za svoj rad, oni transakcije vode točno, ažurno, na vrijeme, održavajući podatke o kriptovaluti decentraliziranim.

3. Privatnost i sigurnost je od starta bila glavna vrijednost svake kriptovalute.

Blockchain tehnologija je bazirana na komplikiranoj kriptografiji koju je teško ili gotovo nemoguće dekodirati. Ovo čini da kriptovalute budu mnogo sigurnije od klasičnih elektronskih transakcija. Za bolju sigurnost i privatnost, kriptovalute koriste pseudonime koji nisu povezani s nekom osobom, računom ili zapisanim podatkom koji se može povezati s fizičkom osobom.

4. Razmjena valuta je puno jednostavnija.

Danas se može kupiti bilo koja FIAT valuta upotrebom različitih elektronskih novčanika uz minimalne troškove transakcije.

5. Decentraliziranost.

Većina kriptovaluta je decentralizirana. To znači da ne postoji kontrola od strane pojedinaca, ustanova ili grupe ljudi koji mogu utjecati na vrijednost valute, količinu valute u opticaju kao što je to slučaj s FIAT valutama koje kontroliraju vlade.

6. Jeftinije transakcije.

Jedna od glavnih prednosti slanja kriptovaluta širom svijeta je u tome što troškovi slanja gotovo da i ne postoje. Eliminacijom treće strane kao što su banke, kartice, PayPal i slični servisi za prijenos novca, uklanjanju se dodatni troškovi u transakcijama.

7. Brz transfer sredstava.

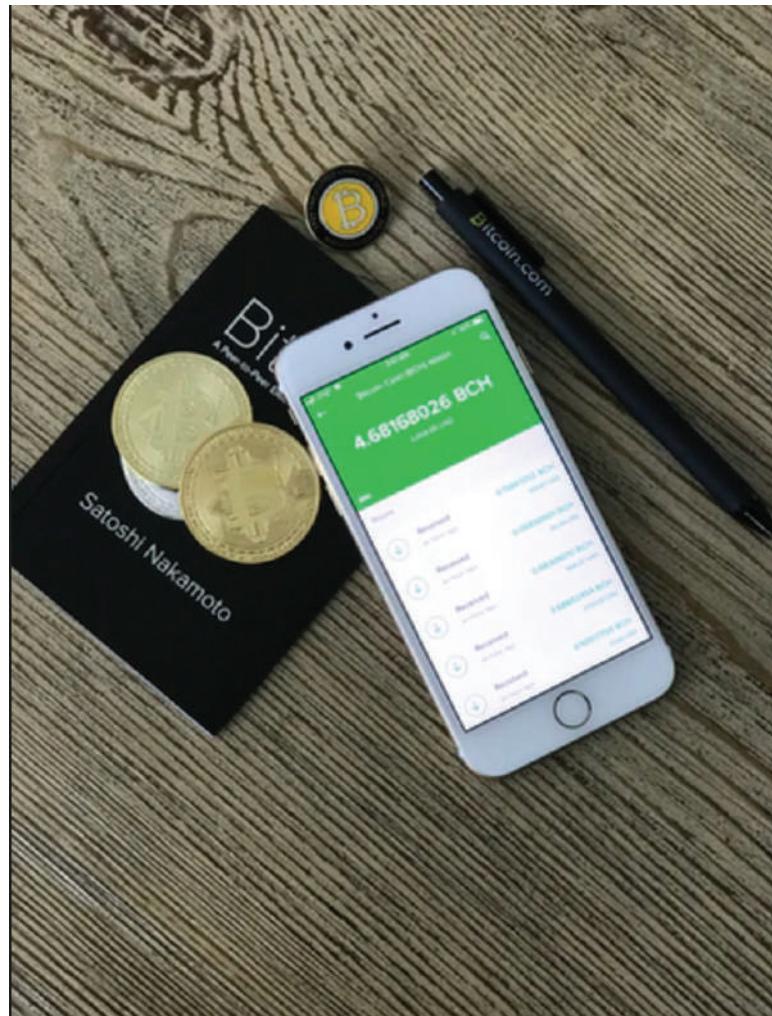
Međunarodni ili domaći prijenos kriptovalute događa se gotovo brzinom svjetlosti. Zato što se verifikacija transfera događa unutar same mreže bez upitanja treće strane.

NEDOSTACI KRIPTOVALUTA

1. Mogu se koristiti za ilegalne transakcije.

Budući da je privatnost i sigurnost kriptovaluta visoka, veoma je teško identificirati bilo koju osobu preko adrese njenog novčanika ili drugih podataka.

Tako se s Bitcoinom na dark webu mogu kupiti oružje, droga i što god vam

padne napamet. Isto tako, kriptovalute se koriste za pranje ilegalno stičenog novca preko legitimnih i legalnih posrednika – da bi se sakrio izvor tog novca.

2. Gubitak podataka može uzrokovati gubitak finacija.

Naime, programeri su htjeli kreirati kod koji je nemoguće pratiti s veoma jakom zaštitom od hakera te neprobojne protokole za autentifikaciju. To u praksi znači da je držanje sredstava u kriptovaluti sigurnije od držanja fizičkog novca u bilo kojem sefу bilo koje banke. Međutim, gubitkom svog privatnog ključa od svog elektronskog novčanika, novac ostaje zauvijek zaključan i nedostupan.

3. Iako decentralizirane, ipak neko upravlja njima.

Kriptovalute su poznate kao decentralizirane od samoga nastanka. Međutim, opticaj i količina pojedine valute na

tržištu može biti kontrolirana od strane njenog kreatora ili organizacije ljudi s velikom količinom valute.

Tako možemo vidjeti da čak i Bitcoin ima ogromne oscilacije u vrijednosti. Za jedan dan mu vrijednost može pasti ili porasti za 30% i više.

4. Pojedine kriptovalute nisu dostupne u FIAT valutama.

Pojedine kriptovalute se prvo moraju konvertirati u Bitcoin ili Ethereum da bi se tek nakon toga konvertirale u neku FIAT valutu. Ta konverzija pravi dodatne, nepotrebne troškove.

5. Nema povrata novca ili otkazivanja transakcije.

Ako postoji spor između zainteresiranih strana ili netko greškom pošalje novac na pogrešnu adresu elektronskog novčanika, novac se ne može vratiti pošiljatelju. ♦

Zašto je čitanje važno?

Marija Perić

U današnjem modernom vremenu kada većinu informacija pokušavamo dobiti putem digitalnih medija, posegnuti za knjigom nije tako često navika. Iako čitanje knjiga ima snažan utjecaj i ogromne benefite za svakog pojedinca, velike količine distrakcija oko nas čitanje više ne čini zanimljivim hobijem. Osim distrakcija, naš ubrzani životni ritam, kao i način života gdje smo neprestano vezani bar za jedan digitalni uređaj ne pomaže u izgradnji navike koja uključuje svakodnevno čitanje. Da se to treba promijeniti dokazat će vam i sljedeće prednosti koje svakodnevno i povremeno čitanje mogu učiniti za jednu osobu.

PREDNOST 1 – Smanjenje stresa

Kada čitate, možete se izgubiti u dobroj prići i na neko vrijeme zaboraviti na životne izazove koji vam trenutno

izazivaju stres. Dobro napisan roman može vas prenijeti u druga carstva, dok će vas zanimljiv članak odvratiti od problema i zadržati u sadašnjem trenutku, dopuštajući da se napetosti povuku i dopuštajući vam da se opustite.

PREDNOST 2 – Znanje

Sve što pročitate donosi vam nove informacije i nikad ne znate kada bi vam upravo one mogle dobro doći. Što više znanja imate, to ste više spremni za rješavanje bilo kojeg izazova s kojim ćete se ikad suočiti. Također, znanje je nešto što vam nitko ne može oduzeti i nešto što ćete uvek imati sa sobom kud god krenuli.

PREDNOST 3 – Bolji vokabular i pamćenje

Što više pročitate, više riječi ćete se izložiti i one će se sigurno pojaviti i u vašem svakodnevnom rječniku. Osoba koja može dobro artikulirati od velike je pomoći u bilo kojoj profesiji. Činjenica da možete sa samopouzdanjem razgovarati s osobama koje su sposobnije, pametnije i stručnije od vas definitivno je veliki poticaj za vaše samopoštovanje. Rječite osobe također imaju veću mogućnost za promaknuće s obzirom na to da su više upućene u razne teme i samim time otvaraju vrata svom većem napretku i samoaktualizaciji.

Osim proširenja vokabulara, čitanje može poboljšati vaše pamćenje. Tu prednost omogućava činjenica da svaka nova memorija koju stvorite stvara nove sinapse (moždane putove) i jača

postojeće, što pomaže u kratkotrajnom pamćenju, kao i stabilizaciji raspoloženja.

PREDNOST 4 – Bolje analitičko razmišljanje

Ako ste čitali knjige, mogli ste sebe uhvatiti kako pokušavate odgovornosti neke zagonetke u knjizi ili kako pokušavate istinski razumjeti komplikirane teorije. Cijeli taj proces razmišljanja koji ste prolazili za vrijeme čitanja prolazite i sa svakodnevnim životnim problemima i izazovima. Samim time, čitanje će vam pomoći da produbite svoje razmišljanje i prije no što donesete odluku, razmislite o svim potencijalnim ishodima i uvjetima. Takvo razmišljanje će vam pomoći, kako u osobnom, tako i u poslovnom životu.

PREDNOST 5 – Bolja koncentracija i fokus

Kad čitate knjigu, sva vaša pozornost usmjerenja je na priču koju čitate, ostatak svijeta jednostavno se ušuti i možete

se fokusirati na svaki detalj. Mogućnost da utišate sve oko sebe najizazovniji je zadatak 21. stoljeća, i ako ste to uspjeli tijekom čitanja, moći ćete to preslikati na rad gdje vas neće prekidati e-mailovi, na druženje s omiljenim ljudima gdje vas neće ometati telefonski pozivi. Ukratko, kreirat ćete život u kojem ćete znati kako živjeti u trenutku i dati svoje vrijeme i pozornost ispravnim stvarima.

PREDNOST 6 – Zabava koja vam daje mir

Čitanje dokazano umiruje osobe i daje im određenu bazu odmora i opuštanja te im pomaže u promjenama raspoloženja i s visokim krvnim pritiskom. Ovakav hobi je odličan način kako produktivno ispuniti svoje slobodno vrijeme.

Zašto uspješni ljudi puno čitaju?

Na osnovu svega navedenog, jasno je kako je čitanje korisno za naše mentalno zdravlje, inteligenciju, koncentraciju i pamćenje. Neki od najpoznatijih

svjetskih uspješnih ljudi također na čitanje gledaju jako ozbiljno i ostavljaju velike količine svog slobodnog vremena za čitanje. Pomislili biste da se oni fokusiraju samo na štivo koje je relevantno za njih, ali u stvari je zapravo suprotno. Brojni uspješni ljudi čitaju o raznim temama u želji da prošire svoje vidike i nauče što više o svijetu i stvarima koje nas okružuju.

Jedan od tih uspješnih ljudi je i Bill Gates za kojeg smo svi čuli. Ovaj čovjek s prepunim rasporedom svaki slobodan minut u svom danu pokušava ostaviti za čitanje i uvijek ga se može sresti s knjigom u ruci. Postalo je uobičajeno da on sa sobom uvijek nosi platnenu torbu prepunu knjiga o raznim temama koje iščitava. Iako jako brzo čita (prema nekim izvorima – 150 stranica na sat) Bill Gates sve svoje znanje pokušava na neki način usmjeriti ka svojim poslovnim pothvatima. Toliko se taj njegov hobi razvio da danas, ako Bill Gates ostavi dobru recenziju za neku knjigu, zaista možete

READ

MORE

znati da je ta knjiga izvrsna. Pored toga, on svake godine iznosi svoje preporuke knjiga za čitanje na koje se oslanjaju ljudi diljem svijeta.

Kad znate da Warren Buffet čita osam sati dnevno, da Elon Musk tvrdi da je naučio graditi rakete kroz čitanje i da je Oprah Winfrey osnovala svoj klub ljubitelja čitanja kako bi s njima raspravljala o knjigama, morate se upitati kako uključiti čitanje više u svoj život.

Zamislite kakav bi bio vaš život da tijekom sljedećih 10 godina svog života čitate jednu knjigu tjedno kako to rade uspješni ljudi. Sigurno bi to u vašem životu rezultiralo u obliku više zdravlja, sreće, ispunjenosti, uspješnosti i samopouzdanja. To je nešto što svi vrlo uspješni ljudi već znaju i zato se stalno trude doći do najboljih knjiga koje će zaista

doprinijeti njihovom životu.

Kako početi više čitati?

Postoje večeri kada je puno jednostavnije upaliti omiljenu seriju ili neki film i izgubiti se u priči koju krije još jedan digitalni ekran. Nije lako iz takve navike izgraditi ljubav prema čitanju. Ali nije nemoguće. Za to postoje brojni trikovi.

Ako želite više čitati, započnite manjim koracima i pokušajte se nagovoriti da, za početak, dnevno pročitate 30 stranica. To će vas vremenom motivirati da čitate više. Dobar trik je, također, uvek imati knjigu u blizini kako biste sebe podsjećali da je tu i spremna za čitanje. Čitatite o onome što vas istinski zanima kako biste čitanje gledali kao zabavan hobi. Također, ne morate se ograničavati samo na printane knjige. Možete slušati

audio knjige, čitati knjige u PDF-u i slično te ćete tako povećati svoje želje da čitate više jer ćete moći čitati dok se vozite u jednog mjestu na drugo, dok čekate u redu ili dok ste na pauzi za ručak.

Odlična dodatna stvar koju možete napraviti kako biste se motivirali za više čitanja je odrediti mjesto za čitanje. Jednako kako svatko od nas treba mjesto za rad, spavanje, jelo, odmor, tako bismo trebali odrediti i mjesto za čitanje. Tako ćete svoj mozak naučiti da kada sjednete na vaše mjesto za čitanje, da slijedi radnja koja će zahtijevati fokus, dobro pamćenje i koncentraciju i moći ćete uistinu upijati informacije i biti usmjereni samo na čitanje, bez distrakcija.

Sretno s izgradnjom nove navike i nadamo se da ćete zaista početi uživati u čitanju. ♦

Marija Prusina - intervju

Antonija Škrgro

Lijepi Vam pozdrav! Za početak nam recite nešto o sebi.

Zovem se Marija Prusina, dolazim iz mesta Bijakovići, općina Čitluk. Srednju školu sam završila u Tuzli, a višu školu u Mostaru.

■ Iza Vas je dugogodišnje radno iskustvo s obzirom na to da nam ove godine odlazite u mirovinu. Možete li nam reći gdje ste sve do sada radili?

Od 07.07.1977. radim u Sokou u Mostaru sa strankama, sve do 01.11.2002. kada prelazim na Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, gdje također nastavljam raditi sa strankama, samo ovaj put s dosta mlađima, odnosno studentima.

■ S obzirom na to da ste dosta dugo zaposleni na Ekonomskom fakultetu, možete li nam malo opisati kako Vam je bilo sve ove godine, s čime ste se sve susretali?

Da, na fakultetu sam dosta dugo, 18 ipo godina što nije nimalo kratak period.

Pošto sam u Sokolu radila sa strankama i na fakultetu sam stavljeni na poziciju rada sa strankama, odnosno u referadu. Moram priznati da mi je bilo veće zadovoljstvo raditi u referadi na fakultetu jer su mlađi ljudi, zapravo studenti predstavljali

stranke s kojima sam se susretala svakodnevno. Što se tiče posla, nije mi bilo teško, a ni sa studentima nisam imala nikakvih problema.

■ Rekli ste da Vam nije bilo teško raditi, je li na to utjecao razvoj tehnologije i neki drugi uvjeti?

Ako se usporede sadašnji uvjeti rada u odnosu na one koji su me dočekali 2002. godine, može se reći da je dosta lakše. Ako pođemo od prijave ispita putem „plavih prijavnica“, imali smo znatno više posla. Sustav je uvelike olakšao, sve je kompjuterski uvezano, ali su se, u međuvremenu, stvorili drugi poslovi koji su također zahtijevali vremena.

Nisam se susretala s problemima iz razloga što sam cijelo vrijeme, od prvog dana imala jako dobru kolegicu, **Veselku Kolar**. Sve ove godine smo se divno slagale te dijelile posao na najbolji mogući način. Veći obim posla bi nam se stvorio na početku i na kraju svake akademске godine, no i tada smo stizale sve na vrijeme. Uvijek smo znale posložiti prioritete, poslove koji nisu mogli čekati odmah smo izvršavale, a one druge smo privremeno odlagale na stranu. Timski rad je prevladavao tijekom svih ovih godina! Iskoristit ću priliku da joj se i ovim putem zahvalim za ugodno radno okružje.

▪ Kakav ste utisak stekli o studentima, kako Vam je bilo raditi s njima?

U potpunosti sam zadovoljna, sa sobom ћu ponijeti samo pozitivno mišljenje o tim mlađim ljudima koji su zakoračili u drugačiji svijet te im je samim time bila potrebna i pomoć. Jednostavno smo im htjele stvoriti osjećaj da su kod nas uvijek dobrodošli. Kolegica i ja smo im bile prije svega motivacijska podrška. Pomagale smo svim studentima kako smo god mogle, naročito onima koji su uz fakultet i radili, kao i studentima koji dolaze iz Hrvatske. Dosta smo puta znale ostati i poslije radnog vremena zbog njihove nemogućnosti dolaska unutar našeg radnog vremena. Isto tako, stajale smo im na raspolaganju i putem telefona i mail-a za razno razne upite, za slanje literature i sve što im je trebalo u tom trenutku. Uvijek su nam bili zahvalni, često smo čule od njih „da Vas nije bilo, nikada ne bi završili“ haha.

Sve u svemu, veoma mi je brzo prošlo, radi se o jednom pozitivnom iskustvu. Drago mi je što svoj radni vijek završavam baš na ovom radnom mjestu.

▪ Hoće li vam se biti teško odviknuti od posla te započeti malo drugačiji, mirniji način života?

Vjerujem da će mi u početku biti neobično, ali s vremenom ћu se naviknuti. Idu nam ljepši, topliji dani koje ћu itekako iskoristiti za odmor i uživanje u prirodi. Preda mnom je vrijeme da se u potpunosti posvetim obitelji i prijateljima.

▪ Što bi ste za kraj poručili, naročito studentima jer ste najviše vremena radili s njima?

Svim studentima bih poručila da ustrajno koračaju putem koji su odabrali te da ne odustaju čim naiđu na prvu prepreku, bila to prepreka u sklopu obrazovanja, ili neka druga koju im život donese. Također im želim poručiti da vjeruju u sebe te rade na ostvarenju svojih snova!

Na samom kraju nemamo što drugo reći, nego Vam se zahvaliti što ste nam uvijek bili na raspolaganju i poželjeti Vam ugodan, a prije svega zdrav i dugovječan odmor koji ste zaslužili! ♦

Ekološke katastrofe – Groblje brodova

Karla Njavro

Gdje brodovi odlaze kada završe svoje plovidbe? Nekada završe na brodskim otpadima, nekada budu rastavljeni na dijelove i reciklirani, a postoje i mjesta na kojima se brodovi naprosto usidre i prepuste hrđi.

Nije lako napraviti brod, ali ga nije lako ni "umiroviti". Proces demontaže je težak i zato se često prave "groblja brodova", tj. mjesta gdje se brodovi potapaju na veliku dubinu ili ostavljaju na obala-ma dalekih zaljeva. Demontaža brodova kojima je prošao rok upotrebe nije lak zadatak. Idealna varijanta je da se brod demontira na suhom doku. Međutim, ne može svaki suhi dok primiti ogroman brod kao što je naftni tanker ili veliki turistički brod. Polovica brodova u svijetu svoju posljednju plovidbu završava na specijalnim mjestima za demontažu u Indiji, Bangladešu, Pakistanu i Turskoj. Tu na plažama bez primjene bilo kakvih automatskih uređaja tisuće radnika ručno režu i sijeku brodove na komade običnim čekićima. Demontaža brodova

je težak, ali i opasan zadatak jer je štetan kako po zdravlje angažiranih radnika, tako i za prirodnu sredinu. U procesu demontaže stvara se puno starog željeza i oslobođa puno naftnih derivata, žive, olova, antimona i dr. Drugi način da se vlasnik oslobodi starog broda je da ga potopi na velikoj dubini.

Najpoznatija svjetska groblja brodova:

1. Luka Nouadhibou, Mauritanija

Danas je obala Mauritanije simbol ljudskog nemara i svjedok političke situacije u zemlji. Jeftinije je bilo jednostavno napustiti te brodove nego se gnjaviti procedurama koje su skupe. U zaljevu Nouadhibou nalazi se jedan siromašni grad i njegove obale postale su poznate po rijetko sablasnom prizoru. Ondje, uz pjesak, sunce i more su stotine napuštenih, zahrđalih brodova koji stoje u moru ili su nasukani na obali u smeću. Razvoj Nouadhiboua počeo je s dolaskom francuskih kolonizatora koji

su u mirnim vodama luke vidjeli idealno mjesto za svoje brodice i trgovinu. Vlasnici brodova za otpis podmitili bi nekoga od domaćih čuvara luke da to „riješi“ umjesto njih. Tako je ovaj zaljev postao groblje 300 brodova svih vrsta, s raznih strana svijeta. Grad Nouadhibou je siromašan, poslova je malo, ekonomija puže, a korupcija cvate. Tijekom 20. stoljeća bio je važna luka za međunarodni morski promet, a danas je centar groblja brodova.

2. Aralsko jezero

Nekada je bilo četvrtu po veličini na svijetu, a danas je "lokva". Jezero koje zbog politike postaje pustinja i groblje brodova. Sovjetske vlasti preusmjerile su rijeke Amu Darju i Sir Darju, koje su natapale jezero, kako bi na ovom području uzbajali rižu, lubenice, žitarice i pamuk. Sada je to Aralska pustinja jer vode tamo odavno nema. Uz nekad obećavajući ribolovnu industriju koja je ubrzo propala, propali su i mnogi gradovi i sela

koja su bila na prijašnjoj granici jezera. Današnje područje oko jezera je tzv. „Groblja brodova“.

Veliki je trud uložen u Kazahstanu da bi se zaustavilo isušivanje preostalog sjevernog dijela jezera, danas zvanim Mali Aral. Projekt brane iz 2005. godine je uspješno povisio razinu vode jezera za dva metra. Salinitet se smanjio, pronađene su ribe u većem broju, a također je na nekim mjestima mogući i ribolov. Spašavanje većeg jezera, Velikog Arala, u sjevernom dijelu, je upitno.

3. Brodski otpad Gadani, Pakistan

Nedaleko od Karačija, na krajnjem jugoistoku pakistanske pokrajine Baludžistan nalazi se Gadani, jedan od najvećih centara za reciklažu brodova u svetu. Na deset kilometara dugom obalnom pojusu smješteno je više desetina privatnih firmi za razgradnju, odnosno reciklažu brodova koja je u južnoj Aziji izuzetno unosan biznis. Velika većina otpisanih brodova iz cijelog sveta, u

projektu oko 800 na godišnjem nivou, svoje posljednje putovanje završava u nekom od ovakvih „groblja brodova“ na teritoriji indijskog poluotoka.

Rad u brodorazgradilištima ubraja se među najopasnija zanimanja na svijetu, gdje radnici u nehumanim uvjetima svakodnevno riskiraju živote suočavajući se s povredama i smrću, bez adekvatne i često bez ikakve zaštitne opreme. U brojnim nesrećama i eksplozijama koje se u postrojenjima na tlu južne Azije dešavaju gotovo svakodnevno, svake godine stotine ljudi gubi živote, dok mnogi ostaju trajni invalidi, a da se pritom za takve slučajeve rijetko čuje zbog pritisaka i zastrašivanja od strane poslodavaca.

Problem cijelog svijeta

Brodska groblja nalaze se u cijelom svijetu. Navedeni su smo samo najpoznatiji i najveći od njih. S obzirom na ogroman broj napuštenih brodova koji često sadrže otrovne tvari koje na kraju ulaze u tlo i vodu, problem odlaganja

ove vrste proizvoda vrlo je akutan u cijelom svijetu. S druge strane, postoji zabrinutost zbog radnih uvjeta radnika koji su u bezizlaznoj situaciji i bez sredstava za život prisiljeni ići rastavljati brodove kako bi prehranili svoje obitelji. Cijeli svijet je svjestan ovog problema, ali rješenje još uvijek nije pronađeno. Stvaranje tvornica za odlaganje nije predviđeno, kao ni osiguravanje normalnih radnih mesta za stanovnike takozvanih zemalja trećeg svijeta. ♦

Kreditni rejting

Ljubica Kolobarić

Kreditni rejting je mjerilo (kriterij) za odobravanje kredita. Postavljaju se određeni zahtjevi u osobnom integritetu (ugledu) i ekonomskom položaju kreditoprimca. U to ulazi npr. ocjena njegovih osobnih karakteristika, njegovog ugleda (rejting, dostojanstvo, renome, image) i njegovih ekonomskih i finansijskih prilika (npr. njegove imovine, dugova, prihoda, jamstvenih obveza, založnih obveza (zaloga), realnih opterećenja imovine itd.). Kreditni rejting, (ugled, renome) treba razlikovati od kreditne sposobnosti, tj. kreditni rejting je element ocjene kreditne sposobnosti.

Kreditni rejting određuju kreditne rejting agencije. Kreditna rejting agencija specijalizirana je tvrtka koja

daje mišljenje o kreditnoj sposobnosti entiteta ili finansijske obveze kao što su, primjerice, obveznice, preferencijalne dionice i komercijalni papiri. Na finansijskom tržištu dominiraju tri velike rejting agencije: Standard&Poor, Moody's i Fitch koje zauzimaju preko 90% ukupnog tržišta kreditnog rejtinga prema uku-pnim ostvarenim prihodima industrije. Od nastanka kreditnih rejting agencija tri «velike» dominiraju tržištem, dok su ostale, ako su se i pokazale uspješnima, najčešće bile preuzete od strane tržišnih lidera. I danas te tri velike kreditne rejting agencije djeluju globalno u svim sektorima gospodarstva.

Ulogu agencija za kreditni rejting na finansijskom tržištu moguće je

promatrati kroz njihove osnovne funkcije. Rejting agencije smanjuju informacijsku asimetriju na tržištu kapitala između investitora i izdavatelja vrijednosnih papira koji traže izvore eksternog finansiranja. Detaljna procjena bonitetu izdavatelja od strane svakog investitora bila bi troškovno neprihvatljiva, a agencije za kreditni rejting omogućuju investitorima ulazak na tržište kapitala uz smanjenu cijenu kapitala. Na taj način rejting pomaže u rješavanju problema između principala (investitora) i agenta (finansijska institucija - mirovinski fondovi, osiguravajuće kuće, razni investicijski fondovi itd.). Investitori određuju maksimalni iznos rizika koji su spremni preuzeti na način da agent (finansijska

institucija) ima propisan minimalni zahtjevani rejting izdavatelja koji može prihvati u svojim investicijskim aktivnostima. Rejting ocjene koriste se i kao instrument regulacije i supervizije na finansijskom tržištu.

Ne postoji određena univerzalna formula određivanja rejting ocjene zbog toga što je procjena rizičnosti izdavatelja posao koji, osim objektivne procjene finansijskih i ekonomskih pokazatelja koje analitičari imaju na raspolaganju, sadrži i subjektivnu procjenu. Procjena izdavatelja ne odnosi se samo na promatrano i ocjenjivanje raznih finansijskih pokazatelja, nego se uzima u obzir i procjena poslovnih temelja poduzeća, pozicija poduzeća na tržištu, menadžment i njegove strategije. Pri donošenju rejtinga nekada u većoj mjeri sudjeluju poslovni, a nekada finansijski rizici. Metodologija koja se koristi za različite predmete procjene (poduzeća, finansijske institucije, dužničke instrumente, državu i državna izdanja duga) mora se kontinuirano uskladiti s promjenama u gospodarstvu, promijenjenim uvjetima poslovanja, novim rizicima, posljedicama krize i sl.

Međunarodna rejting agencija Standard and Poor's (S&P) potvrdila je kreditni rejting Bosne i Hercegovine,

„B“ sa stabilnim izgledima. Analitičari ističu da se stabilni izgledi temelje na procjeni ravnoteže između fiskalnih i eksternih rizika povezanih s učincima COVID-19 na bh. ekonomiju s jedne strane, i, s druge strane, provedbe strukturnih reformi i očekivanja snažnijeg ekonomskog rasta u srednjoročnom razdoblju.

Rejting agencija Standard and Poor's konstatira da su devizne rezerve Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) u 2020. godini porasle su za 10% u bruto nominalnom iznosu u odnosu na 2019. godinu. Bankarski sustav BiH dobro se nosio s utjecajima pandemije. Domaći depoziti su tijekom 2020. godine rasli, a da nije uočena konverzija štednih depozita iz domaće valute KM u stranu valutu.

Analitičari dalje navode da je tijekom

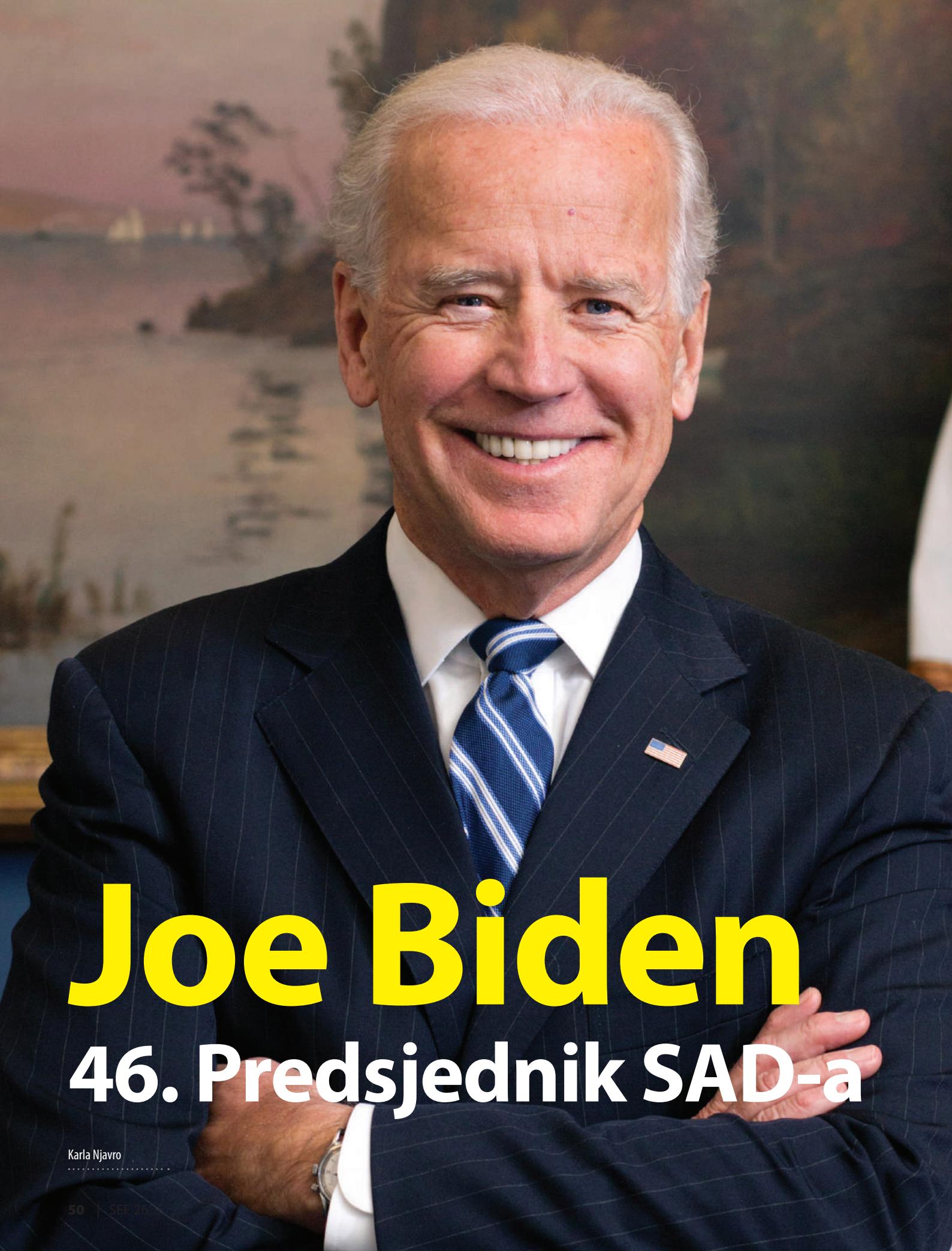
Rating Marks for Long-Term Bonds		Definitions
High	AAA	Most likely that debt obligations will be honored.
	AA (+-)	High likelihood that debt obligations will be honored.
	A (+-)	Reasonable likelihood that debt obligations will be honored.
	BBB (+-)	There is a likelihood that debt obligations will be honored, but compared to the higher rating (A), there is the possibility of a diminished likelihood of debt repayment.
	BB (+-)	Repayment does not pose a problem at present but may become problematic in the future.
	B (+-)	Probability of repayment is weak, with cause for concern.
	CCC	Repayment is uncertain and there is the danger of default on debt obligations as a real possibility.
	CC	High likelihood of default on debt obligations.
Low	C	Extremely high probability of default on debt obligations.
	D	Defaulting on debt obligations.

Note: Credit ratings range from AAA to D, and are further subdivided into a total of 20 ratings (see chart) by the use of plus and minus signs for ratings AA to B.

2020. godine zabilježen manji pad ekonomskih aktivnosti nego što se pretodno predviđalo, s tim da je industrijska proizvodnja u prosincu 2020. godine veća za 2,8% nego u prosincu 2019. godine. Procjenjuje se da pad ekonomskih aktivnosti u usporedbi s 2019. godinom iznosi 4,8% dok se ranije predviđalo 6,0%. Očekuje se rast BDP-a od 2,5% u 2021. godini, s tim da se ne očekuje da će se BDP Bosne i Hercegovine prije 2022. vratiti na razinu iz 2019. godine.♦

KREDITNI REJTING

Joe Biden

46. Predsjednik SAD-a

Karla Njavro

Osobni život

Joseph Robinette Biden, kako glasi njegovo puno ime, rođen je 20. studenoga 1942. u gradu Scrantonu, tadašnjem industrijskom središtu, u skromnoj radničkoj obitelji irskih korijena. Zbog alkoholizma među svojim precima Biden je postao žestok antialkoholičar, a djetinjstvo mu je obilježilo i mucanje. Uspio ga se riješiti tako što je satima "pred ogledalom citirao poeziju". Školovanje je nastavio u državi Delaware. Bio je natprosječan student, uz to i aktivist koji je sudjelovao u prosvjedima protiv rasne diskriminacije. Diplomirao je povijest i političke znanosti, a na proljetnim praznicima na Bahamima 1964. godine upoznao je prvu suprugu Neiliju Hunter. Godine 1972. u prometnoj nesreći poginule su mu supruga Neilia i jednogodišnja kćer Naomi, a preživjeli su sinovi Beau i Hunter. S mladim senatorom suošjećala je cijela Amerika. Nitko mu nije zamjerio što je početkom 1973., umjesto na planiranoj ceremoniji, prisegnuo u bolničkoj sobi svojih sinova: bila je to jedna od najtužnijih zakletvi u povijesti Senata. Postao je samohrani otac, a zbog djece svakodnevno je godinama po tri sata putovao vlakom iz predgrađa Washingtona, smatrao je da bi novo preseljenje bila dodatna trauma. U znak sjećanja na suprugu i kćer, Biden nikada ne radi 18. prosinca, na obljetnicu njihove pogibije. Tri godine kasnije upoznao je drugu suprugu Jill Jacobs, a četiri godine kasnije na svijet je došla njihova kćer Ashley. Prije šest godina doživio je novu obiteljsku tragediju: njegov 46-godišnji sin Beau izgubio je dvogodišnju borbu s rakom na mozgu.

Početci političke karijere

Nakon što je diplomirao na pravnom fakultetu, Biden se vratio u Delaware da bi radio kao odvjetnik prije nego što se brzo okrenuo politici. U američki je senat izabran 1972. u dobi od 29 godina, postajući peti najmlađi senator u povijesti. Godine 1973. razmišljao je o prekidu svoje političke karijere, ali su ga nagovorili da se pridruži Senatu, te je šest puta je pobijedio na ponovnom izboru, postavši

senator s najdužim stažem u Delawareu.. Pored uloge američkog senatora, Biden je bio i izvanredni profesor (1991–2008) na Wilmingtonu, Delaware, ogranku Pravnog fakulteta Sveučilišta Widener. Kao senator, Biden se usredotočio na vanjske odnose, kazneno pravosuđe i politiku droga. Bio je član Senatskog odbora za vanjske odnose, dva puta predsjedavajući (2001–03; 2007–09), te Odbora za pravosuđe, koji je bio predsjednik od 1987. do 1995. Biden je također bio član međunarodnog Kluba za kontrolu narkotika i bio je vodeći senator u pisanju zakona kojim je uspostavljen ured "drug czar", pozicije koja nadgleda nacionalnu politiku kontrolu droga.

Predsjednički izbori 2020

Biden je najavio kandidaturu u travnju 2019. godine, pridruživši se prepunom demokratskom polju. Odmah je postao vodeći kandidat i slijedio je platformu koja se smatrala umjerenom, posebno u usporedbi s kandidatima poput Bernije Sandersa. Nakon prva tri natječaja za nominiranje početkom 2020. godine, Sanders je izgledao spremno postati kandidat stranke. Početkom ožujka počela je utrka između Bidena i Sandersa. Kako je Biden upisao više pobjeda, ubrzo je preuzeo zapovjednu prednost u delegatima. Nakon što je pandemija koronavirusa zaustavila utrku, Sanders je odustao u travnju, a Biden je postao demokratski kandidat. Za to je vrijeme Biden stekao donekle znatnu prednost pred Trumpom na nacionalnim anketaima, dijelom i zbog kritika predsjednikova odgovora na pandemiju, koja je izazvala

ekonomski pad koji je prednjačio Velikoj depresiji. U kolovozu 2020. Biden je za svoju kandidatinju izabrao Kamalu Harris. Iako je predizborni anketiranje pokazalo Bidenu značajnu prednost u ključnim državama bojišta, stvarno se natjecanje pokazalo mnogo bližim. 7. studenoga, četiri dana nakon izbora, Biden je osigurao 270 izbornih glasova potrebnih za zauzimanje predsjedništva. Bidenov konačni ukupni broj glasova na izborima bio je 306 prema Trumpovim 232; Biden je osvojio narodno glasanje s više od sedam milijuna glasova. Sljedećih tjedana Trump i razni drugi republikanci osporavali su rezultate izbora, tvrdeći da su glasovi potkradani. Iako je podignut niz tužbi, nisu pruženi dokazi koji podupiru navode, a velika je većina slučajeva odbačena. Za to su vrijeme Biden i Harris započeli prijelaz na novu upravu, najavljujući dnevni red i odabir osoblja. Početkom prosinca sve su države potvrdile rezultate izbora, a postupak je potom premješten u Kongres na konačno ovjeravanje. Usred Trumpovih poziva republikancima da ponište izbole, skupina članova Kongresa, među kojima su bili senatori Josh Hawley (Missouri) i Ted Cruz (Texas), najavila je da će izazvati birače raznih država. Ubrzo nakon što je postupak započeo 6. siječnja 2021. gomila Trumpovih pristaša upala je u američki Kapitol. Trebalо je nekoliko sati da osiguraju zgradu, ali Biden i Harris na kraju su proglašeni pobjednicima. Dva tjedna kasnije, usred masovne sigurnosne nazočnosti, Biden je položio prizegu kao predsjednik. ♦

Intervju sa influencerom

Pave Elez

Anita Dropuljić

Influenceri su tema o kojoj u zadnje vrijeme dosta slušamo. Ljudi s utjecajem na određene skupine postoje još od davnina, ali se zbog napretka društvenih mreža i digitalne komunikacije, danas lakše ističu. Biti influencer nije jednostavan posao i treba imati smisla kako bi se došlo do određene razine i suradnje s brendovima. Da li je na početku svoje karijere mislio da će postati uspješan, tko je najviše vjerovao u njega na njegovom samom početku i tko je njegov uzor, samo su neka od pitanja na koje je za „SEF“ dao odgovore influencer i youtuber Pave Elez.

■ **Možeš li našim čitateljima reći nešto više o sebi, te kada i kako si započeo svoju karijeru?**

Ja sam Pave Elez, imam 21 godinu i dolazim iz Splita. Kad me ljudi pitaju čime se bavim ja nabrojam svega pa ču i sada haha. Snimam za YouTube već 3 i po godine, vodim društvene mreže, te se bavim fotografijom i videografijom.

■ **Da li si na početku svoje karijere mislio da ćeš postati uspješan Youtuber?**

Bez ikakvog laganja, od kada sam krenuo snimati uvijek sam zamišljao da budem „taj uspješan youtuber“. Sada sam došao do nekog levela i neke razine, ali definitivno želim još bolje, jače i više!

■ **Kako si se na početku nosio s hejt komentarima, a kako danas reagiraš na njih?**

Imao sam tu sreću da hejt komentari zaista nisu učestali na mojim društvenim mrežama. U početku ih je bilo malo teže podnosititi, ali i tada sam već bio spreman za iste pa sam ih učio ignorirati. Danas je najviše hejta na Tik Tok-u, ali kada znate da ih najviše pišu djeca od 12-15 godina zaista me ne pogađaju. Samo ih ignoriram ili obrišem, a ponekad iz sezancije odgovirim nešto šaljivo.

■ **Koje ti je najpozitivnije, a koje najnegativnije iskustvo koje si dosad imao s YouTube-om?**

Ugghh! Teško je zaista izdvojiti samo jedno pozitivno iskustvo. Rekao bih da mi Youtube i društvene mreže svakodnevno donose pozitivu i radost. Možda zvuči čudno, ali YouTube mi je potpuno promjenio život. Pratitelji, kolege, prijatelji, iskustva, suradnje... Toliko predivnog i potpuno drugaćijeg iskustva! A najnegativnije iskustvo baš što se tiče YouTube-a direktno zaista nemam. Većinom kroz ovaj cjelokupni posao naletite na neke ljude, kolege i suradnike s kojima imate lošija iskustva.

■ **Tko je tvoj uzor u svijetu YouTube-a, a tko u stvarnom svjetu?**

Iskreno, nemam nekog uzora. Više imam ljudi koji me, kako sam baš prije koji dan rekao u jednom intervjuu, inspiriraju svojim radom, energijom, strašcu i rezultatom. Koji mi pokazuju da je sve moguće i da je svaki san i cilj ostvariv. Ako se fokusiramo baš na fotografiju izdvojio bih srpskog fotografa Dušana

Petrovića, a Shawn Mendesa kao osobu koja je na mene imala utjecaj kroz glazbu.

■ **Tko je najviše vjerovao u tebe na tvom samom početku, odnosno kada si počeo snimati za YouTube?**

Mislim da su u početku najviše u mene vjerovali prijatelji koji su me na jedan način na to i nagovorili. Naravno nisu svi prijatelji bili supportive. Bilo je tu dosta podsmijavanja iza leđa, ali i to sam prebrodio.

■ **Opiši nam ukratko jedan svoj dan, kako on izgleda?**

Moj svakodnevni dan izgleda tako što se ujutro dižem što ranije mogu (oko 8-9h). Tada slijedi moj najdraži dio dana, a to je ispijanje kave, pisanje zahvalnosti i ponekad čitanje knjige. Odgovaram na mailove i rješavam obaveze oko montiranja/editovanja slika ako ih imam. Nakon toga se potrudim odmah odraditi trening, da ne mora čekati drugi dio dana. Poslije ručka se uglavnom vidim s najboljom prijateljicom Brunom, nakon njenog treninga. Snimam/uređujem/planiram i navečer se, samo ako završim sve obaveze, družim s prijateljima. Uzmite u obzir da je zima i da trenutno pola stvari ne mogu raditi što bih radio preko ljeta haha!

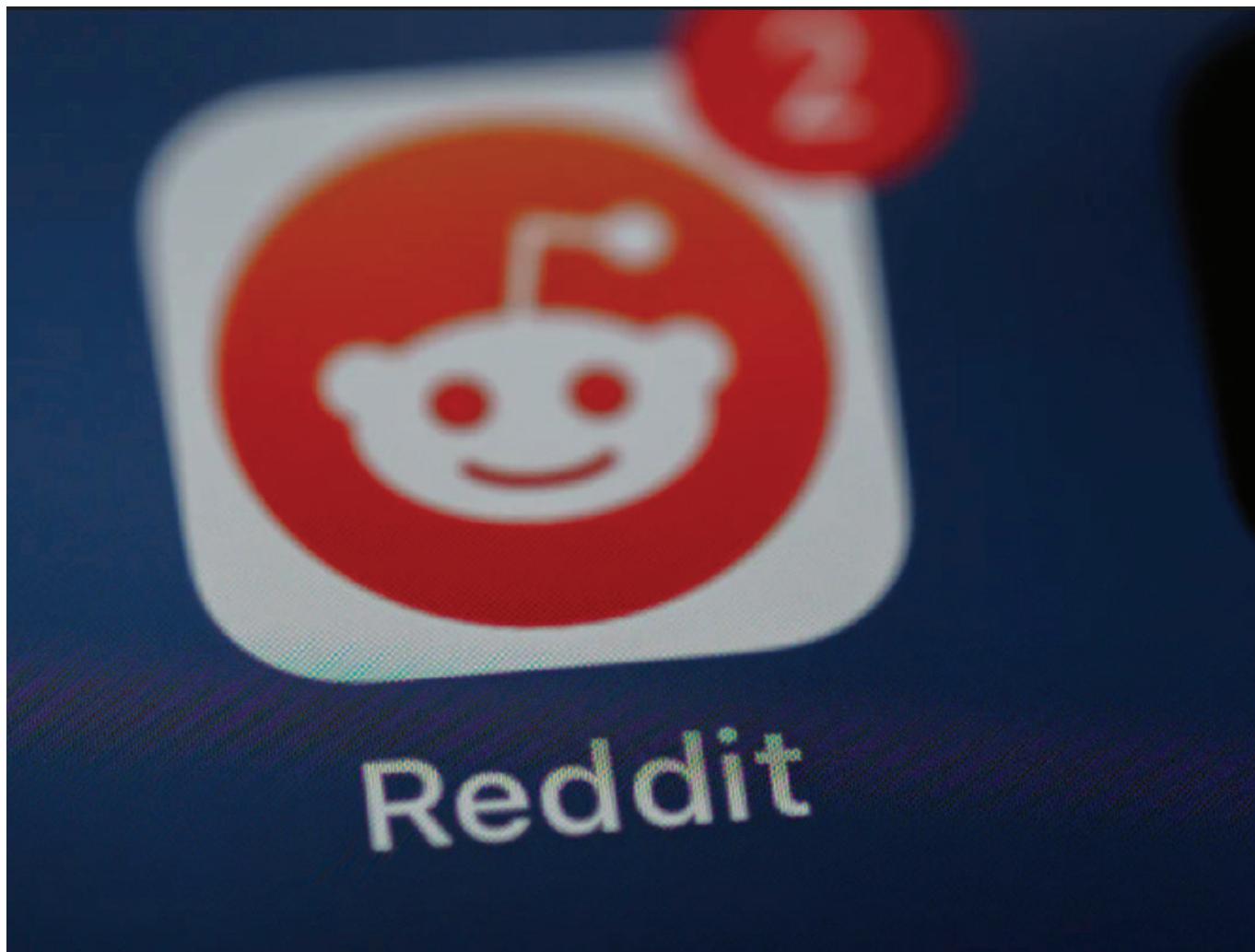
■ **Koja je bila prekretnica za to da odustaneš od fakulteta, nisi se pronašao u tome ili si jednostavno više zavolio snimanje?**

Fakultet mi je do nedavno bio teška tema, ali sada puno lakše pričam o tome. Fakultet na koji sam išao nikako mi nije odgovarao. Imao sam osjećaj kao da tu ne pripadam, te da me faks ne vodi tamo gdje jednog dana želim biti. Fakultet će me uvijek čekati i nigdje neće pobjeći, dok stvari na kojima sada radim možda neću moći raditi za 5 godina. Trenutak kada sam „ostavio“ faks je trenutak kad su mi se počele događati stvari o kojima sanjam.

■ **I za kraj, želiš li nešto poručiti našim čitateljima?**

Apsolutno da! Svatko tko ovo čita želim da zna da je svaki san ostvariv. Koliko god vam se činilo teško i daleko i oni „najwild“ snovi su dosežni ako dovoljno radite i želite! Možete biti i raditi što god poželite i nitko vam ne može reći suprotno, osim vas samih. ♦

REDDIT JE POTROŠIO CIJELI MARKETINŠKI BUDGET NA REKLAMU OD 5 SEKUNDI: POTEZ DESETLJEĆA !

Doroteja Ereš

Reddit je za jedno i jedino emitiranje TV spota, iskeširao **gotovo milijun dolara** i u treptaju oka, potrošio svoj cijelogodišnji marketinški budget! Reddit je odlučio ući u Super Bowl, u najpoželjniji i najskuplji blok oglašavanja u američkim medijima, iako je to bilo iznenađenje

za marketinšku struku. Koliko je to zapravo financijski intenzivna odluka lako je izračunati kada znamo da **je prosječna vrijednost 30-sekundnog spota** ove godine bila **“satinih” 5.5 milijuna dollara!**

Ove godine mnogi su oglašivači odustali od Super Bowla. Pa i oni najveći

poput Budweisera, Coca-Cole i Pepsija. Najčešće odustajanje objašnjavaju izborom formi i drugih platformi oglašavanja koje su troškovno efikasne, te umjesto širokog dosega tržišta, ostvaruju dublji odnos s ciljanom publikom.

Oглаšivači koji su odlučili izbjegći TV oglašavanje u Super Bowlu nisu

pogriješili. Ostvarili su jako dobre rezultate od čak 67% tzv. *social lifta*. No, nisu pogriješili ni oni koji su u Super Bowl usli s medijskom strategijom ostvarivanja sveprisutnosti putem TV-a i društvenih mreža. Brendovi koji su prednost dali takvom medijskom miksu ostvarili su 74% social lifta.

No niti jedan od brendova nije ostvario rezultate poput Reddit-a, koji je i u ovom slučaju išao protiv struje, bili su prvo, drugačiji i jedinstveni.

Reddit i njihova agencija R/GA svjesni su činjenice da je **ljudska znatiželja presnažna**, posebno kada se uzme u obzir oglašavanje u kontekstu glavnog događaja godine. Zato su za publiku pripremili iznenađenje koje je preotelo pažnju gledatelja na znatno dulji period od trajanja samog TV spota! Bez imalo skromnosti, Reddit je doista „oteo“ publiku.

Nominalno trajanje TV spota možda je bilo 5 sekundi. No, kad je publika pauzirala spot na minimalno 30 sekundi, Redditov spot je već tom aktivnošću publike ostvario **barem 6x veći povrat vrijednosti od uloženog**. Medijska kumulativna vrijednost će samo rasti kada joj se pridruži vrijednost dijaloga na društvenim mrežama i ostvarenog PR-a. Koliko je zaista vrijedio Redditov spot vjerojatno ćemo tek saznati u analizama koje slijede u budućnosti.

Koliko je zapravo cijela situacija zabavno bizarna dodatno pojašnjava

reakcija televizija, koje su prema riječima Reddit-a, ostale u najmanju ruku zatečene odlukom Reddit-a da u najelitnijem periodu oglašavanja pusti spot od par sekundi čija je većina sadržaja zapravo **jednostavan screen s "hrpom teksta"**.

Par sekundi statične reklame postiglo je mnogo veći učinak nego se to čini.

Početak spota čini se kao da se radi o spotu automobilske kuće da bi trenutak kasnije idilu vožnje velikih i moćnih vozila prekinula pojava logotipa Reddit-a koji, gotovo u filmskom stilu Occupy Wall Street-a, preuzima ekran i objavljuje svoju poruku u jednostavnom jpeg formatu! Spot završava krdom divljih konja koji u galopu izlaze iz kadra. Sve to u 5 sekundi!

Iako nisu eksplicitno objašnjavali komunikacijske poruke na početku i kraju spota, metafora ipak postoji. Kao i ona u sredini spota. Površno bi bilo reći da se ovdje radi samo o prodajnoj poruci. U ovoj mini kompaniji Reddit se istakao i komunikacijski. Postoje jasne poruke za one koji znaju čitati između redova. Također šalje poruku da treba biti aktualan i referirati se na događajima u svijetu, te da je kreativnost važnija od same produkcije. Treba razumjeti medij koji se cilja.

Redditovci su posebna skupina online korisnika sa snažnim mišljenjima i porivom za analiziranje i istraživanje svega. Dati im "mamac" u obliku poruke nečitljive u 5 sekundi

je genijalna ideja! Netko tko razumije njihovo ponašanje zna da će ovo neminovno rezultati screenshotanjem, analizom te dijeljenjem komentara i mišljenja. Još važnije od toga, ovaj stunt pokazuje kako djelotvorno može biti ujedinjenje protiv "zajedničkog neprijatelja", Wall Streeta, i zapravo je odraz rastućeg nezadovoljstva fenomenom "rich getting richer".

Istovremeno se osvrće na aktualni trend i događanja te jasno komunicira stav i vrijednost oglašivača o tome, a znamo da je danas promoviranje vrijednosti i stavova brendova i kompanija jedan od najvažnijih trendova u marketingu.

Zašto TV spot?

Redditova CMO Roxy Young prenijela je Adweeku kako je povod za ovaku hrabru odluku o mini kampanji zapravo bila upravo cijela situacija koja se u tjednima prije odvijala na Reddit podforumu — r/WallStreetBets.

Brzina komunikacije i diskusija unutar Reddit zajednice tijekom zadnja dva tjedna, otkrila je i svijetu ono što mi na Redditu već odavno znamo da je istina, a to je da online zajednice imaju snagu utjecaja na kulturu stvarnog svijeta.

Inspirirani tim događajima, odlučili smo naša uvjerenja koje imamo kao platforma podijeliti sa širom publikom i onima koji tek otkrivaju našu društvenu

reddit

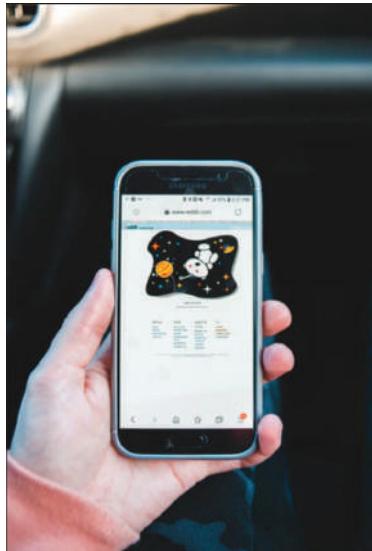
A screenshot of a Reddit post on the 'Best' tab. The post has 63 upvotes and 1 comment. The title is 'I Like Dragons (3840x1080)' and it's from r/multisub. The comment is 'Bring medical care to those who need it most.' from u/Americashavy. Below the post, there are several other posts from subreddits like r/vee and r/TheWire.

mrežu. Pet sekundni TV spot učinio nam se kao nevjerojatan način komuniciranja s velikim brojem ljudi istovremeno. Iskreno, ni sami još uvijek ne vjerujemo da smo uspjeli.

Reddit je objavu TV spota zakupio za 9 od 10 glavnih metropola u SAD-u: New York, LA, Atlanta, Chicago, Dallas, San Francisco, Philadelphia, Boston i Washington DC te pritom potrošio planirani budžet za 2021.

Ovo nije prvi put da se na TV ekranima pojavljuje oglas za društvenu mrežu.

2014. Facebook je objavio svoju televizijsku kampanju *Chairs Are Like Facebook*. Say it je bila sljedeća kampanja 2016. No možda je najzanimljivija bila ona iz ožujka 2018. u kojoj je glavna poruka bila zajedništvo: *Facebook Here*.

Together. (trebala je biti svojevrsna isprika korisnicima za "fake news" i zlouporabu podataka).

Baš kao i Redditova, ta kampanja se vezala uz sportski sadržaj. Prvo emitiranje bilo je u NBA Playoffsima. I tu svaka sličnost prestaje: komunikacija "isprike" isto onoj zajednici koja mu je omogućila rast, spot u megalomanskom trajanju od 60 sekundi i nikada objavljena financijska vrijednost medijskog zakupa.

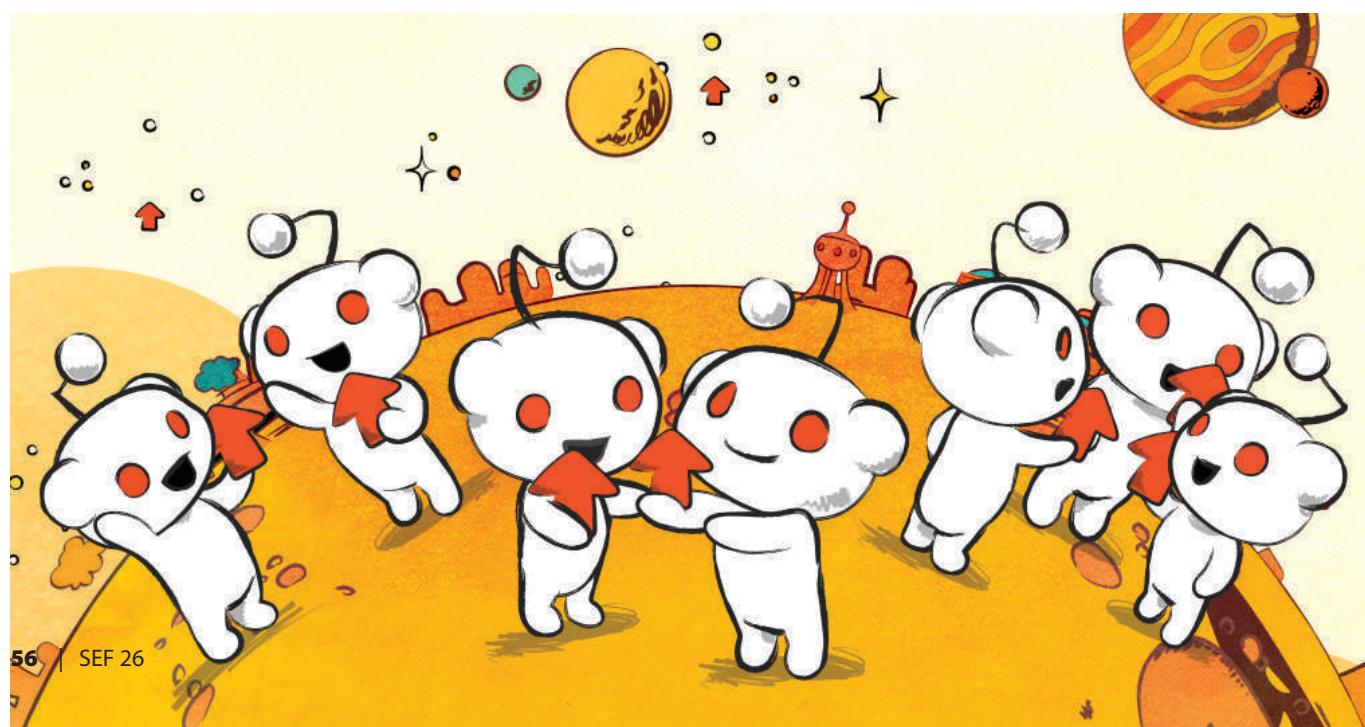
Redditova mini kampanja potpuno je antipod Facebookovoj:

Trajanje spota 5 sekundi. Transparentno komuniciranje budžeta koji je potrošen za medijski zakup. Nisu se ispričavali, već su slavili zajednicu koja ih je izgradila, te samo jedno emitiranje.

Reddit korisnici uspjeli su preokrenuti čitav Wall Street naglavačke.

Reddit je u ovoj mini kampanji gotovo ostvario **ideal svakog oglašivača**: producijski jednostavan i kratak format s višeslojnim komunikacijskim porukama koji je preuzeo pažnju publike i ostavio toliko dubok otisak u doživljaju gledatelja da je izazvao lavinu besplatnog PR-a i reakciju tržista.

24 sata nakon objave kratkog spota, Reddit je za investiciju od gotovo milijun dolara dobio globalni doseg višemilijunske vrijednosti i tone oduševljenja postojećih korisnika i simpatizera. Što znači da je Reddit dobar igrač na duge staze, i da je sve to zapravo pametno isplanirano. Na Redditu je nastala revolucija o kojoj bruje svi mediji. ♦

NYSA- moje iskustvo razmjene i sve njezine prednosti

Ilijana Spačić

Jedna od najboljih odluka koje sam donijela u životu je odabir da budem Erasmus student u prekrasnom gradu Nisi u Poljskoj. Prije nego što sam došla u Poljsku imala sam cilj, prvenstveno unaprijediti se i povećati svoje vještine i znanje, i zaista sam to učinila uz pomoć velikih profesora, ljubaznih koordinatora i da ne zaboravim velikih i toplih prijateljstava koje sam uspjela stvoriti tijekom boravka ovdje. Htjela bih potaknuti studente da posjeti ovaj nevjerljiv grad i studiraju na jednom od najprestižnijih sveučilišta u Europi, poput Sveučilišta primjenjenih znanosti u Nisi. Po mom mišljenju, putovanja i studiranje u isto vrijeme izvrnsa su prilika i fantastično iskustvo koje bi svaki student trebao doživjeti barem jednom u svom životu, poput Svetog Augustina, jednog od najboljih filozofa koji je jednom rekao, „*Svijet je knjiga, a oni koji ne putuju čitaju samo jednu stranicu*“. Erasmus je jedan od onih avantura koje se ne mogu zaboraviti. Nisa je mali i tihi grad, ali vrlo je prijateljski raspoložen i možete pronaći sve što tražite. Na fakultetu mi se najviše sviđa atmosfera. Studenti su vrlo ljubazni i uvijek spremni pomoći. Ovdje sam stekla puno dobrih prijatelja. Profesori su vrlo strpljivi i spremni su pomoći u svakoj našoj potrebi. Naravno da COVID-19 nije olakšao stvari, ali moram reći da sam zaista uživala u svakom danu iskustva. Želim podsjetiti sve da moraju riskirati i biti dio Erasmus iskustva, kako biste promijenili život i pogled na obrazovanje!

Prednosti studentske razmjene

Tržište rada- Student koji je boravio u drugoj zemlji u svrhu akademskog obrazovanja postaje atraktivniji ne samo domaćim poslodavcima, već se povećavaju njegove mogućnosti za zapošljavanje na međunarodnom tržištu rada.

Profesionalni razvoj- Budućem poslodavcu pokazujete da ste spremni na nove izazove, te posjedujete komunikacijske vještine koje ste stekli na razmjeni.

Educirate se- Mogućnost poхаđanja predavanja koje inače ne bi imali priliku poхаđati na vašem fakultetu, te učenja novog stranog jezika.

Nova poznanstva- Stječete nova poznanstva i pronalazite prijatelje s kojima ćete možda ostati u kontaktu i nakon razmjene.

Stječete samostalnost- Kada kao student odete u potpuno nepoznatu državu to zahtjeva dodatno angažiranje, jer morate brinuti sami o sebi.

Upoznavanje nove kulture i običaja- Upoznajete druge kulture i običaje i uočavate koliko su slični odnosno različiti od vaših.

Izlazak iz zone komfora- Spremni ste za nove izazove u vama nepoznatom gradu gdje želite naučiti nešto novo. ♦

Planeta ponovno diše

Anđela Kožul

Gusti crni oblaci koronavirusa nadvili su se nad svakim dijelom svijeta, šireći njegovu auru terora. I dok čekamo da se oblaci očiste, a jarko žute sunčeve zrake dotaknu naš život, moramo potražiti dugu. Unatoč panici i gubicima uzrokovanih pandemijom te svim zastrašujućim informacijama koje dopiru do nas, okruženi smo mnogim pozitivnim promjenama, vjerovali ili ne. Od dupina koji plivaju čistim morima, pročišćenog zraka i vidljivih obronaka Himalaje do kristalnih voda i sretnih životinja.

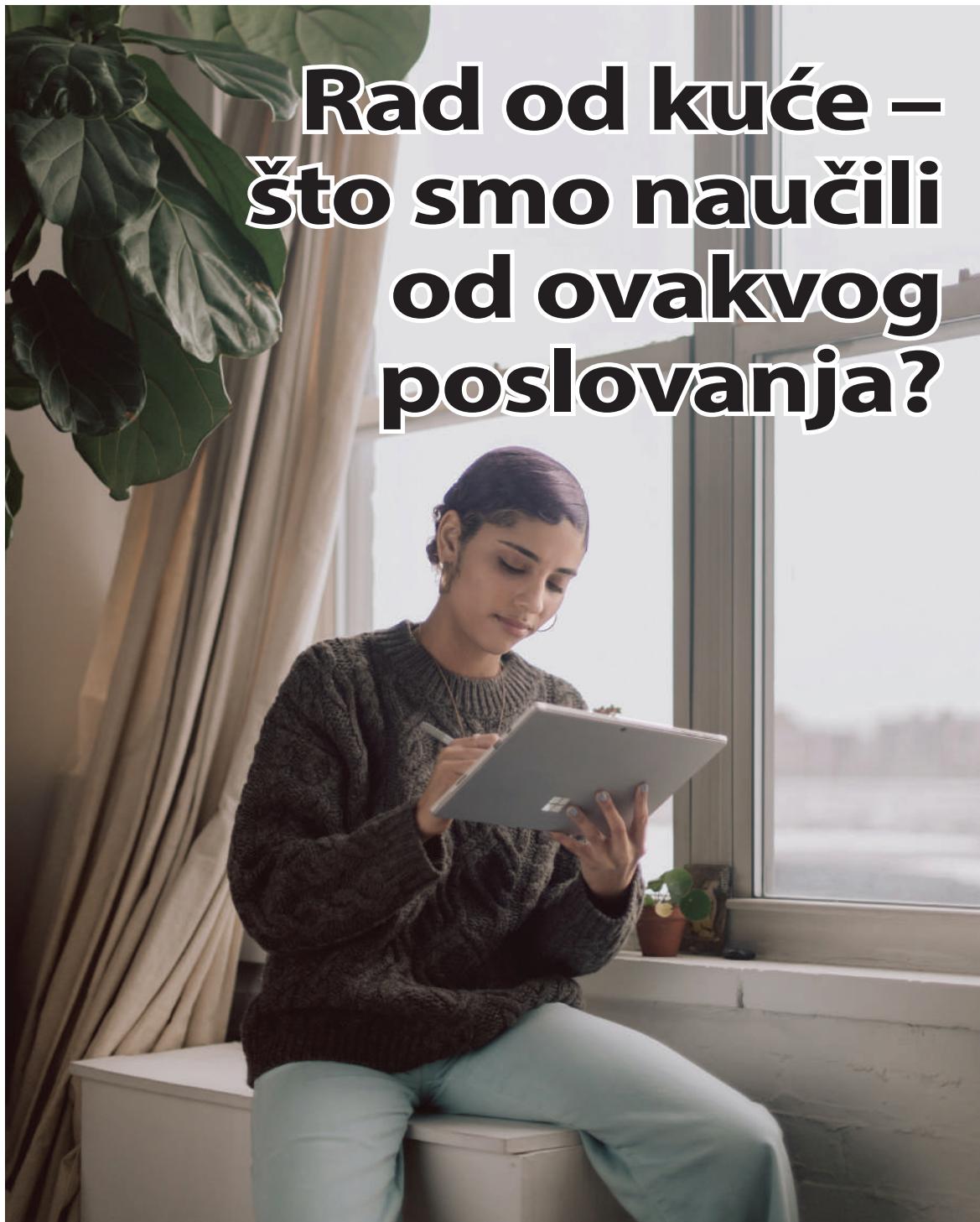
Zemlja se oporavlja. Ne od korone, nego od nas ljudi koji je zahvaljujući koroni manje uništavamo. Oko nas je usporilo ili skroz zastalo. Većina svjetske populacije svakodnevno ostaje doma, u zatvorenom, pridržavajući se savjeta epidemiologa. Zaustavljanje i smanjenje gradskog, međugradskog i međudržavnog prijevoza proizvelo je pozitivne učinke za okoliš u brojnim zemljama. Osim toga, zatvaranje tvornica također je doprinijelo smanjenju emisija ugljika.

- BBC prenosi da se onečišćenje u New Yorku smanjilo za skoro 50% zahvaljujući mjerama koje su poduzete zbog koronavirusa. Nadalje, na početku godine smanjeno je 25% emisija u Kini, a upotreba ugljena smanjena je za 40% u odnosu na prošlu godinu, što uvelike doprinosi pozitivnom učinku na prirodu i čistoću zraka. Slični učinci već su uočeni i u Španjolskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu.

- Zbog smanjenja plovidbe brodom i gondolama po venecijanskom kanalu, voda se u potpunosti očistila, a vratile su se i neke vrste životinja kojih dugo nije bilo. Očekuje se značajno smanjenje emisija i u ostatku Europe jer stupaju sve strože mjere kretanja u zemljama.
- Indijska savezna država Punjab izvješćuje da se priroda obnavlja pred njihovima očima. Vrhovi Himalaje sada su jasno vidljivi duž sjevernog ruba zemlje zbog smanjenja zagađenosti zraka. Planine koje su udaljene 200 kilometara od grada Jalandhara gotovo se nikad, do sad, nisu vidjele, osim nakon kiše, piše "Times of India". "Nikad nisam video Himalaju s krova svoje kuće. Nisam mogao ni sanjati da je to uopće moguće", na svom je Twitter profilu napisao Harbhajan Singh, profesionalni igrač kriketa.

Ovakvih ili sličnih ovima hrpa je primjera. Zemlja se obnavlja s nama ili bez nas. Na nama je da odlučimo jesmo li dostojni živjeti i uživati na ovom veličanstvenom plavom planetu. Dopustimo Zemlji da se zalijeći. Izvucimo iz ovoga lekciju da je više ne uništavamo kao što smo to do sad činili. Zato je potrebno je pronaći bolje načine korištenja prirodnih resursa te biti svjesni i zahvalni. To je najmanje što možemo učiniti. To je dužnost svih nas kao građana svijeta. ♦

Rad od kuće – što smo naučili od ovakvog poslovanja?

Marija Perić

Dolazak globalne pandemije za mnoge od nas privremeno je značio i prelazak na rad od kuće. Zahvaljujući tehnologijama koje se neprestano razvijaju poput Skypea, Facetimera, Slacka, Zooma, Google Hangoutsa, Trella i računarstva u oblaku - a da ne spominjemo slanje poruka i e-poštu - više nije bilo potrebno stalno biti u uredu da biste bili

produktivan član nekog tima. Zapravo se pokazalo da se mnoge vrste poslova mogu jednako učinkovito, ako ne i bolje, obaviti iz kućnog ureda.

Prema nedavnom Harvard Business School istraživanju, tvrtke s politikama rada koje omogućavaju rad od kuće mogu povećati produktivnost zaposlenika, smanjiti promet i umanjiti

organizacijske troškove. A i nije tajna kako je rad od kuće pokazao svestranost, prilagodljivost i spretnost zaposlenika koji su silom prilika u ovoj i prošloj godini naučili kako se nositi s prednostima, ali i manama koncepta ovakvog rada.

Što je sve bilo potrebno za efektan rad od kuće, kako se i sami možete bolje prilagoditi ovakvom poslovanju nadalje i

je li ovakav način rada budućnost, piše-mo u nastavku.

Kako smo se prilagodili e-poslovanju u protekloj godini?

Za rad od kuće, morali smo promijeniti brojne stvari u svom domu, i to ne samo mi, nego i ljudi s kojima dijelimo svoj dom. To je prvenstveno značilo preuređenje određenog kutka za rad s pravom tehnologijom unutar kuće, a zatim i razgovor s ukućanima kako bi se uklopili u vaš raspored i način rada. Na svoju smo TO-DO listu također morali dodati i planiranje razgovora i online sastanaka koji su za nas tijekom pandemije značili

socijalni kontakt koji obično dolazi iz radnog odnosa u uredu s drugima.

Učili smo kako funkcioniraju sve te aplikacije i alati za online poslovanje i nastojali surađivati kroz solidarnu i strpljivu komunikaciju kako s našim timom, tako i s nadređenima.

Osim učenja o novim tehnologijama koje podržavaju e-poslovanje, morali smo i prilagoditi sadržaj i posao kojim se bavimo kako bismo i krajnjem korisniku koji se također našao u pandemiji također bili istinski korisni.

Osim planiranja poslovanja, morali smo drugačije planirati i naše aktivnosti u slobodno vrijeme koje više nisu

uključivale izliske, druženja i brojne hobije van naša četiri zida.

No, ove prilagodbe i rad od kuće pokazali su nam i sve prednosti i mane ovakog poslovanja, da smo se dosta puta znali upitati je li za nas bolji rad od kuće ili u našem uredu s kolegama. Ta dilema je tu da na nju odgovori svatko od nas na osnovu svojih iskustava, a sljedeće prednosti i mane rada od kuće nam u toj odluci svakako mogu pomoći.

Prednosti rada od kuće

Za početak, posao od kuće dolazi s fleksibilnim rasporedom, što znači da radnici mogu započeti i završiti svoj radni dan po svom izboru, sve dok je njihov posao dovršen i dovodi do snažnih rezultata.

Drugo, nema više stresa oko planiranja i pripremanja za odlazak na posao i s posla. Sve vrijeme koje biste inače potrošili za spremanje za posao i konačno vožnju do radnog mjesta i s radnog mjeseta nakon završetka radnog vremena sada provodite kući. Samim time, ova ušteda vremena može vam omogućiti da se usredotočite na prioritete izvan posla, poput dodatnog spavanja ujutro, više vremena s obitelji, vježbanja ili zdravog doručka.

Treće, rad od kuće znači i uštedu novca. Gorivo, održavanje automobila, prijevoz, parkiranje, profesionalna garderoba, ručkovi vani i još mnogo toga može se u potpunosti smanjiti ili eliminirati iz vaše potrošnje. Ta se ušteda zbraja i vraća više novca u vaš džep.

Četvrti, raditi od kuće znači pridonijeti očuvanju prirode s obzirom na to da se ne voze auta, ne koristi plastika u velikoj mjeri, niti sva sredstva koja se inače koriste u uredskim prostorima kao što su klimatizacija, struja i slično. 3,9 milijuna zaposlenika koji su radili od kuće barem pola vremena prije pandemije smanjili su emisiju stakleničkih plinova jednako kao da ste s ulice odvezli više od 600 000 automobila sa štetnim ispušnim plinovima tijekom cijele godine.

Peto, možete u potpunosti prilagoditi izgled svog ureda s obzirom na vaše preferencije.

Za kraj, radnici koji rade od kuće obično su sretniji i lojalniji zaposlenici, dijelom i zato što se pokazalo da rad od kuće smanjuje stres, između ostalog pruža više vremena za hobije i interese te poboljšava privatne odnose. Uz osobno zdravlje i ostale dobrobiti, odnosi s kolegama i menadžerima mogu biti pozitivniji bez ometanja i politike koja vlada unutar ureda neke tvrtke, no dakako, iskustva rada od kuće su za svakoga od nas bila drugačija i nismo se svi jednakom uspjeli prilagoditi na ovakav način poslovanja.

Upravo to nas dovodi do nedostataka radi kojih se jedna skupina nas želi rado vratiti svom standardnom radnom vremenu na radnom mjestu unutar ureda.

Nedostatci rada od kuće

Prvenstveno, za vrijeme rada od kuće nedostaje nam uredska atmosfera i općenito socijalna interakcija s našim kolegama na poslu. Iako su neki zaposlenici bili sretni radi ideje da rade sami, bez ometanja na svom radnom mjestu, nekima je teško provoditi duge sate rada ispred samog zaslona računala, bez interakcije i komunikacije s članovima tima licem u lice. Iako postoje razne platforme poput Zooma, Skypea, itd., gdje se zaposlenici mogu povezati putem video poziva i konferencija, za neke to nije toliko učinkovito kao zajedničko sjedenje s kolegama i razgovor o idejama.

Drugo, rad u uredu s kolegama sa zajedničkim ciljem i svrhom ili

razgovori s nadređenima na poslu mogu biti izvrsni izvori vanjske motivacije. Dok rad od kuće nema takvo okruženje. Nedostatak motivacije može otežati život zaposlenika i može negativno utjecati na njegovu produktivnost. Iako samostalna motivacija djeluje u određenoj mjeri, nije uvijek dovoljno kako bi se neka osoba uistinu pokrenula i dala sve od sebe.

Treće, opremanje vlastitog ureda kod kuće koji ima sve što je potrebno za rad može biti prepreka za određene radnike, pogotovo ako vaš rad zahtjeva mnoštvo resursa koje nemate. Pored tehnološke opreme, važan je i dovoljno brz internet, udobna stolica za cjelodnevni rad i brojne druge sitnice koje jedan uredski prostor možda već ima za svoje radnike.

Četvrto, rad od kuće znači i brojne distrakcije i nedostatak radne atmosfere. Zaposlenici se tijekom rada moraju usredotočiti i koncentrirati kako bi

postigli očekivane rezultate. Pokazalo se da je to vrlo teško ako imate stalno ometanje ukućana ili uz druge buke u domaćinstvu. Ne može svako kućanstvo osigurati dobre radne uvjete kao što to čini uredski prostor.

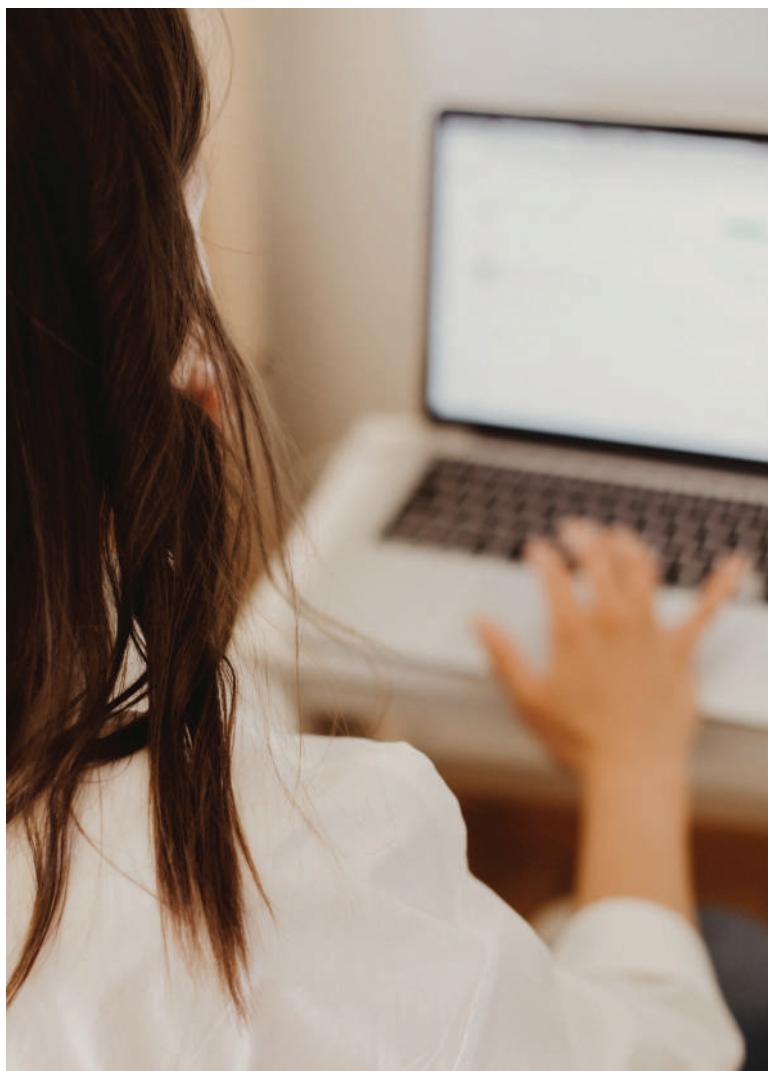
Budućnost za posao na daljinu

Prošla godina, u partnerstvu s 2021. godinom u kojoj smo sada, naučila nas je nešto više o tome kako funkcioniра rad od kuće koji je tijekom proteklog desetljeća postao jako popularan.

Sada kada se pokazalo da je posao od kuće moguć za milijune radnika, šanse su da će, kad se kriza COVID-19 završi, neki poslodavci dopustiti rad od doma nekim zaposlenicima. Djelomično, to će biti zbog toga što zaposlenici to zahtjevaju nakon što su uspješno radili na daljinu, a dijelom će to biti zbog smanjenja troškova za poslodavca.

No, poslodavci također znaju da neće svaki radnik htjeti raditi od kuće, bilo zbog tehničkih problema ili zbog nedostatka društvenosti. Također, poslodavci su svjesni da upravljanje radnicima putem e-poslovanja zahtjeva dosta vremena i dodatne energije.

S obzirom na sve navedeno, za očekivati je da će se unutar velikih svjetskih tvrtki, ali i tvrtki u našem okruženju, razvijati hibrid između ova dva načina poslovanja, rad od kuće i rad u uredu, koji će omogućiti maksimalnu produktivnost i učinkovitost poslovanja u budućnosti. ♦

Mijenja li tehnologija način na koji komuniciramo?

Ljubica Kolobarić

Brz razvoj tehnologije, svakodnevna uporaba računala, ubrzan način života stvorio je probleme u čovjekovu načinu komuniciranja. Komunikacija je proces razmjene informacija od jedne osobe do druge, odnosno značenje informacije između dviju ili više zainteresiranih strana, neovisno o tome bila ona izravna ili neizravna. Iako lako dolazimo u komunikaciju s drugima, zahvaljujući internetu, to ni malo nije jednostavan proces jer je komunikacija puna nesporazuma te lako može doći do konflikta. Pomoću Interneta osoba se može u par sekundi povezati s cijelim svijetom. Razvojem tehnologije poboljšava se i način komuniciranja te

osobe koje su udaljene komuniciraju gotovo istom brzinom kao da se nalaze u istoj prostoriji.

Iako Internet ima svoje prednosti, stručnjaci smatraju da ne donosi uvek dobro. Internet je unio nove mogućnosti u rad, ali i privatni život čovjeka. Koračanjem u svijet informatike, pesimizma, kratkoročnog horizonta i pukog preživljavanja; dolazi se do točke svijeta rada, obrazovanja, komunikacije, kupovanja, liječenja, i granja na daljinu. Taj uzbudljiv svijet otvara vrata tražeći od ljudi digitalnu pismenost, sposobnost inoviranja, kreativnost, multikulturalnost, otvorenost, komunikativnost i poduzetnički

duh. No, vjeruje li se u budućnost, vrijeme je da se o njoj misli pozitivno, jer tko ne planira budućnost neće je ni imati.

Društvene mreže utječu na samu komunikaciju između ljudi, ali i na ljudsko društvo koje je zahvatilo fenomen društvenih mreža. Pomoću društvenih mreža virtualni sadržaj se širi velikom brzinom, lako postane popularan te se tako povećava njegova marketinška vrijednost. „Ekspanzija društvenih mreža je za kratko vrijeme donijela velike promjene u načinu oglašavanja na “online” platformama. Dvosmjerna komunikacija postavila je nove standarde u razumijevanju oglašavanja, a sadržaji koji

promoviraju određeni "brend" moraju se prilagoditi novim uvjetima. Potrebno je izazvati interakciju s potrošačima, njihovo angažiranje, što podrazumijeva nove i kreativne pristupe koji će prije svega privući potrošače da se uključe u komunikaciju" rekla je Gabrijela Stjepanović, izvršna direktorica IAB 7. travnja 2014. godine na četvrtoj Digital Day konferenciji „Povezani u pokretu“ (Connected in Motion).

Čovjek danas, bez imalo muke i truda, može saznati što se događa u pojedinim dijelovima svijeta. Nekada se čini da je tolika količina informacija korisna, ali to lako preraste u prezasićenost. Društvene mreže imaju toliko prednosti, ali glavni nedostatak je taj što su one odvojile čovjeka od njegovog stvarnog života. Komunikacija „oči u oči“ postaje toliko strana, ljudi sve manje i manje komuniciraju s drugim ljudima na takav način. Ovakvu komunikaciju održavaju uglavnom ljudi starije generacije, dok se mlađe generacije služe tehnološkom komunikacijom. „Na mladima svijet ostaje“, to su riječi koje svakodnevno čujemo od pripadnika starijih generacija i od ljudi srednje dobi. Možete onda samo zamisliti kako će ta komunikacija izgledati za par godina ako je već danas toliko uznapredovala.

Danas se mnogo sati provodi na društvenim mrežama te se komunikacija svodi na kratke poruke, bez emocija i bez pravopisa. Moderno informatičko doba stvorilo je od čovjeka, ali i društva, ne individualce, nego egoiste. Svako je dovoljan sam sebi. Odvojen od stvarnog svijeta, moderan čovjek postaje sebičan, njegovo individualno ja je njegova cjelokupna realnost, on egzistira u uvjerenju da je njegov um jedino što poznaje. Razvoj novih tehnologija zasigurno je promjenio svijet i način našeg života, a to podrazumijeva naše navike, ponašanje i komunikaciju.

Sate koji su provedeni dopisujući se sa svojim imaginarnim prijateljem, izmjenjujući ideje, fotografije i statuse, čovjeka dovodi do nove pojave tzv. digitalne generacije. Navedeni pojam označava generaciju u kojoj je cijelo vrijeme

bio prisutan Internet. Internet koliko je koristan toliko izmiče kontroli čovjeka.

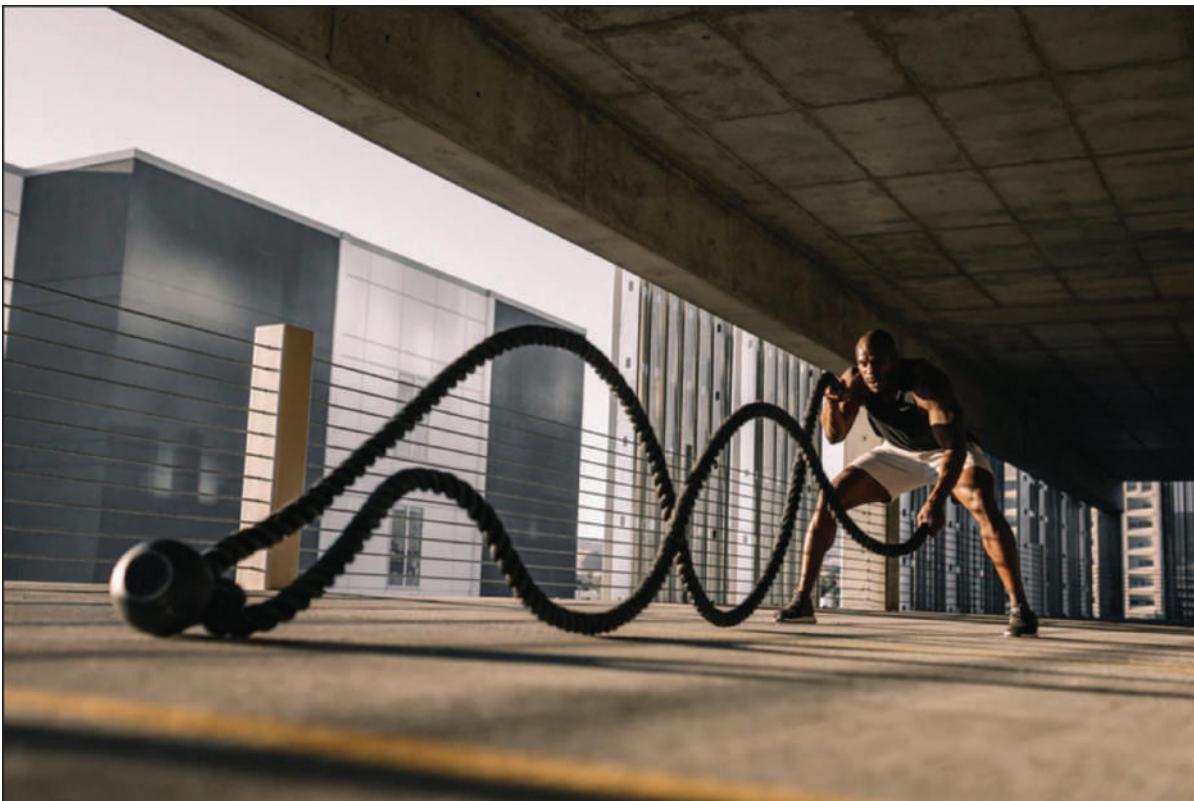
Razvoj novih tehnologija se toliko brzo odvija da ljudi koji se tek snađu i uklope, dožive novi val tehnologije. U mnoštvu informacija koje čovjek svakodnevno upija, često se i izgubi, ne znajući što misli, osjeća te kuda treba ići. Više ne prati informacije koje su mu potrebne u životu, od kojih bi trebao nešto naučiti. Tada čovjek poprimi strana lica, te kada shvati da to nije on, iluzija onoga što jest je toliko jaka da joj se jednostavno teško oduprijeti.

Komunikacija je ustvari život, a ljudski život čini komunikacija među ljudima. Komunikacija je usko povezana s čovjekom i razvojem njegove osobnosti. Međutim, čovjek se ne odupire utjecaju Interneta koji uporno utječe na njegov život, te ne shvaća da se komunikacija ne sastoji samo od virtualnog razgovora, objavljenim statusima, ispisanim tuđim stavovima, već izgovorenim sadržajima koji mu isto tako omogućavaju da otkrije sam sebe. Žalosno je da danas, uz ovu svu naprednu i kvalitetnu tehnologiju brzo informiranje, čovjek otupljuje. Ovo vrijeme dovodi društvo do toga da će sami od sebe napraviti računala. Virtualni život preuzima stvarni, a čovjek postaje "kvarno ogledalo", ne razmišljajući kakav život on sam vodi ili vodi

li virtualni život njega. Vrijeme je da se napokon počinje događati čovjek, čovjek koji neće odustajati sam od sebe, ni od drugih; jer nema smisla živjeti u svijetu jednoroga i vila, u svijetu dvostrukih profila. ♦

Zdrava ishrana = balans

Anđela Kožul

Zdravo se hraniti ne znači uskraćivati si određene namirnice, već znači izbalansirati ih. Ne želimo živjeti bez čokolade i pizze, ali isto tako ne možemo živjeti samo na čokoladi i pizzi.

Jesmo li konačno počeli malo više brinuti o svome zdravlju ili je to samo prolazni trend u kojemu smo se "navukli" na termin "bezglutensko" ili na sve više Instagram fotografija iz teretane ili s trčanja?

Zdrave navike su, u svakome slučaju, pohvalna stvar, bez obzira na to jesu li potaknute trendom ili potrebom. No, još uvek među mnogima od nas ima onih koji zdrav život povezuju s mršavljenjem i to na krivi način. Još uvek se nismo odvojili od riječi "dijeta" i od, ponekad suludih, načina za skidanje kilograma, pa čak i pod cijenu zdravlja. Još uvek bezuspješno isprobavamo svaki mali trik za mršavljenje, čak i ako su to alge koje jede Angelina Jolie.

Što ako bi vam netko rekao da možete biti u formi i imati energije, a da se pritom ne osjećate kao u kazni. Evo nekoliko

ključnih savjeta koji će vam pomoći u održavanju dobre forme, zdravlja i pozitivne energije - cijelog života.

Zaboravite na stroge dijete

Jeste li si ikad uskraćivali određenu hranu? Koliko ste dugo izdržali prije nego ste poludjeli i pojeli cijelu zalihu "zabranjene" hrane? Tako samo mučite vlastito tijelo koje, uz minimalnu količinu kalorija, jedva može obavljati normalne funkcije. Sve to vam oduzima energiju i na kraju odustajete jer ste iscrpljeni. Nakon takvih režima obrambeni sistem vašeg organizma bori se da dobije što više masnog tkiva i kilograma natrag jer ste mu doslovno zaprijetili smrću s takvim gladovanjem. A organizam želi biti spreman kada se opet odlučite na takvo mučenje.

Uvedite trajne promjene u prehrani

Nitko vas ne tjera da od sutra živite na brokuli i riži, nego jednostavno pokušajte puževim koracima smanjiti šećer kojeg

konzumirate, ograničite unos bijelog brašna, rafiniranih proizvoda i procesuiranih namirnica. Te će vam male promjene pokloniti puno više energije, bolji san, kvalitetniji život i svaki sljedeći korak će biti puno lakši.

Najbitnije biti umjeren u svemu - uesti male promjene i vježbati, baš kao što to čini ona.

Bazirajte prehranu na:

- Dobrim izvorima bjelančevina koji su osobito bitni ako vježbate (jaja, svježi sir, meso, mahunarke)
- Dobrim izvorima ugljikohidrata čije je izbacivanje iz prehrane "jer debljuju" velika glupost (integralne žitarice, slatki krumpir, voće)
- Dobrim izvorima masnoća (maslinovo ulje, kokosovo ulje, orašasti plodovi)
- Zdravo se hraniti ne znači uskraćivati si određene namirnice, već znači izbalansirati ih. Ne želimo živjeti bez čokolade i pizze, ali isto tako ne možemo živjeti samo na čokoladi i pizzi.

Trenirajte!

Stvoreni ste da koristite svoje mišiće, a vi sjedite u uredu cijeli dan, dok je jedina aktivnost koju radite tipkanje pred računalom i podizanje telefona. Naravno, važni su i posao i plaća koju dobivate, no sat vremena bilo kakve aktivnosti, tri puta tjedno nakon radnog vremena, je minimum kojeg možete uložiti, a pritom puno profitirati. Treniranjem se možete riješiti nekih zdravstvenih problema, poboljšati spavanje, ubrzati

metabolizam, poboljšati cirkulaciju i podignuti kvalitetu vašeg življenja na novu razinu.

Voda i njena važnost u ishrani

Za normalno funkcioniranje organizma neophodna je voda. Potrebno je pitи svakog dana od 1,5-2 litara tečnosti. Podijelite tu količinu u čaše i pijte vodu i kad mislite da niste žeđni. Vodu uzimajte između obroka, nikako za vrijeme. Uzimanje vode u toku obroka razrjeđuje želudačnu kiselinu neophodnu za normalno varenje hrane.

Najčešće greške u ishrani mladih :

1. neredovni obroci
2. izostanak voća i povrća
3. pretjerana upotreba slatkiša i gaziranih pića
4. manjak fizičke aktivnosti
5. obroci van kuće
6. izostavljanje glavnih obroka
7. rigorozne dijete

Naposljetu, nitko nikada nije rekao da se loše osjeća nakon treninga. ♦

Međunarodna svemirska postaja

Anita Dropuljić

Međunarodna svemirska postaja (eng. **International Space Station - ISS**), međunarodno je razvijena istraživačka postaja koja se trenutačno sastavlja u Zemljinoj nižoj orbiti. Radovi na sastavljanju u svemiru započeli su 1998. s planiranim završetkom do 2012. Postaja će u operativnoj uporabi ostati najmanje do 2020. s mogućnošću produžetka do 2028. Poput mnogih drugih umjetnih satelita, ISS je moguće vidjeti golim okom sa Zemlje. Služi kao istraživački laboratorij s mikrogravitacijskim uvjetima u kojima posada izvodi eksperimente s

područja biologije, ljudske biologije, fizike, astronomije i meteorologije.

Postaja pruža jedinstveno okruženje za testiranje sustava svemirskih brodova koji će se koristiti za ljudske misije na Mjesec i Mars. Postajom upravljaju *Ekspedičijske* posade te je trajno naseljena od 2. studenog 2000. što predstavlja neprekidnu ljudski prisutnost u svemiru više od 10 godina. Projekt Međunarodne svemirske postaje započet je 1994. sa Shuttle-Mir programom, te je prvi modul (*Zarja*) nove postaje lansirala Rusija 1998. godine. Od tada, moduli pod pritiskom, vanjske konstrukcije i

druge komponente lansirane su američkim Space Shuttleovima te ruskim raketama Proton i Sojuz. Od lipnja 2011., postaja se sastoji od 15 modula pod pritiskom i opsežne strukture vanjskih nosača (ITS). Posljednji planirani modul, ruski laboratorij, planira se lansirati 2012. Električnu energiju omogućuje 16 solarnih ploča na vanjskim nosačima uz dodatak četiri manje ploče na ruskim modulima. Postaja se održava u orbiti na visini od 278 km do 460 km, pritom se gibajući prosječnom brzinom od 27.724 km/h.

Svrha

Prvenstveno istraživački laboratoriј, ISS nudi prednosti nad drugim sve-mirskim letjelicama poput NASA-inog Space Shuttlea zato što je napravljena kao dugoročna platforma u svemiru gdje se provode dugotrajne studije. Prisustvo stalne posade omogućuje direktno promatranje, nadopunjavanje, popravljanje i zamjenjivanje eksperimenata i komponenti same postaje. Znanstvenici na Zemlji imaju brz pristup podacima u svemiru što im omogućuje brzo modificiranje ili pokretanje novih eksperimenata - nešto što nije moguće u specijaliziranim letjelicama bez posade. Posade, koje na postaji borave po više mjeseci, obavljaju znanstvene eksperimente svaki dan. Do završetka rada Ekspedicije 15, na postaji je izvedeno 138 značajnih istraživa-nja, te se znanstvena otkrića, na poljima od osnova znanosti do potpuno novih istraživanja, objavljaju svaki mjesec. ISS omogućuje (sa svojom lokacijom u relativnoj sigurnosti Zemljine orbite) testiranje svemirskih sustava koji će biti potrebni za dugoročne misije na Mjesec i Mars. Pruža iskustvo u održavanju i popravljanju sustava u svemiru što će biti ključno u upravljanju svemirskim brodo-vima na dužim putovanjima.

Dio misije uključuje obrazovanje i međunarodnu suradnju. Posada ISS

omogućuje studentima na Zemlji da zamisle eksperimente čije odvijanje mogu kasnije pratiti, izvoditi ih neovisno na Zemlji itd. Sam program ISS omogućuje pripadnicima četrnaest zemalja da zajedno rade u svemiru i pripremaju se za buduće multinacionalne misije.

Postanak

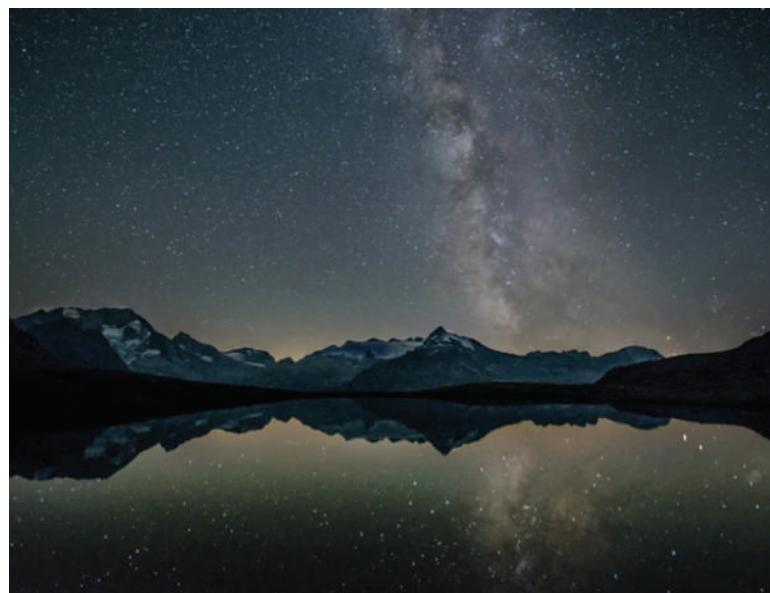
Međunarodna svemirska postaja predstavlja sintezu nekoliko nacio-nalnih svemirskih postaja zamišljenih tijekom Hladnog rata. NASA je na početku 1980-ih planirala izgradnju modularne postaje *Freedom* kao odgovor na sovjetske *Saljutove* i *Mir* dok su Sovjeti za 1990-te planirali *Mir-2*. *Freedom* nije zaživio zbog finansijskih i konstrukcijskih ograničenja. *Free-dom* je raspadom Sovjetskog Saveza i okončanjem Svemirske utrke gotovo otkazan. Post-sovjetski ekonomski kaos u Rusiji doveo je do ukidanja *Mira-2* nakon što je već izrađen bazni blok DOS-8. Sa sličnim finansijskim problemima suočile su se i druge nacije što je nagnalo američku vladu da krene u pregovore s europskim državama, Rusijom, Japanom i Kanadom oko združenog programa. U lipnju 1992. američki predsjednik George H. W. Bush i ruski predsjednik Boris Jelcinc dogovorili su suradnju na području istraživanja svemira. Nastali projekt uključivao je boravak jednog američkog astronauta

na *Miru* i dva ruska kozmonauta na Space Shuttleu. U rujnu 1993. američki potpredsjednik Al Gore i russki premijer Viktor Černomirdin objavili su planove nove svemirske postaje koja će u konačnici postati Međunarodna svemirska postaja. U skladu s planom, program ISS bi kombinirao ranije predlo-žene svemirske postaje svih sudjelujućih agencija: NASA-in *Freedom*, ruski *Mir-2*, ESA-in *Columbus* i japanski *Kibō*. Kada je 1998. lansirana *Zarja*, prvi modul nove postaje, očekivalo se da će izgradnja biti gotova do 2003. no različiti problemi i komplikacije odgodili su to za 2011./12.

Troškovi

Troškovi Međunarodne svemirske postaje variraju od 35 do 160 milijardi američki dolara. ESA je procijenila da će na postaju u njenih ~30 godina postojanja biti potrošeno 100 milijardi eura. Točan iznos je nepoznat jer je teško odrediti koji troškovi pripadaju ISS programu ili na koji bi se način mjerio ruski doprinos. ♦

TOP 6 POZNATIH MAKEUP BRENDOVA SLAVNIH OSOBA

Marija Kolobaric

Trenutno su neke od najpopularnijih marki šminke među zvijezdama. Potencijal ove industrije primarno primjećuju zvijezde glazbene industrije. Rihannina marka - Fenty Beauty vrlo je uspješna, pozitivno je primljena i ponuda Haus Laboratories, branda koju je osnovala Lady Gaga, a Jennifer Lopez također je dizajnirala svoju kolekciju za Inglot.

1. **Huda Beauty** linija je kozmetike koju je 2013. pokrenula iračko-američka poslovna žena i šminkerica Huda Kattan . Osnivačica, Kattan, izabrana je kao jedna od „25 najutjecajnijih ljudi na internetu“ u 2017. godini, navedena kao jedna od najbogatijih self-made žena i jedna od tri najbolja utjecaja za uljepšavanje tvrtke Forbes . Procjenjuje se da je industrija ljepote vrijedna 445 milijardi dolara. Ključni pokretač brzog rasta su utjecaji na vizualno

fokusiranim društvenim platformama poput YouTubea , Instagrama i Pinteresta koji grade tvrtke od bloga do brenda, poput Fenty Beauty . Prema The Business of Fashion , Kattanova pozadina iračke imigrantice u Americi razlikuje je od ostalih influencera ljepote. Studirala je finansije u Sjedinjenim Državama, a karijeru šminkera nastavila je u Dubaiju.

2. **Anastasia Beverly Hills**, poznata i kao ABH, američka je kozmetička tvrtka najpoznatija po proizvodima za obrve. Tvrtku je osnovala Anastasia Soare u Rumunjskoj 1997. godine na Beverly Hillsu u Kaliforniji . Soareova kći Claudia Soare, poznata i kao Norvina, predsjednica je tvrtke. U 2018. godini izviješteno je da tvrtka vrijedi 3 milijarde dolara i ima preko 200 milijuna dolara operativnog prihoda. Prva linija proizvoda tvrtke objavljena je

2000. Marka je postala poznata po proizvodima za obrve i po uvođenju nove usluge oblikovanja obrva za kupce, "Zlatni omjer metoda oblikovanja obrva". Cilj metode je pronaći ravnotežu, simetriju i ljepotu stvaranjem lukova koji savršeno uokviruju bilo koji oblik lica. Od svog lansiranja, Anastasia Beverly Hills porasla je za prodaju preko 485 proizvoda u preko 2000 trgovina širom svijeta. Njihovi se proizvodi također prodaju u preko 25 zemalja.

3. **Fenty Beauty (FENTY BEAUTY)** još je jedna linija makeupa koju je 2017. pokrenula pjevačica Rihanna. Radi se o još jednom beauty brendu poznate osobe koji je, praktički od samih početaka našao na vrlo dobre reakcije i postao jedan od vodećih *beauty* brendova. Časopis *Time* proglašio jednim od najboljih beauty brendova zahvaljujući upravo svojim proizvodima i velikom rasponu nijansi.

4. **Kylie Cosmetics** američka je makeup linija poznate polusestre Kim Kardashian, Kylie Jenner. Kylie je svoju makeup liniju najprije započela s Kylie Lip Kits, a onda je svoju tvrtku, 2016. godine, preimenovala u Kylie Cosmetics. Prvi proizvodi prije samog preimenovanja tvrtke i pokretanja linije makeupa bili su tekući ruževi za usne i oblozi za usne lansirani na tržište 2015. godine. Danas je njezino makeup carstvo jedno od prepoznatljivih u svijetu makeupa i gotovo da nema kolekcije koju ne čini barem jedan Kylie Cosmetics makeup proizvod. Danas se

njezina makeup linija sastoji od dobro poznatih tekućih ruževa, paleta sjenila, highlightera i *contour* proizvoda, rumenila, šljokičastih mono sjenila, iluminirajućeg primera, vodica za fiksiranje makeupa i brojnih drugih proizvoda u prepoznatljivom pakiranju i ambalaži čiji izgled privlači na prvi pogled. Kylie Jenner je prodala većinski udio svoje megauspješne kompanije Kylie Cosmetics beauty konglomeratu Coty Inc. Otkupili su većinski dio za 600 milijuna dolara, čime su povećali vrijednost svog brenda na 1,2 milijarde dolara.

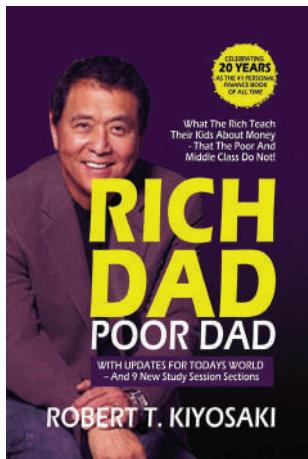
5. Linija makeupa Kim Kardashian West (**KKW beauty**) predstavljena je 2017. godine, a s vremenom je prerasla u carstvo u punom sjaju. Širenu makeup liniju Kim Kardashian svakako je pridonijela njezina slava gdje je Kim poznata kao model, glumica i američka reality zvijezda. Njezina se makeup linija danas sastoji od ruževa, proizvoda za konturiranje i highlightera, palete sjenila pa čak i od body makeupa. Iako se u Americi njezini proizvodi mogu kupiti i u nekim drogerijama, u Hrvatskoj se njezin makeup može kupiti jedino online.
6. **Haus Laboratories** jedna je od novijih makeup linija pokrenutih od strane poznatih i slavnih osoba. U ovom je slučaju riječ o Lady Gagi, koja će, osim po svojoj glazbi i ekstravagantnim outfitima, ostati zapamćena i po svojoj makeup liniji. U stilu i duhu Lady Gage, svi su proizvodi prepoznatljivog elegantnog pakiranja u crnoj boji. ♦

PREPORUKE

Ivana Skender

Knjige

1. "Bogati otac, siromašni otac" (izvorno Rich Dad, Poor Dad), autor: Robert T. Kiyosaki

Bogati otac, siromašni otac priča je o autorovu odrastanju s dva oca- njegovim pravim ocem i ocem njegova najboljeg prijatelja- njegovim „bogatim ocem“ i o načinu njihova poimanja novca i investiranja. Knjiga je prodana u više od 40 milijuna primjera diljem svijeta, napisana na jednostavan način uči vas zašto stjecanje i stvaranje imovine mogu biti važniji za vašu budućnost od velike plaće.

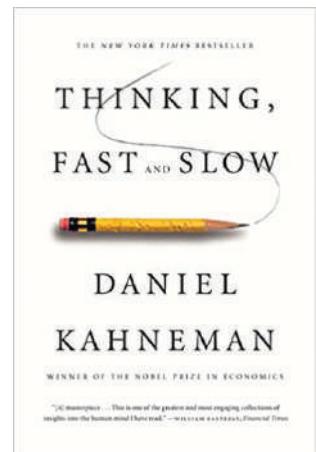
„Pobjednici se ne boje gubitka. Ali gubitnici jesu. Neuspjeh je dio procesa uspjeha. Ljudi koji izbjegavaju neuspjeh također izbjegavaju uspjeh.“

2. "Inteligentni investitor" (izvorno The Intelligent Investor), autor: Benjamin Graham

Svrha ove knjige je da ponudi određene smjernice u prilagođavanju i ostvarenju investicijske politike. Posebnu

pozornost autor posvećuje principima investiranja i položaju investitora. Velik dio posvećen je i povijesnim kretanjima finansijskih tržišta, jer bitno je potkrijepiti se dobim znanjem o prošlim kretanjima obveznica i dionica kako biste inteligentno investirali. Za ovu knjigu Warren Buffet rekao je da je daleko najbolje napisana knjiga o investiranju ikada.

„Investiranje nije o pobjeđivanju drugih u njihovoj igri. Investiranje je o kontroliranju sebe u vlastitoj igri.“

3. "Misliti, brzo i sporo" (izvorno Thinking, Fast and Slow), autor: Daniel Kahneman lako psiholog, Daniel Kahneman jedan je od osnivača moderne behavioralne ekonomije. U knjizi Misliti, brzo i sporo Kahneman opisuje dva ponekad suprotstavljenia sistema koji djeluju u našem mozgu: „Sistem 1 je intuicija koja nam omogućuje da u djeliču sekunde donosimo procjene i odluke; Sistem 2 je znatno sporije racionalno razmišljanje. Problemi nastaju ako intuitivno reagiramo onda kada bi trebalo da razmislimo“. Ova knjiga pokazuje u kojoj je mjeri ljudski um podložan greškama u zaključivanju i što ta činjenica znači u ekonomiji, korporativnoj kulturi, medicini, politici i medijima.

„Ništa u životu nije toliko važno koliko mislite da je važno kad razmišljate.“

Dodatne preporuke:

- Fundamentalna analiza (Security Analysis), autori: Benjamin Graham i David Dodd
- One Up on Wall Street, autor: Peter Lynch
- 12 Pravila za Život (12 Rules for Life), autor: Jordan B. Peterson
- Think and Grow Rich, autor: Napoleon Hill
- Priča o uspjehu (Outliers), autor: Malcolm Gladwell ♦

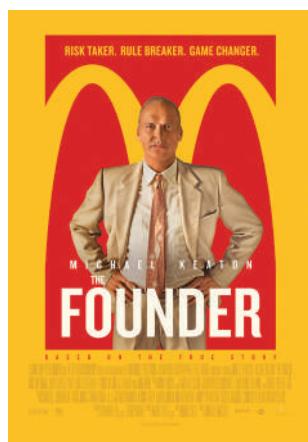
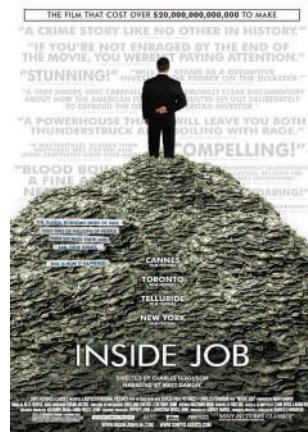
PREPORUKE

Filmovi

1.Unutarnja pljačka (Inside Job, 2010)

Inside Job Oscarom je nagrađeni dokumentarni film redatelja Charlesa H.Ferguson-a iz 2010. godine koji govori o konkretnim uzrocima ekonomskog kriza 2008. godine. Kroz sveobuhvatno istraživanje i razgovore s glavnim insajderima iz svijeta financija, političarima i novinarima, otkrivaju se pokvareni odnosi u kojima su isprepleteni politika, zakonodavstvo i akademska zajednica. Zbog globalnog financijskog sloma, uz gubitke preko 20 trilijuna dolara, milijuni ljudi su ostali bez posla i domova.

„Zašto bi financijski inženjer trebao biti plaćen 4 do 100 puta više od pravog inženjera? Pravi inženjer gradi mostove. Financijski inženjer gradi snove. I, znate, kad se ti snovi pokažu noćnim morama, drugi ljudi to plaćaju.“

2.Osnivač (The Founder, 2016)

Ovaj film priča je o tome kako je McDonald's, kulturni lanac brze hrane doživio veliki uspjeh. Odnosno priča o Ray Krocu, trgovackom putniku koji upoznaje McDonald braću i prema mnogim kritičarima koristi ih te „preko njihovih leđ“ gradi svoje fast food carstvo. The Founder nije uobičajena priča o „velikima i malima“ već je riječ o malo drugačijoj priči o uspjehu. Uspjehu Ray Krocka koji je za McDonalde značio poslovni poraz, ali ipak ne samo njegovom zaslugom.

„UPORNOST. Ništa na ovom svijetu ne može zamijeniti dobru staru upornost. Talent neće. Genij neće. Obrazovanje neće. Samo su upornost i odlučnost snažni.“

nijih društvenih mreža na svijetu-Facebooka. Ideja koja se razvila u studentskoj sobi, pretvorila se u globalnu društvenu mrežu, a napisljeku i pravu revoluciju komunikacije.

„Živjeli smo na farmama, a zatim smo živjeli u gradovima, a sada ćemo živjeti na Internetu.“

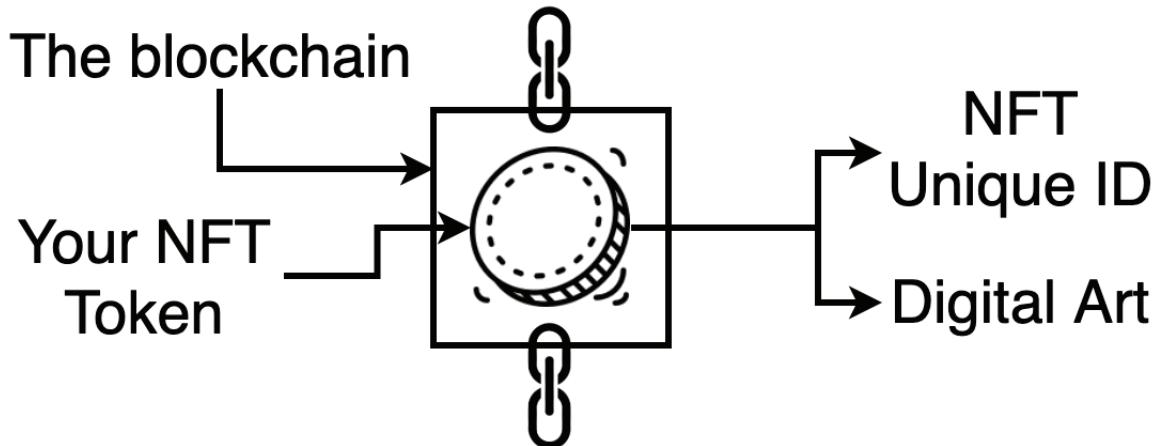
Dodatane preporuke:

- Oklada stoljeća (The Big Short, 2015)
- The China Hustle (2017)
- Betting on Zero (2016)
- Steve Jobs (2015)
- Crni ponedjeljak (Margin Call, 2011) ♦

NFT

What are NFTs?

Doroteja Ereš

NFT je skraćenica za **Non – Fungible – Token**. Token to je novčić koji se nalazi na nekom od popularnih blockchainova – Ethereum, EOS, Tron blockchainu ili nekom drugom. Što znači Non – Fungible? Fungible znači zamjenjivost – ako se nešto može u potpunosti zamjeniti nečim drugim, onda za to kažemo da je zamjenjivo. Dobar primjer je novac. Isto tako bitcoin, ethereum, safex su također zamjenjivi. S druge strane, na primjer , neko umjetničko djelo se ne može na isti način zamjeniti za neko drugo.

Non – Fungible – Token se ponaša kao kriptovaluta – postoji na blockchainu, ima vrijednost, može se njima trgovati. S druge strane dovoljno je vizualno upečatljiv da se jednostavno može nazvati NFT digitalnom imovinom. NFT nije samo digitalna slika, NFT može biti i video, montaža, meme, sličica, kartica, predmet za igrice i slično.

Ove tokene karakterizira **jedinstvenost** – kao što neko umjetničko djelo može biti jedinstveno. Postoje i djelomično unikatni tokeni, ali i onih kojih ima više, ali su ograničenog broja. Između ostalih, ovo je osobina koja bitno utječe i na samu cijenu. NFT je i nedjeljiv, ovaj token se ne može podijeliti na pola, ili na više dijelova, nego djeluje isključivo u cijelosti, za razliku, na primjer, od bitcoina.

Ovi tokeni se kupuju ili prodaju na specijalnim prodavaonicama – marketplace-ima. Neki od njih su: **OpenSea, Rarible, Nifty Gateway, Top Shot** i drugi. Postoje i različite kategorije ove

digitalne imovine.

NFT postoje na Ethereum i Eos blockchainu. NFT na Ethereumu nazivamo ERC-721 ili ERC-1155 tokenima. Svaki od tokena na blockchainu imaju drugačiji ID, ali često i drugačije izgledaju u vizuelnom smislu. Na primjer, NFT pod brojem #1234 neće biti isti kao onaj pod brojem #1235.

NFT služi za stvaranje unikatne digitalne imovine, koja može biti dio kolekcije ili može služiti isključivo za preprodaju zbog zarade. Ovo je vrlo slično baš kao i kod posredovanja nekog fizičkog umjetničkog djela. Ova NFT imovina se ne može postaviti na zid, jer je digitalnog karaktera, ali ona ima svoju vrijednost. Možda je čak i jednostavnije izlaganje digitalnog djela nego fizičkog u smislu vidljivosti i broja posjeta, u odnosu na fizičko.

NFT prije nego što je NFT postao popularan – Kripto Mace

19.veljače, animirani Gif mačke Nyan – meme leteće pop-tart mačke iz 2011. – prodan je za više 500 000 američkih dolara. Pripadaju kategoriji igrica iako pripadaju i kategoriji digitalne imovine. Baš kao neke digitalne sličice koje je moguće dobro prodati ako su tražene. Svaka mačka je jedinstvena. Mačke se dobije parenjem 2 mačke, izlaze se iz jajeta što je i zapisano na blockchainu. Ako su roditelji mačeta nosioci nekih specijalnih karakteristika i mače će dobiti neku svoju posebnost što će mu dati i veću vrijednost. Ovakva rijetka mačka se može prodati, i

ostvariti zarada.

Koji su najpopularniji NFT-ovi?

Prema sajtu Cryptoslam najviše prodaje u posljednjem razdoblju ostvarili su TopShot, Crypto Punk, Sorare, HashMasks i Axie Infinity.

1. Pank 7804 sličica prodana je za \$7.5 milijuna. Ove Pank sličice su veoma popularne, i baš kad smo pomislili da je najskuplja već prodana, došla je vijest o ovoj – još skupljaju prodaji.
2. Beeple Art – Mike Winkelmann – ovaj umjetnik je najplaćeniji NFT umjetnik prema CryptoArt.io sajtu. Prema ovom izvoru Beeple je zaradio 100 milijuna dolara ukupno za 841 djela. Najviše prašine podiglo je djelo plaćeno 69 milijuna na aukciji kuće Christie's. Ovo je bilo prvo digitalno djelo koje je prodala ova aukcijska kuća. Ovo vrijedno djelo predstavlja zbirno Beeple -ova djela iz prethodnih 13 godina.
3. Picasso bik – je jedna od prvih sličica koja je privukla veliku pažnju. Njen autor, Trevor Jones, zaradio je \$55,555.55 (31.007 ETH) na njenoj prodaji.
4. Forever Mamba – je djelo autora Boss Logic. Iako nije skupo kao neka prethodna, ovo djelo je postiglo vrlo zapažen publicitet jer predstavlja Kobe Bryanta.
5. Earth – glazbene zvijezde popularne među mlađom populacijom Grimes.

Dakle, što je NFT i čemu to vodi?

NFT je **svjetski fenomen** – umjetnost na blockchainu koja se može dobro unovčiti. NFT je u rangu bejzbola sličica, pravljene ponekad od strane poznatih osoba, ponekad od strane dobrih umjetnika. Hoće li buduća umjetnost ovako izgledati? Hoćemo li tapkati sličice samo online i je li mijenjanje sličica izgubilo smisao? – Mislim da ne. NFT je fenomen koji je postao popularan, ali kao i ostale stvari na blockchainu – nije sve za svakoga. NFT je zabavna aktivnost koja je uzela maha, postaje sve popularnija kako kriptovalute postaju sve popularnije, a ne manjka ni podrške od strane poznatih osoba : sportaša i umjetnika. Svakako da je 2021. godina NFT-a i da ima još prostora za rast, i da će tek dobiti pažnju kriptaša i umjetnika. Mišljenja su podijeljena, za nekog je NFT samo prodavanje magle, te kao i kod kriptovaluta postoji zabrinutost zbog utjecaja održavanja blockchaina na okoliš. Tradicionalna umjetnička djela poput slika vrijedna su jer su jedinstvena. No digitalne datoteke mogu se lako i beskrajno umnožavati. Pomoći NFT-ova umjetnička djela mogu se „tokenizirati“ kako bi se stvorio digitalni certifikat o vlasništvu koji se može kupiti i prodati. Kao i kod kripto-valuta, zapis o tome tko posjeduje što je pohranjeno na zajedničkoj knjizi poznatoj kao blockchain. Evidencije se ne mogu krivotvoriti jer knjige vode tisuće računala širom svijeta. NFT-ovi također mogu sadržavati pametne ugovore koji umjetniku mogu dati dio svake buduće prodaje tokena. ♦

Influencer marketing kao ključni kanal za brendove

Marija Kolobaric

Okvir za proučavanje influencera i influencer marketinga može predstavljati teorija društvenog utjecaja po kojoj je ponašanje pojedinca pod utjecajem drugih ljudi ovisno o tome kako on sebe doživljava u odnosu na one koji na njega mogu utjecati. Njeni korijeni se mogu naći još kod Aristotela.

Jednim od tri aspekta učinkovite komunikacije, uz patos i logos, smatrao je i etos, koji se odnosi na karakter komunikatora, čija je važna dimenzija vjerodostojnost, što je primjenjivo i na influencere. French i Raven su definirali influence kao silu kojom jedna osoba djeluje na druge (slijedbenike) kako bi izazvala promjene kod njih koje se očituju u promjeni ponašanja, stava i vrijednosti. Analogno, pored pojedinaca i sami brendovi također mogu posjedovati i komunicirati svoj društveni utjecaj.

Pravilno ga koristeći pri osmišljavanju i realizaciji svojih marketinških kampanja mogu implicirati željeno ponašanje potrošača, bilo da te kampanje provode samostalno ili da pri svojim aktivnostima koriste pojedince za koje se utvrdi da ga posjeduju. Potrošači naime odabiru referentne grupe, pozitivne ili negativne, koje su u skladu s njihovim samopoimanjem, odnosno kao standard socijalne usporedbe: pojedinac uspoređuje svoje ponašanje s ponašanjem grupe ili utjecajnog vođe (influencera) i prilagođava

ga kako bi bio u sukladnosti s opaženim.

Pojam influencera, dakle utjecatelja, u marketingu i nije tako nov. Promocija uz potporu poznatih i slavnih osoba veže se uz J. Wegwooda i njegove kraljičine čajnike u 19. stoljeću. Poznati su primjeri

glumca R. Arbucklea (duhanska industrija), zatim H. Bogarta (konditorska industrija), košarkaša M. Johnsona (javno zdravstvo) ili glazbenice Madonne (industrija bezalkoholnih pića).

Mrežno okruženje omogućilo je

slavnim osobama da i danas u tu svrhu koriste svoj utjecaj. Oblici suradnje između oglašivača i influencera mogu obuhvaćati dugoročno partnerstvo gdje se influencer pojavljuje kao veleposlanik brenda, ali i sponzorirane objave, recenzije, nagradne igre i poklone i sl. Slavne osobe koje na ovaj način ostvaruju suradnju s poslovnim subjektima spadaju u kategoriju megainfluencera. Ovlašćivači su ih dominantno koristili kao veleposlanike brendova do 2004. godine.

Međutim, interaktivnost novih tehnologija danas omogućava i drugim pojedincima da budu svojevrsni lideri mišljenja (opinion leaders). Pojedinci koji profesionalno obavljaju taj posao objavljajući blogove ili kreirajući različite sadržaje u kojima je to osnovno zanimanje (npr. blogger, kreator sadržaja, itd.) nazivaju se makro-influenci. Treću grupu čine mikroinfluenci, odnosno svakodnevni potrošači koji su se dovoljno profilirali u određenom području, pa u gotovo svakodnevnoj komunikaciji s relativno velikim brojem sljedbenika, ostvaruju relevantan utjecaj na njih.

Nadalje, prema Mavrck, postoje još tri grupe utjecatelja: zagovaratelji, kao osobe koje su po prirodi strastvene i voljne dijeliti sadržaje, ali imaju relativno mali utjecaj, zatim preporučitelji, koji funkcioniraju s manjim brojem sljedbenika (uglavnom pripadnika obitelji i prijatelja u off-line okruženju) i koji pasivno dijele sadržaje s njima, te lojalisti, koji imaju izražen emocionalni odnos s brendovima, ali nisu voljni dijeliti svoja iskustva.

Pojedine podjele govore i o pojavi nano influencera s prilično malim brojem pratitelja ali koji imaju ogroman utjecaj na relativno uskom tržištu. Još jedan teorijski okvir kojim se može približiti fenomen influencer marketinga predstavlja dvostupanjski komunikacijski tijek, koji prepostavlja mreže međusobno povezanih pojedinaca koji se grupiraju oko lidera mišljenja (opinion leaders). Promatrajući linearno, dvostupanjski komunikacijski tijek u marketinškoj komunikaciji organizacija se može prikazati na način da tvrtke izravno komuniciraju svoje poruke o brendu, proizvodima ili uslugama, relativno malo skupini

opinion leadersa, influencera ili mavena, dok ih oni dalje, uz relativno nisku cijenu, uz čestu interakciju diseminiraju svojim pratiteljima.

Utjecaj lidera mišljenja ovisi o vrijednostima grupe u kojoj djeluje, njezinoj strukturi i njihovo poziciji unutar nje, zatim stručnosti i kompetentnosti te pristupačnosti i povezanosti s drugim utjecajnim osobama. Lider mišljenja je representant svoje grupe koji personificira njezine vrijednosti, a svoje liderstvo i utjecaj crpi na (neformalnom) konsenzusu pratitelja kojim su ga za to ovlastili. ♦

Sve što trebate znati o studentskom životu i upisu na fakultet

Nina Kolobarić

Upis na fakultet je početak jednog novog, studentskog razdoblja u životu. Svaki novopečeni brucos prvi par dana na fakultetu je prilično zbumen. Nije mu jasno kako će sada učiti, kad ne zna još ni koja je literatura ili gdje se održavaju sva ta predavanja. Zbog toga vam donosimo pravila jednog profesora sa Sveučilišta u Tekasu, koji se prisjetio svojih studentskih dana i ispričao što sve svaki student treba znati.

Prvo predavanje je iznimno važno

Rijetko koji studenti viših godina propuštaju prva predavanja. Motivi za odlazak jednaki su kod svih, a to je profesorovo izlaganje o predmetu i obvezama. Na prvom predavanju dobit ćete syllabus s popisom literature za ispit, ali i seminarske literature te ćete znati koliko je predavanje obvezno, odnosno smijete li izostajati. Također ćete imati idealnu priliku da upoznate profesora, pa ćete moći i sami ocijeniti želite li dolaziti, ukoliko su predavanja fakultativnog tipa.

Sasvim je u redu biti nervozan

Većina studenata uči kampanjski i sprema ispite par dana prije samog roka. Iako Bolonjski sustav tjera studente na kontinuiran rad, pravi kampanjci uvijek pronađu načina da zakasne s predajom seminara ili se ne pripreme za ispit na vrijeme. To ne znači da ste loš student, već da ste tipičan student. Nervoza koja će se javiti sasvim je prirodna i treba ju shvatiti motivirajuće, a ne destruktivno.

Zbog toga ne odustajte od studiranja i ne predajte se alkoholu i očajavanju, već izadite na sljedeći rok ili pošaljite srce drapajući mail profesoru gdje mu objašnjavate kako ćete seminarski rad predati sljedeći tjedan. Nakon toga, krenite na posao.

Upoznajte kolege

Morate shvatiti da ste prvi dan fakulteta zbumeni jednako kao i svi ljudi na vašoj godini. Najbitnija stvar na fakusu je biti u toku događanja. U prvim tjednima će vrlo vjerojatno nastati Facebook grupa

vaše cijele godine, gdje će se razmjenjivati dojmovi i skripte. Ta grupa ili topic na forumu će biti vrijedno suhog zlata, jer ćete moći saznati sve informacije drugih kolega. Osim toga iskoristite svaki trenutak na hodniku ili ako ste pušač u dvorištu faksa, da se upoznate sa što više kolega. Na taj način će vam i sam početak studiranja biti znatno olakšan.

Upoznajte i profesore

Ukoliko na uvodnim predavanjima saznate da neki profesori imaju i usmeni dio ispita, vrlo je bitno dolaziti na njihova predavanja, pa čak i ako su neobavezna. Na taj način će profesor zapamtiti vaše lice, pa čak i ako ne naučite dobro postoji vrlo velika šansa da će vam na usmenom dijelu ispita progledati kroz prste.

Ukoliko vam nešto nije jasno vezano za literaturu, uvijek možete oticiti na konzultacije s profesorom, čiji termin ćete također saznati na uvodnom predavanju. Tamo možete biti puno opušteniji, jer su

mnogi profesori otvoreniji za komunikaciju u svom kabinetu. Nemojte se bojati ništa pitati, jer je kroz profesorov kabinet već sigurno prošlo stotine studenata, a neki su zasigurno imali i smješnija pitanja od vaših.

Dosada je u umu slušača

Dosadnih profesora uvijek ima, no dobra strana je što uvijek ima i onih fenomenalnih zanimljivih profesora za čijeg predavanja su dvorane uvijek punе, makar su im predavanja neobavezna. Zbog takvih se isplati natjerati se na slušanje ovih malo manje zanimljivih profesora. Ukoliko se nikako ne možete natjerati da slušate predavanje, bar uzmite neku dobru knjigu i sjednite u posljednji red, iako bi vam to trebala biti posljednja opcija.

Nemojte faks činiti težim nego što jest

Ukoliko dolazite iz nekog stranog grada studirati ili pak iz neke strane države, možda su vaši motivi za studiranje

prilično iskrivljeni. Neki su na fakultetu da probaju samački život, jer nemaju prilike studirati blizu roditeljske kuće, pa samo upišu neki faks kako bi mogli imati status studenta. Kad tad ćete shvatiti da vas ovi krivi motivi neće moći voditi do diplome, jer ćete morati zagrijati stolicu da biste položili ispite. Čast iznimkama, ali ako vam je glavni motiv odvajanje od roditelja a ne daljnja edukacija, niste na dobrom putu.

Fakultet je težak, ali i život je težak stoga budite hrabri i suosjećajni prema sebi

Ukoliko se zaista želite baviti profesjom koju ćete imati nakon svog fakulteta, nemojte se bojati kad vam neće sve ići od ruke. Fakultet je mjesto gdje možete više puta nešto krivo napraviti i imati priliku da to popravite. Stoga imajte hrabrosti i motivacije, a ukoliko nemate baš nikakvog interesa za savladavanjem novog gradiva, možda ipak niste odabrali najbolji fakultet za vas. ♦

Što je digitalna pismenost i zašto nam je važna?

Iva Troglić

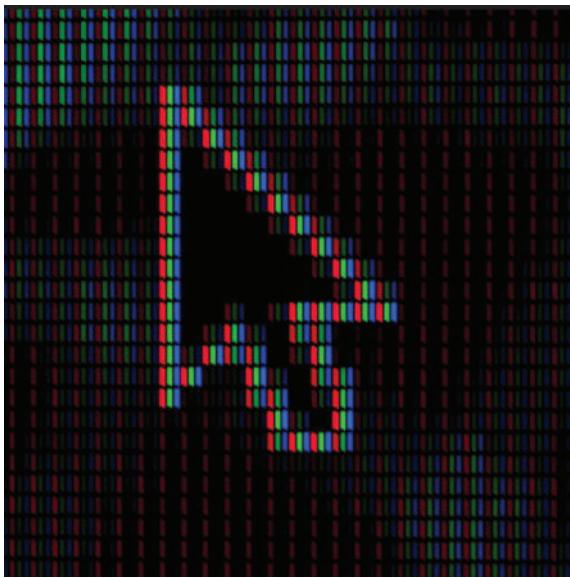
Svjesni smo činjenice da živimo u digitalnom dobu, gdje je brzi tehnološki razvoj postao naša svakodnevica. Može se reći da danas gotovo sva radna mjesta traže neku razinu digitalne pismenosti, a pored gospodarskog života, ista digitalna pismenost nam je neophodna i u svakodnevnom životu.

Općenito, može se reći da je digitalna pismenost sposobnost čitanja i razumijevanja hiperteksta ili multimedijiskih tekstova, a uključuje razumijevanje slika, zvukova i teksta. Vještine povezane s digitalnom pismenošću se odnose na donošenje suda o online izvorima, pretraživanje interneta, upravljanje multimedijiskim sadržajem, te komuniciranje putem mreže.

Iako danas svi koristimo društvene mreže, otvaranje Instagram ili Facebook naloga čini samo manji dio digitalne pismenosti, a jedna od osnovnih funkcija digitalne pismenosti je upravo kreiranje samostalnog digitalnog sadržaja poput web stranica, prezentacija

Veoma bitan pojam kada je u pitanju ova tema je Digitalna inteligencija, odnosno skraćeno DQ i ona predstavlja niz društvenih i emocionalnih vještina koje omogućavaju osobi da se suoči s izazovima i potencijalnim opasnostima digitalnog svijeta. Digitalnu inteligenciju dijelimo na osam velikih područja:

iziskuje dosta samostalnog rada od kuće, a nedostatak digitalne pismenosti otežava održavanja poslovanja na ovaj način i dovodi do problema pojedincu i poduzeću. Znači digitalna pismenost nije novi koncept, ali su izmijenjene okolnosti u ovim uvjetima poslovanja pokazali da bez odgovarajućeg stupnja digitalne pismenosti poduzeća ne mogu brzo savladati suvremene tržišne izazove i poslovne rizike koji se pri tome mogu pojaviti.

Svima nam je jasno da će digitalne tehnologije u sljedećih nekoliko godina unijeti još veće promjene, od poslovnih procesa do svakodnevnih rutina, te će stoga i digitalne vještine biti nezaobilazne prilikom zapošljavanja. Što se tiče interneta, on nam za ovu temu mora biti saveznik, toliko je sadržaja koji nam svima mogu pomoći da se usavršimo na ovome polju, ako se znamo služiti i pravilno koristiti informacije koje su nam dostupne. ♦

- 1. Digitalni identitet** – način kako kreirati osobni identitet i reputaciju u digitalnom svijetu.
- 2. Digitalna upotreba** – razvijanje vještine korištenja digitalnih uređaja.
- 3. Digitalno osiguranje** – sposobnost otkrivanja digitalnih opasnosti i korištenje alata za vlastitu zaštitu.
- 4. Digitalna sigurnost** – vještina upravljanja rizičnim ponašnjima i opasnim sadržajima.
- 5. Digitalna emocionalna inteligencija** – vještina empatije i načina izgradnje dobrih online odnosa.
- 6. Digitalna komunikacija** – sposobnost suradnje s drugima u zajedničkoj upotrebi.
- 7. Digitalna pismenost** – vještina pronalaženja internet sadržaja i pravilnog korištenja istog.
- 8. Digitalna prava** – sposobnost očuvanja osobnih prava kao što je pravo na privatnost.

Zašto je digitalna pismenost važna u poslovanju?

Digitalna pismenost je vrlo važna, što kroz osobni razvoj i svakodnevne potrebe pojedinca, ali i u poslovnom svijetu. Poduzetnici smatraju da trebaju ljudi koji znaju rješavati probleme, dobro surađuju u timovima i imaju dosta digitalne pismenosti, kreativnosti i poduzetničkog znanja.

Odgovarajući stupanj digitalne pismenosti strateških menadžera je vrlo važan za tržišno liderstvo poduzeća. Poslovanje u digitalnoj ekonomiji podrazumijeva sve brže promjene, a digitalna transformacija poslovanja je poslovni standard.

I prije pandemije koja je zahvatila cijeli svijest menadžerima nije bilo jednostavno objasniti da digitalna transformacija poslovanja znači očuvanje i mogućnost kontinuiranog povećanja tržišnog udjela. Usljed neadekvatne digitalne pismenosti, menadžeri mogu uložiti značajne ne(financijske) resurse, a da se u poduzeću ne izvrši adekvatna digitalna transformacija poslovanja s ciljem stvaranja veće profitabilnosti poslovanja i tržišne konkurentnosti poduzeća.

I sami vidimo da trenutna situacija s pandemijom COVID19

Diego Maradona – kratak osvrt na nogometnu legendu

Iva Trogrić

Tužna vijest o smrti nogometne legende sve nas je iznenadila 25.studenog 2020.godine.

Diego Maradona rođen je u Villa Fioritu 30.listopada 1960. godine, te je bio jedan od najboljih i najpopularnijih nogometaša svih vremena.

Od malih nogu je bio izrazito talentiran sportaš, a u dobi od 8 godina zamijetili su ga iz Argentinos Juniorsa za koje je 20.listopada 1976. godine odigrao svoju prvu seniorsku utakmicu i ujedno postao najmlađi član u povijesti lige.

Godine 1984. Maradona stiže u Napulj i u sljedećih sedam godina postiže rezultat kakav nitko do tada nije postigao, te je doveo Napoli do prvog naslova prvaka. Igračku karijeru završava jednom sezonom u Sevilli, jednom u Newellovim Old Boysima i dvije u svojoj voljenoj Boci. Krajem 2008.godine je postao izbornik Argentine.

Što se tiče privatnog života ovog poznatog nogometaša, može se reći da je imao zaista buran život, razne afere s različitim ženama, govorilo se i da je imao dosta djece sa ženama koje tijekom života nije priznavao. Maradona se oženio svojom dugogodišnjom djevojkom Claudijom Villafane 1984. Imali su dvije kćeri, Dalmu i Gianinu, i razveli se 2004. godine. Imao je i sina Diega Juniora, rođenog u Napulju 1986. godine, iako je očinstvo priznao tek 2004. godine.

Još jedna ovisnost nogometne legende bila je i droga. Godine 1991. bio je pozitivan na doping kontroli (kokain), te je kažnjen s 15 mjeseci zabrane igranja, a iste te godine je i uhićen zbog posjedovanja kokaina.

Zanimljiva je rečenica poznatog Maradone : „U životu sam uživao u svemu što mi se pružalo. Prostitutki i kokaina imao sam u neograničenim količinama. Nisam ponosan na sve u životu, ali ja sam samo čovjek. Jedan sam od onih koji su prolili najviše suza u životu. Nekima će zvučati nevjerojatno, ali je istina. Imao sam više tužnih i nesretnih dana od onih ispunjenih srećom, a za neke sam si sam kriv.“

Dana 25. studenog 2020. godine Diego Maradona je preminuo od posljedica srčanog udara u 61.godini života. ♦

Iris Čorić

Svečanost proglašenja najuspješnijih sportista Grada Mostara za 2020. godinu u organizaciji Sportskog saveza Grada Mostara održana je dana 17.02.2021. u Gradskoj vijećnici Grada Mostara. Zbog trenutne epidemiološke situacije i preporučenih mjera za održavanje događaja svečanost je održana bez prisustva publike tako da su samoj manifestaciji prisustvovali samo dobitnici priznanja. Uvodnim govorom uz iskazane čestitke za postignute rezultate sportašima i trenerima obratili su se predsjednik Sportskog saveza Grada Mostara Senad Kevelj, gradonačelnik Grada Mostara Mario Kordić i predsjednik žirija za izbor sportiste Ismet Kevelj.

U izboru Sportskog saveza Grada Mostara nagradu za najbolju mušku seniorsku ekipu u protekljoj godini dobio je Stolnoteniski klub Mostar, kojima je nagradu uručio gradonačelnik Mostar Kordić, dok je najbolja ženska seniorska ekipa Ženski nogometni klub Emina, kojima je nagradu uručio predsjednik

Održana svečanost proglašenja najuspješnijih sportista Grada Mostara za 2020. godinu

Gradskog vijeća Mostara Salem Marić. Petar Zadro iz Judo kluba Borsa proglašen je najuspješnjim sportašem Mostara u seniorskoj konkurenciji u 2020. godini, dok je u ženskoj kategoriji priznanje dobila članica Sveučilišnog karate kluba Neretva Iris Čorić.

U konkurenciji juniora najuspješniji sportaš i sportašica Mostara su iz Kluba vodenih sportova Orka, a to su Kerim Sadiković i Lana Pudar, dok je nagrada najuspješnije muške mlade ekipe pripala kadetima Hrvatskog športskog kluba Zrinjski. Najbolji sportaš u konkurenciji

kadeta je član HŠK-a Zrinjski Antonio Prskalo, a isto priznanje u ženskoj kategoriji pripalo je članici Judo kluba Borsa Moniki Zadro. U kategoriji najuspješnije sportaš mlađeg kadeta nagradu je osvojio Mak Hadžić, član Judo kluba Neretva, dok je najbolja mlađa kadetkinja članica Judo kluba Hercegovač Niko Zovko. Posebna priznanja sportskim ekipama za ostvarene izuzetne sportske rezultate u prošloj godini dobili su član Biciklističkog kluba Mostar Sanjin Memić, rukometašica Čamila Mičijević koja je s hrvatskom reprezentacijom osvojila

treće mjesto na Europskom prvenstvu, Igor Karačić i Marino Marić koji su osvojili drugo mjesto na muškom Europskom prvenstvu u rukometu, članica Bod building kluba MO KLUB Mostar Elma Škaljić za prvo mjesto u PRO ligi te Bojan Bogdanović za dugogodišnje odlične rezultate u NBA ligi, kojemu je priznanje uručeno naknadno.

Najuspješniji trener 2020. godine je Alena Ćemalović, trener u Klubu vodenih sportova Orka, koji je na Državnom prvenstvu osvojio 25 medalja, od čega 13 zlatnih, četiri srebrene i osam brončanih. U kategoriji „najuspješnji sportski radnik“ prvo mjesto osvojio je Damir Đedović, također iz kluba Orka. Nagradu za životno djelo dodijeljena je plivačici Veleža od 1960. do 1967. godine Jeleni Letica. O nagrada je odlučivao stručni žiri Sportskog saveza Grada Mostara u sastavu: sportski radnik Ismet Kevelj (predsjednik žirija), sveučilišni profesor Zoran Čuljak, sportski novinari Matej Damjanović i Adnan Demić, glavna tajnica Sportskog saveza Mirjana Bošnjak te viši sportski menadžer u Sportskom savezu Grada Mostara Dženan Šuta.

Gradonačelnik Grada Mostara dr. sc. Mario Kordić i predsjednik Sportskog saveza Grada Mostara Senad Kevelj organizirali su prijem u Gradskoj vijećnici za Lanu Pudar, mladu plivačicu KVS Orka koja je isplivala Olimpijsku A normu u plivanju, disciplina 100 metara delfin i time se plasirala na olimpijske igre u Tokyu. U ime Grada Mostara i svoje ime gradonačelnik dr. Kordić i predsjednik Kevelj uputili su čestitke Lani Pudar i uručili priznanje za ostvareni vrhunski rezultat. Lana je uz vrhunski rezultat promovirala i plivanje kao sport i Grad Mostar. U želji da se Lana što bolje pripremi za nastup na olimpijskim igrama u Tokyu gradonačelnik je kazao da će se raditi na ostvarivanju svih mogućih uvjeta za kvalitetne pripreme. Istaknuo je i izgradnju sportske infrastrukture i uvjeta za bavljenje sportom, a ono što svakako treba sagraditi jeste sportska dvorana i da Mostar u budućnosti ima i olimpijski bazen. ♦

MARKO BARBARIĆ –

intervju

■ **Pitanje 1. Za početak nam se ukratko predstavite i recite nešto o sebi!**

Zovem se Marko Barbarić. Rođen sam u Mostaru 27. listopada 1994. godine gdje završavam Osnovnu školu, potom Gimnaziju fra Grge Martića te preddiplomski studij financija i računovodstva na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Magistarski studij financija nastavljam na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu kojeg sam uspješno priveo kraju diplomiravši u rujnu 2018. godine. Od veljače 2019. radio sam kao pripravnik u Vladi Hercegovačko-neretvanske Županije, te početkom akademske 2019./2020. godine krećem kao asistent u vanjskom suradništvu na katedri za financije i računovodstvo izvodeći vježbe iz monetarne politike, javnih financija, analize finansijskih izvještaja. Trenutno izvodim vježbe iz računovodstva, finansijskog računovodstva, analize finansijskih izvještaja i oporezivanja poduzeća. U listopadu 2019. godine položio sam sve ispite potrebne za stjecanje zvanja u računovodstvenoj profesiji, te u prosincu 2019. stekao zvanje certificirani računovođa.

■ **Pitanje 2. Diplomirali ste na Ekonomskom fakultetu, što vas je u prvom planu najviše motiviralo baš za taj fakultet?**

Iskreno, ekonomski fakultet nije bio moj prvi izbor, dao bih se zakleti da nije bio ni među prvih pet potencijalnih studija koje sam namjeravao studirati. Kao gimnazijalac, rijetko sam se susretao s ekonomskim terminima, a i kad jesam bili su mi podjednako apstraktni i nezanimljivi da bi taj studij uvrstio u popis fakulteta koje želim upisati. Od strojarstva, računarstva, građevine pa sve do akademije likovnih umjetnosti, ekonomiji mjesa nije bilo. Što li je utjecalo na moj izbor još uvijek nisam siguran, ali znam kako sam pod pritiskom raznih „egzogenih utjecaja“ - djelom prijatelja i poznanika, a najvećim dijelom roditelja (prije svega majke) – kapitulirao. I eto, baš tamo gdje nisam želio, pokazalo se da se najbolje snalazim. Na ekonomskom fakultetu. Hvala Bogu, izabrao sam najbolje. S minimalno ili čak nimalo ekonomskog znanja upustio sam se s nestrpljenjem, znatiželjom i malim strahom u taj meni nepoznati svijet vođen riječima ohrabrenja profesora Samuelsona i Nordhausa s prvih stranica svima nama poznate knjige „Ekonomija“:

„Kako započinjete svoje putovanje u zemlju tržista, razumljivo je ako ste nestrpljivi. Ali budite hrabri. Mi vam zapravo zavidimo, studentima, početnicima, jer prvi put krećete istraživati uzbudljivi svijet ekonomije. To je uzbuđenje koje, nažalost, možete doživjeti samo jednom u životu. Prema tome, dok vaše putovanje počinje, mi vam želimo sretan put.“

Nakon dvije godine slušanja općih kolegija iz ekonomije odlučio sam nastaviti studij na smjeru financije i računovodstvo, jer sam shvatio važnost makroekonomije i financija u ekonomskoj znanosti. Naš privatni i društveni život nezamisliv je bez osnovnog znanja o financijama. Isprepletenost i utjecaj financija u svim sferama ljudskog djelovanja postao je toliko jak te se kao imperativ nameće finansijska pismenost kod svakog pojedinca

s ciljem donošenja što kvalitetnijih i zdravijih poslovnih odluka koje će, neminovno, utjecati i oblikovati našu budućnost. Stoga, veliki napor se ulazi u razumijevanje ključne finansijske terminologije kako bi se što jednostavnije uklopili u poslovno okruženje i suočili sa svakodnevnim poslovnim zadacima.

„Najplemenitije zadovoljstvo je radost razumijevanja“.

Apropo svega izrečenog, poanta je kako ipak nekada treba poslušati mamu-nije bez veze ona „mama zna najbolje“ :D

■ **Pitanje 3. Kako vam se dojmio rad sa studentima kao asistent?**

Iako sam još uvijek mlad i svjež kadar naše skromne akademiske zajednice, svjestan sam kako put koji sam izabrao iziskuje strpljenje, predanost, odricanje i naporan rad. Na tom putu teško da ću uspjeti oslonim li se isključivo na svoje snage. U počecima je vrlo važna umjerenost, strpljivost i spremnost na nastavak učenja i usavršavanja koja, kroz ovaj posao, ne prestaju. Nastojim se što je moguće više osloniti na svoje iskusnije kolege asistente i profesore. Svojom susretljivošću i angažiranosti pomogli su mi da se prilagodim svijetu visokog obrazovanja ali ovoga puta s druge strane katedre. Njihove smjernice, savjete kao i objašnjenja koja nastojim razumjeti, kroz rad sa njima usvajam, prilagođavam svom jezičnom izričaju, te kao takva, poput posrednika usmjeravam studentima s ciljem da što jednostavnije razumiju nepoznate im ekonomski zakonitosti.

Mogu reći kako mi se rad sa studentima i rad u nastavi istinski sviđa, tim više, nastojim se maksimalno prilagoditi studentima, te kroz međusobnu interakciju održati vježbe što je moguće kvalitetnije na obostrano zadovoljstvo. U svemu tome veliku ulogu imaju i sami studenti. Svojom disciplinom, angažiranostu i motiviranosti za rad stvaraju ugodan ambijent i klimu za obostrani proces prijenosa znanja. Kroz rad sa studentima imam želju usvajati nove spoznaje od njih samih, i u budućnosti se uključivati u sekcije i zajedno sudjelovati u raznim projektima. Ipak, rad sa studentima je jako opuštajući i zanimljiv ukoliko su studenti posvećeni i predani svome pozivu. Do sada sam se susretao sa studentima na trećoj i četvrtoj godini i mogu reći kako su to zreli mlađi ljudi koji uspješno gospodare stečenim znanjem i nastoje ga primjeniti vođeni nekom svojom logikom. (Naravno, ne baš svi studenti :D)

I za kraj ovog odgovora uputit ću studentima riječi najpoznatijeg renesansnog umjetnika kao motivacija za daljnji napredak: „Žalostan je takav učenik koji ne nadmaši učitelja“ ☺

■ **Pitanje 4. Koje su vaše daljnje ambicije i ciljevi u razvoju poslovne karijere? Biste li htjeli nastaviti akademskim vodama ili se okušati u drugim ekonomskim branšama?**

Putem kojim sam se odlučio kretati, polako ali sigurno uplovjavam u akademske vode. To je ono čime se želim baviti. Kao mlađi asistent nastojim sebi osvestiti važnost i odgovornost tog posla. U nastavku moje karijere zasigurno se nazire i

doktorski studij, koji teži brojnim istraživanjima, dodatnom učenju, generalno aktivnijem pristupu znanstvenom radu. Puno je izazova ispred mene sa kojima se moram suočiti i na stojati dokazati sebi, a i drugima koji imaju povjerenja u mene kako sam na pravom putu i kako ću nekada u budućnosti, ako Bog da, raditi kao sveučilišni profesor. Istina, na tom putu valja se susresti i sa praksom, koja nas potiče da stečeno znanje

apliciramo na nekim stvarnim slučajevima iz naše poslovne okoline. U tome je vrlo važna praktična nastava prilikom samog školovanja, koja studentu omogućava da se od početka uči primjenjivati svoje spoznaje u praksi. Stoga, svjestan sam uloge prakse u razvoju moje tek započete akademske karijere, a ponajviše u segmentu kvalitete nastave, jer smatram kako dobar profesor i predavač mora imati veliko iskustvo iz prakse.

■ **Pitanje 5. Koja vam je grana ekonomije najviše zanimljiva i zašto?**

Djelomično sam na ovo pitanje odgovorio u prethodnim odgovorima. Ali spomenuti ču da sam najviše prisutan na katedri za financije i računovodstvo i nema sumnje kako su financije moje područje interesa. U sklopu njih, najbolje se snalazim na području monetarne politike i bankarskog sustava koji obuhvaća

niz finansijskih aktivnosti neophodnih za osiguranje nesmetanog i učinkovitog poslovanja finansijskog sustava i cijelog gospodarstva.

■ **Pitanje 6. Opišite vaš posao iz snova.**

U definiranju posla iz snova vrlo je važno postaviti realne i ostvarive ciljeve do kojih želimo stići. Prije svega, trebamo

dobro upoznati sebe, raditi na svojim slabostima i izbrisuti ono u čemu smo prirodno nagrađeni. Ricardo bi rekao kako trebamo razvijati ono u čemu imamo komparativne prednosti u odnosu na druge. E baš tako. Od malih nogu moj posao iz snova je bio postati učitelj, kasnije nastavnik ili pak profesor. Tada, relativno mlađ, nisam mogao racionalno razlučiti što je realno i ostvarivo a što nije. Motiv mi je bio autoritet učitelja nad učenicima. Kasnije, ta želja nije popuštala, ali sam ju promatrao iz drugog kuta, motiviran nečim sasvim drugim-željom da učim, naučim i nekog podučim. Ali, u životu znamo često neletiti na onu neku fazu tromosti kada te naše želje i ambicije stagniraju, i bivaju istisnute od strane nekih kratkoročnih satisfakcija. Bilo kako bilo, ti šokovi su kratkog vijeka i mogu reći kako je želja za postavljenim ciljevima iz godine u godinu rasla linearno (da ne kažem eksponencijalno). I evo, sada sam asistent, radim s mladim ljudima u želji da naučim i podučim. Svesni ili nesvesni, gurao sam sebe ka postavljenim ciljevima i mogu reći kako svjedočim njihovom ostvarenju. Moj posao iz snova se upravo krenuo ostvarivati, a ispred mene je dug put kojem moram preći kako bi došao do konačnog cilja. (bar sam potrefio stazu :D). Budite slobodni sanjati, postavljati si ciljeve, i raditi sve što je potrebno u njihovom ostvarenju jer „*uskoro ćete se naći u cipe-lama u kojima ste oduvijek željeli biti.*“

■ Pitanje 7. Koji je vaš najveći hobij?

Nastojim svoj dan maksimalno ispuniti. U tom nastajanju, razvile su se brojne aktivnosti koje mi pomažu u opuštanju i u kojima jednostavnu uživam. Pored tjelovježbe, tenisa, stolnog tenisa, kluba čitatelja najviše pažnje posvećujem onome čime sam od rođenja darovan – slikarstvu. Krenuo sam tehnikom grafita, a sada sam isključivo predan tehnicu ulja na platnu. Pored toga što u obitelji imam mnogo umjetnika od kojih valja poslušati savjet pogotovo kada se o potonjoj tehniци radi, moram priznati kako sam slikar autodidaktik bez i jednog sata iz tečaja slikarstva.

Istina, riječ je o hobiju kojeg nije moguće mehanički raditi, nego je u slikarstvu vrlo bitna smirenost, koncentracija i inspiracija kako bi nastalo djelo. Već kroz Osnovnu školu učitelji i nastavnici su prepoznali moj talent i nastojali me angažirati na mnogim natjecanjima, a kroz srednjoškolsko obrazovanje kao i fakultetsko, nastojao sam se aktivnije baviti slikarstvom, pa se tada pojavljuju i prvi kupci. Istina, cijene slike su tada bile dosta skromne, ali meni dovoljne za džeparca. Eto, mogu reći kako sam svoj talent unovčio i nesvesno razvijao tu neku „ekonomsku dimenziju“ u sebi.

■ Pitanje 8. Koji je vaš najveći životni strah?

Najveći strah? Hm... beznađe, gubitak nade. Ne znam! Čitav naš život se sastoji od skupine odluka koje nastojimo za istoga ostvariti. Svaka ta odluka za sobom vuče čežnju popraćenu vjerom u ispunjenje i ostvarenje iste.

„*U nadi se naime spasismo. A nada koja se vidi, nije nada; jer što tko vidi, kako će se tome nadati? Ako li se nadamo onome što ne*

vidimo, čekamo sa strpljivošću.“

To je nada! Ona nam daje snagu i hrabrost koja pomaže u teškim trenucima. I stoga, vrlo je važno da tu snagu i hrabrost crpimo iz pravih izvora. Potiče nas na ostvarenje životnih odluka, a zazire od inertnosti, jer ništa ne pada s neba. U svim tim nastojanjima za ostvarivanjem životnih ciljeva, čovjek mora biti spremna suočiti se sa izazovima koje mu život stavlja na put, ma kakvi god oni bili. Bili oni teški ili laki na njemu je da ih prihvati. Doći će trenuci kada će izgledati nemoguće nositi to breme na leđima i zaželiti ćemo da se nikada s tim nismo susreli. „*Ali nije na nama da o tome odlučujemo. Sve o čemu moramo odlučivati jeste što učiniti s vremenom koje nam je dato.*“

■ Pitanje 9. Koji je vaš najdraži film i zašto biste ga preporučili nama?

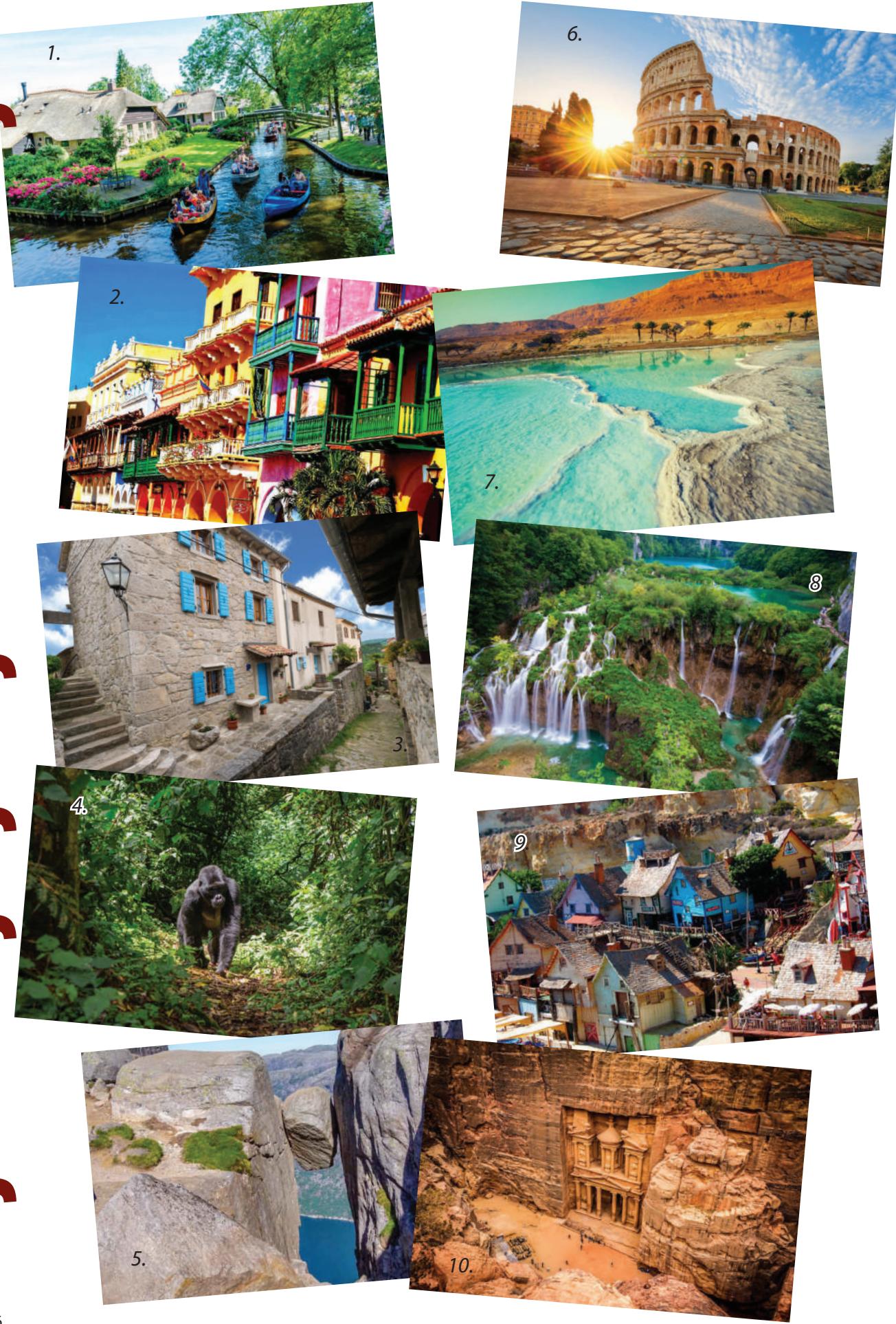
Ovdje kod mene nema dvojbe. To je Gospodar prstenova. Film se sastoji od tri dijela (ne znam koji mi je bolji :D) a temelji se na istoimenoj knjizi britanskog pisca J. R. R. Tolkiena. Nema smisla prepričavati radnju filma, iako mislim da je velik broj populacije pogledao taj film i zasigurno dijeli isto mišljenje kao i ja. A to je prepoznela i Akademija filmskih umjetnosti i znanosti, nagradivši film sa 17 Oskara i čak 30 nominacija. Cijeli film je arhetip epske borbe dobra i zla, koja je najvjerodstojnije opisana u knjizi Otkrivenja, zadnje knjige Biblije iz koje je pisac crpio inspiraciju. Okupljeni u družinu od devet članova, protagonisti ove epske priče uzimaju sudbinu cijelog svijeta u svoje ruke, pritom najteži zadatci uništenje Prstena zla-izvora svih zala, stavljaju na krhka pleća hobita neiskvarena i čista srca, jedinoga koji je u svojoj skromnosti dostoan suočiti se sa mračnom gospodaru. Pored, nesumnjivo, napete i zanimljive fabule, film je prepun životnih lekcija i ohrabrujućih citata iz kojih redovno crpim inspiraciju. Također, film je prožet pitoresknim pejzažima snimljenim u ljepotama Novog Zelanda i cjelokupnoj priči daje jedan potpuno bajkovit vizualni doživljaj.

■ Pitanje 10. I za kraj intervjuja, vaša poruka nama studentima?

Kao netko koji je ne baš davno napustio studentsku klubu, moram reći kako se još uvijek u meni nije ugasila ona iskra koja je zapaljena za studentskih dana. Dok ona polako ali sigurno izgara, vapaj za najboljim daniма naše mladosti raste. Dani u kojima ste apsolutno slobodni i u kojima imate najviše vremena posvetiti se prvo sebi, a onda svojoj okolini. Iskoristite te blagodati koje su vam date na korištenje, za dobrobit vas, vaše budućnosti, a potom cijele društvene zajednice. Imate priliku učiti i naučiti, graditi i izgraditi, stići i primjeniti znanje i formirati osobu koja će prkositi svim preprekama koje postavlja tržište rada. Vi ste sjeme za neka buduća vremena. Budite strpljivi i uporni i zasigurno ćete uživati plodove svoga truda. „*Činite velike stvari dok su još uvijek male. Činite teške stvari dok su još uvijek lake!*“

Istina jeste da putovanje od tisuću milja započinje malim korakom. ♦

Najzanimljivije svjetske destinacije

Svjedoci smo različitih prirodnih ljestvica za koje, kad ih vidimo, smatramo da bi ih svi trebali obići i pogledati. Priroda je čudo, a ovdje je i par destinacija za koje smo sigurni da bi privukle pažnju bilo koga.

1. Giethoorn, Nizozemska

Bajkovito selo Giethoorn se nalazi u Nizozemskoj, točnije u provinciji Overijssel – selo u cijelosti izgrađeno na malenim otočićima povezanim kanalima s preko 180 drvenih mostova. Popularno zvan nizozemskom Venecijom, Giethoorn deseti ljećima privlači turiste, no oni koji tamo žive su uistinu pravi sretnici. Riječ je o mjestu koje uopće nema ceste, ljudi se voze čamcima i svaki otok ima šetnjicu uz kanale.

2. Kartagena, Kolumbija

Ljepota ovoga mjesta je najviše za ljubitelje fotografije. Ružičaste, tirkizne i zlatno obojane zgrade melem su za oči i fotografski aparat, a kad ispred vas prođu Kolumbijku u tradicionalnoj sukni palenquera, kočja s konjima i dječaci koji igraju nogomet nasred ulice, znat ćeće da ste negdje gdje je živ lokalni duh.

3. Hum, Hrvatska

Hum u Istri se često naziva i najmanjim gradom na svijetu iako zapravo baš i ne izgleda kao grad. Ovaj "grad" je osnovan još u 11. stoljeću i od tad je ostao gotovo netaknut i zato još uvijek i nosi taj status. Poznat je po svojoj Aleji glagoljaša. Vrata Huma, kroz koja se ulazi u Hum, posljednje je obilježje spomenute Aleje. Vrata su metalna, a okolo se nalazi dvanaest medaljona koji prikazuju mjesecе. Škole diljem Hrvatske posjećuju Hum.

4. Uganda, Afrika

Želite li osjetiti divlju Afriku, Uganda je biser kontinenta sa svojim planinskim lancima, ogromnim vodopadima i divljim životinjama. Tu možete vidjeti veliku petorku (lava, leoparda, nosoroga, slona i bizona), no turistima su nekako najzanimljivije gorile.

5. Kjeragbolten, Norveška

Ovo je primjer kako je priroda uistinu magična i nepredvidljiva. Kjeragbolten je stijena na planini koja se nalazi u pokrajini Rogaland u Norveškoj. Gromada je "smještena" između dvije litice na visini od 984 metara tako da se praktički osjećate kao da lebdite u zraku. Osim što je vrlo popularna turistička atrakcija, Kjeragbolten je također i jedno od omiljenih mjesto za "ovisnike" o base jumpingu.

6. Koloseum, Rim

Gotovo je nemoguće posjetiti rimsку prestonicu, bez odlaska do veličanstvenog Koloseuma. Drevna arena stoji gotovo 2.000 godina i jedna je od najpoznatijih znamenitosti grada. Poznat pod imenom Flavijski amfiteatar, ovalni, otvoreni prostor je u centru dešavanja i bio je glavni izvor zabave za lokalno stanovništvo, više od 300 godina. Izgrađen od tifa, travertina i betona od opeke, Koloseum je najveći preživjeli amfiteatar, ikada izgrađen i glavni simbol Rima.

7. Mrtvo more, Izrael

Jedna od najvećih misterija na svijetu, Mrtvo more oduševljava naučnike i posjetioce. Na granici sa Izraelom i zapadnom obalom Jordana, slano jezero je poznato po prirodnim svojstvima plovnosti i ljekovitosti. Kao najdublje hipersalinsko jezero na svijetu, njegove obale su na više od 400 metara ispod razine mora, što ga čini najnižom tačkom na kopnu. Milioni fotografija se objave svake godine, prikazujući ljudi koji plutaju u slanoj vodi i čitaju novine, promovišući Mrtvo more kao jednu od najvećih atrakcija na Bliskom istoku.

8. Nacionalni park Plitvička jezera, Hrvatska

Lanac od 16 terasastih tirkiznih jezera nalazi se oko 130 kilometara od Zagreba. Vodena tijela su nastala kao rezultat formiranja sedre i povezana su s više vodopada, koji se slijevaju u kanjon. Nalaze se između planinskih predjela Mala Kapela i Lička Plješivica, a ovo je najstariji i najveći nacionalni park u zemlji. Pretežno je prekriven bujnim zelenilom, a jezera pokrivaju samo jedan posto od 295 km². Podijeljeni na gornja i donja jezera, vode se završavaju u besprijeckom vodopadu Sastavaca, a rijeka Korana teče duž dna slapova.

9. Popajev selo, Malta

Skoro prije 40 godina, ovo "selo" nije niti postojalo dok Disney nije odlučio iskoristiti mještance blizu Mellieha kao set za snimanje mjuzikla Popaj. Izgradnja takozvanog Popaj sela (koji se prvotno zvao Sweethaven), bila je inspirirana stripovima E.C. Segara i riječ je o selu u koje se Popaj vraća u nadi da nađe svog oca. Danas je selo vrlo popularan obiteljski zabavni park gdje možete upoznati neke od likova kao što su Popaj, Oliva i Wimpy, ići na izlet čamcem oko uvale ili pak gledati razne predstave koje se izvode svaki dan.

10. Petra, Jordan

Ukopano u pijesak u jugozapadnoj pustinji Jordana, nalazi se drevno arheološko nalazište, koje datira iz oko 300. godine prije nove ere. Selo ružičastog pješčenjaka Petra, nekada je bio glavni grad Nabatejskog kraljevstva i do njega se dolazi preko uskog kanjona Al Siq. Središnji dio pustinjskog spektakla je Al Khazneh, 45 metara visok hram poznat i pod nazivom Trezor. ♦

Data has a better idea UMJETNA INTELIGENCIJA

Ilijana Spačić

Kao što ste već vjerojatno primijetili, umjetna inteligencija danas je goruća tema. Gotovo je nemoguće izbjegći medijске objave i javne rasprave o umjetnoj inteligenciji. Možda ste primijetili i da pojam umjetne inteligencije ljudi različito tumače. Za neke umjetna inteligencija podrazumijeva umjetne oblike života koji mogu nadmašiti ljudsku inteligenciju, a drugi pak smatraju da se umjetnom inteligencijom može nazvati gotovo svaka vrsta tehnologije za obradu podataka. Danas se umjetnom inteligencijom naziva gotovo sve, od statistike i poslovne analitike do ručno kodiranih pravila zaključivanja u obliku iskaza „ako..., onda”.

Čak se ni znanstvenici koji se bave umjetnom inteligencijom nisu usuglasili oko definicije umjetne inteligencije. Štoviše, definicija se neprestano mijenja

jer se određene teme prestaju svrstavati u područje umjetne inteligencije, a nove se teme pojavljuju. Zbrku oko značenja umjetne inteligencije povećavaju i prikazi umjetne inteligencije u raznim književnim i kinematografskim djelima znanstvene fantastike. U znanstveno-fantastičnim pričama često su prikazani ljubazni čovjekoliki pomoćnici koji iznose suviše detaljne neprovjerene činjenice ili nižu duhovite dosjetke, a katkad čak podu i Pinokijevim stopama pa se zapitaju mogu li postati ljudi. Druga vrsta čovjekolikih bića u znanstveno-fantastičnim djelima ima zle namjere i okreće se protiv svojih gospodara kao u drevnim pričama o čarobnjakovim šegrtima, kao što su priča o Golemu iz Praga i mnoge druge. Robotska obilježja tih bića često su prisutna tek na vanjštini lika koji je po svemu ostalom vrlo sličan

čovjeku. Potpuno razumljivo jer se s većinom djela beletristike, pa i znanstvene fantastike, ljudski čitatelji moraju moći poistovjetiti, a oviše različita i neobična inteligencija od toga bi ih mogla odvratiti. Većinu bi djela znanstvene fantastike stoga uglavnom trebalo tumačiti kao metaforu za sadašnje stanje ljudske vrste, a roboti bi se mogli smatrati predstavnicima potlačenih dijelova društva ili bi pak mogli simbolizirati našu potragu za smisлом života.

Umjetnu je inteligenciju teško razumjeti i zbog toga što nam je teško razlučiti koje su zadaće jednostavne, a koje teške. Pogledajte oko sebe i uzmite u ruku neki predmet, a zatim razmislite o tome što se učinili: očima ste promotrili okolinu, uvidjeli gdje se nalaze prikladni predmeti koje možete uzeti, odabrali jedan predmet i isplanirali putanju koju

će vaša ruka prijeći kako bi ga dosegнуla, a zatim ste pomaknuli ruku tako što ste određenim redoslijedom stegnuli različite mišiće i uspjeli stisnuti taj predmet točno onolikom silom kolika je potrebna da biste ga držali među prstima.

Teško je pojmiti svu složenost tog procesa, no to katkad postane jasno ako nešto podje po zlu, primjerice ako je predmet koji ste odabrali mnogo teži ili lakši nego što ste očekivali ili ako netko otvori vrata baš u trenutku kada posežete za kvakom pa naglo izgubite ravnotežu. Takve se zadaće naizgled obavljaju bez imalo napora, no iza tog se osjećaja skrivaju milijuni godina evolucije i nekoliko godina vježbe u djetinjstvu.

Dok je za vas riječ o jednostavnom zadatku, robotu je iznimno teško hvatati predmete. To se područje trenutačno aktivno istražuje. Noviji su primjeri Googleov projekt o robotskom mehanizmu za hvatanje i robot za branje cvjetače.

AI (artificial intelligence) ili UI (umjetna inteligencija) opisuje područje računalne znanosti koje se bavi razvojem inteligentnih alata (strojeva, aparata, aplikacija) koje reagiraju i uče kao ljudi. U ovo područje ulaze i pojmovi poput machine learning (strojno učenje) i IoT (internet of things). Tehnološki dizajn AI sustava, između ostalog, uključuje razumijevanje i analizu jezika, govora, slike, prema čemu sustav uči kako reagirati, planirati ili rješavati određene zadatke.

Umjetna inteligencija u svakodnevnom životu

U nekim situacijama nismo ni svjesni da nam određene usluge omogućava umjetna inteligencija.

Umjetna inteligencija u širokoj je upotrebi za pružanje personaliziranih preporuka, na primjer na temelju prethodnih pretraga i kupnji ili drugih oblika ponašanja na internetu. Umjetna inteligencija iznimno je važna u trgovini, kod optimizacije proizvoda, planiranja inventara, logistike itd.

Priprezivači uče iz golemog unosa podataka njihovih korisnika kako bi pružili relevantne rezultate pretraživanja.

Pametni telefoni koriste umjetnu inteligenciju kako bi osigurali što relevantniji i personaliziraniji proizvod. Virtualni asistenti koji odgovaraju na pitanja, daju preporuke i pomažu u organizaciji dnevnih obaveza postali su sveprisutni.

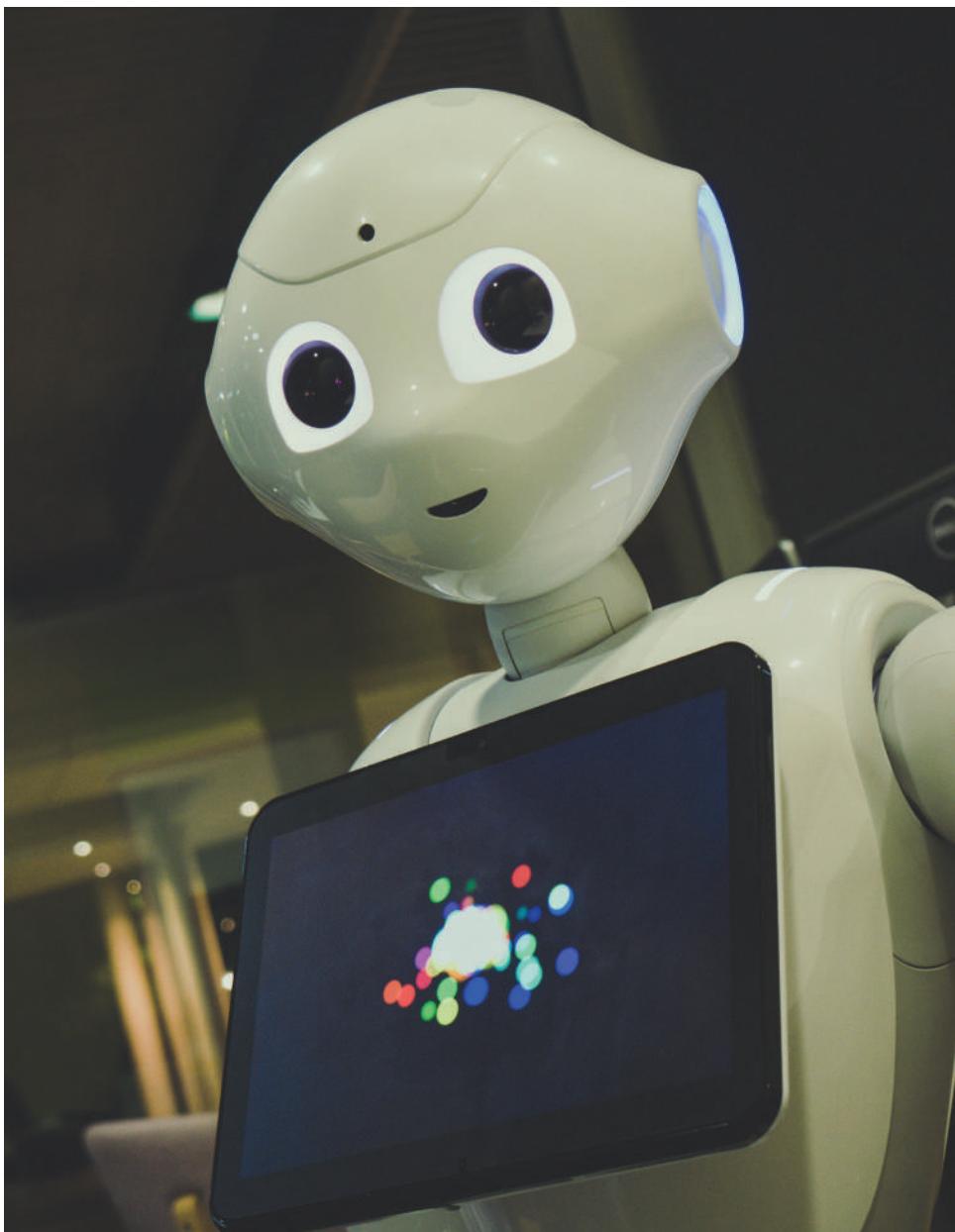
Softver za prevodenje uz pomoć umjetne inteligencije osigurava i poboljšava prijevode. To se odnosi i na funkcije kao što je automatizirano titlovanje.

Pametni termostati uče iz našeg ponašanja kako bi uštedjeli energiju, a programeri se nadaju da će u pametnim gradovima moći regulirati promet kako bi poboljšali povezanost i smanjili zastoje.

Umjetna inteligencija i COVID-19 Kod bolesti COVID-19 umjetna inteligencija upotrebljava se kod termičkog snimanja u zračnim lukama i drugdje, dok u medicini može pomoći u prepoznavanju infekcije uz pomoć kompjutorizirane tomografije pluća. Upotrebljava se i za praćenje širenja bolesti.

Borba protiv dezinformacija

Određene aplikacije mogu otkriti lažne vijesti i dezinformacije prikupljanjem informacija na društvenim mrežama, traženjem senzacionalističkih ili uznemirujućih riječi te utvrđivanjem mjerodavnih izvora. ♦

Sigurni smo da svi imaju dane kad jednostavno ne stignu kuhati ništa što zahtijeva previše vremena iz različitih razloga, sam tempo života je postao itekako ubrzan, zato donosimo par brzih i zanimljivih, naravno i ukusnih ideja za doručak ili ručak.

1. Jednostavna pizza

Nešto što sigurno svi volimo, a na ovaj način će nam biti jednostavno i napraviti koliko god da nismo stručni s tjestom, našli smo mu zamjenu.

Što nam je potrebno?

Kriška toast kruha (a može i bilo koji kruh kojeg u tom trenutku imate)

Pizza sos ili kečap

Feferoni, šunka, šampinjoni, paprika, luk

Rendani sir

Način pripreme

Zagrijte pećnicu na srednjoj temperaturi. Odrežite krišku kruha i lagano tostirajte minutu ili malo više. Premažite pizza sosom ili kečapom i preko stavite vaše omiljene dodatke za pizzu (ili one koje imate u frižideru). Naribajte sira po želji. Stavite u pećnicu par minuta (10-15) dok pizza ne porumeni i sir se ne otopi.

2. Brza piletina

Što nam je potrebno?

1 luk

1 pileći file

5 gljiva (šampinjona)

2 kašike brašna

200 ml vrhnja ili pavlake

začini: sol, biber, paprika, kari

Način pripreme

Nasjeckajte jedan luk na kockice i pet gljiva. Podmažite tavu i kuhajte poklopljeno na laganoj vatri 10 minuta. Zatim isjeckajte pileći file na kockice. Pomiješajte nasjeckani file sa dvije kašike brašna, malo soli, bibera i crvene paprike, dobro promiješajte i dodajte u tavu sa šampinjonima i lukom. Zatim dodajte 200 ml pavlake i malo karija, ako volite ovaj začin, ali nije obavezno. Kuhajte poklopljeno na laganoj vatri 10 minuta i vaš ručak je spremjan.

3. Pileća salata

Za one koji su na zdravoj prehrani, donosimo recept za super brzu i ukusnu pileću salatu.

Što nam je potrebno?

Pileći file

2 kuhanja jaja

Zelena salata

Kupus

Kukuruz šećerac (iz konzerve ili vrećice)

Krastavac

Paprika

Paradajz

Pavlaka

Začini, ulje, ocat/limun

Način pripreme :

Stavite jaja u vodu da se skuhaju. Zatim operite salatu i pripremite pileći file. Isjeckajte file na kockice, a zatim dodajte bibera po želji i dobro utrljajte u file kockice. Naspite malo ulja (najbolje bi bilo maslinovo ulje, ali ako nemate, može i suncokretovo) u tavu, a zatim stavite piletinu da se peče, kada se ulje dovoljno zagrijalo. Kada se file ispeče dodajte malo vegete i još jednom promiješajte, a zatim skinite sa vatre i dodajte kašiku ili dvije pavlake ili vrhnja i dobro promiješajte.

Isjeckajte jedan krastavac, jednu papriku i jedan paradajz i malo posolite. Pripremite kupus i zelenu salatu i dodajte im malo ulja, vegete i limunovog soka (ili octa ako više volite taj ukus), i stavite u zdjelu u kojoj mislite servirati pileću salatu. Nakon toga stavite krastavac, paradajz i papriku, preko stavite kukuruz. ♦

Hobi, kako spojiti ugodno s korisnim?

Iva Trogrlić

Vjerujem da smo kao mali svi imali ili imamo i dalje razne hobije, bilo da se radi o sakupljanju raznih stvarčica, sviranju određenog instrumenta, pjevanju, crtanju i slično. Svi uvijek tražimo način da si skratimo vrijeme, pogotovo u mladim dñima kada imamo viška slobodnog vremena, a i viška energije te tražimo načina da se zabavimo. Lijepo je kad se pojavi ljubav prema nečemu pored osnovnih obaveza koje imamo, kad iako smo zauzeti uvijek nađemo vremena da se posvetimo nečemu što nas opušta, usrećuje i na neki način psihički odmara i miče od svakodnevnih obaveza i problema.

Bavljenje hobijem može pozitivno utjecati i na društveni život osobe koja tako ima prilike upoznati nove ljudе sličnih interesa, ali i svoje znanje podijeliti s drugima, te naravno naučiti nešto novo i korisno za sebe.

Posebno je dobro kada dođete u situaciju da spojite ugodno i korisno, kada nešto što ste radili zbog viška slobodnog vremena postane i izvor vašega džeparca ili zarade, nešto čemu se ne nadate, ali se vaš rad itekako prepozna i prizna, tek to nam predstavlja pravi užitak.

Upravo je takvo iskustvo imao i Antonio, fotograf uredništva ovogodišnjeg lista SEF :

„Ljubav prema umjetnosti se javila još od malih nogu. Smatram kako je utjecaj imala i genetika, no moji pokušaji crtanja animiranih likova su dodatno pridonijeli zainteresiranosti i dalnjem zanimanju za ovaj hobi. Crtao sam likove iz raznih animiranih likova, zatim sam prešao na portretu prijatelja i poznanika, a potom se javila i ljubav prema fotografiji. Shvatio sam kako ovi mediji omogućuju potpuno izražavanje moje mašte i kreativnosti. Kada sam nabavio prvu digitalnu kameru, prvo sam počeo s fotografiranjem obitelji, prijatelja i prirode. Nakon upornog nagovaranja bližnjih počeo sam objavljivati svoje radove na online platforme, te mi je to donijelo publiku koja je prepoznala moj potencijal i omogućila mi da zapravo spojim ugodno s korisnim.“

To je samo jedan od primjera, sigurni smo da ih ima još, tako da svakako treba raditi na svojim talentima, razvijati i dalje svoje gene, truditi se, motivirati ljudima i događajima oko sebe i tako doći do rezultata. ♦

SOVA TV

SUM
SOVA
sveučilišni news portal

Martina Markić

U sklopu 43. godišnjice Sveučilišta u Mostaru svečano je otvorena sveučilišna televizija SUM TV. Riječ je o suvremenom edukacijskom i producijskom akademskom središtu temeljenom na internet platformi. SUM SOVA informativni je portal koji će pružati sve važnije informacije o djelatnostima Sveučilišta u Mostaru, znanstvenim dosezima u BiH i svijetu kao i drugim aktualnim temama vezanim za studentski život. Projekt je zamislijen kao prostor edukacije studenata, no SUM TV je imao i značajnu ulogu u odgovoru na pandemiju, tako što su osnovnim i srednjim školama pomogli u produkciji sadržaja.

"Važno je da se proces obrazovanja, kao jedan od najvažnijih obrazovnih procesa, ne zaustavi za vrijeme pandemije. Pandemija će proći, ali obrazovanje ostaje. Zbog

toga veliko hvala i čestitam" poručio je dr. Kordić, ravnatelj Doma zdravlja Mostar. Glavna urednica portala Maja Marić kazala je kako portal stavlja snažan naglasak na sveučilišne teme, studentski život, pozitivna profesionalna iskustva studenata i nastavnika, aktualne društvene probleme vezane za znanost i obrazovanje, a posebno će se obrađivati svi segmenti djelovanja Sveučilišta u Mostaru i njegove uloge u društvenoj zajednici.

Rektor Tomić kazao je kako je motiv za osnivanje ove televizije bio produkcija profesionalnih predavanja nastavnika. Cilj da se jednog dana u sveučilišnom internom sustavu SUMARUM objavljaju predavanja svih profesora za one studente koji nisu mogli prisustvovati istim. Voditelj SUM TV-a Franjo Takač je naglasio

kako će biti uspostavljen "SUM TV sustav video razmjene" kroz koji će svim medijima biti ponuđene snimke događaja organiziranih na Sveučilištu u Mostaru u neobrađenoj i obrađenoj novinarskoj televizijskoj formi i to potpuno besplatno. Sadržaj se emitira na internetu, a to je prednost, jer se čitav svijet okreće modernim tehnologijama. Sveučilišna televizija će u suradnji s Večernjim listom BiH i drugim zainteresiranim medijskim kućama realizirati online nastavu i praksu studentima Sveučilišta u Mostaru. U tu svrhu pripremljen je poseban studijski prostor. Također će biti otvorena za sve druge studente Sveučilišta u Mostaru, kao i srednjoškolce u specijaliziranim radionicama. ♦

Svi smo svjesni činjenice da je jako sunce zapravo veoma opasno za naše zdravlje. Velika izloženost jakom suncu može donijeti negativne posljedice i narušiti zdravlje čovjeka, zbog toga je veoma bitno izbjegavati najveće dnevne vrućine i zaštititi se koliko je to moguće. Kako sunce može donijeti štetu?

1. Opekline

Kada je koža izložena previsokom UVB zračenju, ona gori. Rezultat je neugodan osjećaj topline, peckanje, crvenilo i mjeđuri koji onda rezultiraju suhom kožom koja se ljušti.

2. Rak kože

Sustav obnove kože može djelovati samo protiv ograničene količine oštećenja koje nastaje djelovanjem UV zraka. Previše UV zračenja uzrokuje oštećenje stanične DNA strukture, a koje onda uzrokuje pojavu raka kože. 90% raka kože je posljedica prekomernog izlaganja UV zrakama.

3. Alergije

Alergije na sunce mogu se pojavitи ubrzano nakon izlaganja UVA i rezultirati širokim rasponom simptoma, među kojima su crvenilo, svrbež, papule i mučnina.

4. Starenje kože

Izlaganje UVA zračenju značajno ubrzava proces starenja kože tako što uništava mrežu kolagena/elastina. Koža gubi elastičnost, postaje suha i gruba te nastaju duboke bore.

Kako se zaštитiti?

1. **Prije svega, potrebno je izbjegavati najveće dnevne temperature, posebno u periodu 12:00 do 16:00 sati, budući je tada sunce najjače.**
2. **Piti što više tekućine kako bi smanjili mogućnost dehidriranja.**
3. **Nahranite kožu tijela i lica s dovoljno krema sa zaštitnim faktorom.**

Stručnjaci preporučuju da kod izlaganja suncu upotrebljavamo kreme čiji

je zaštitni faktor iznosi najmanje 15. Pobrinite se da ju razmažete po koži u dovoljnoj količini, jer ukoliko nanesete pretanak sloj kreme na kožu, to može smanjiti njegovu učinkovitost za čak 50%. Imate li svijetu kožu, možda ćete se htjeti ranije pripremiti za izlaganje suncu, tako što ćete uvečer prije spavanja nanjeti zaštitnu kremu koju će koža tako potpuno apsorbirati.

4. Zaštita odjećom i paravanim za glavu.

5. Pazite na lijekove.

Neki lijekovi kao što su tetraciklini i diuretici mogu vašu kožu učiniti iznimno osjetljivom na sunce i tako povećati rizik od nastanka opekline. Sličan učinak imaju i neki biljni pripravci poput ulja gospine trave (kantarion) koje je fototoksično. ♦

Riječnik osnovnih ekonomskih pojmova

Iva Trogrić

AMORTIZACIJA – postupno trošenje osnovnih sredstava odnosno dugotrajne imovine.

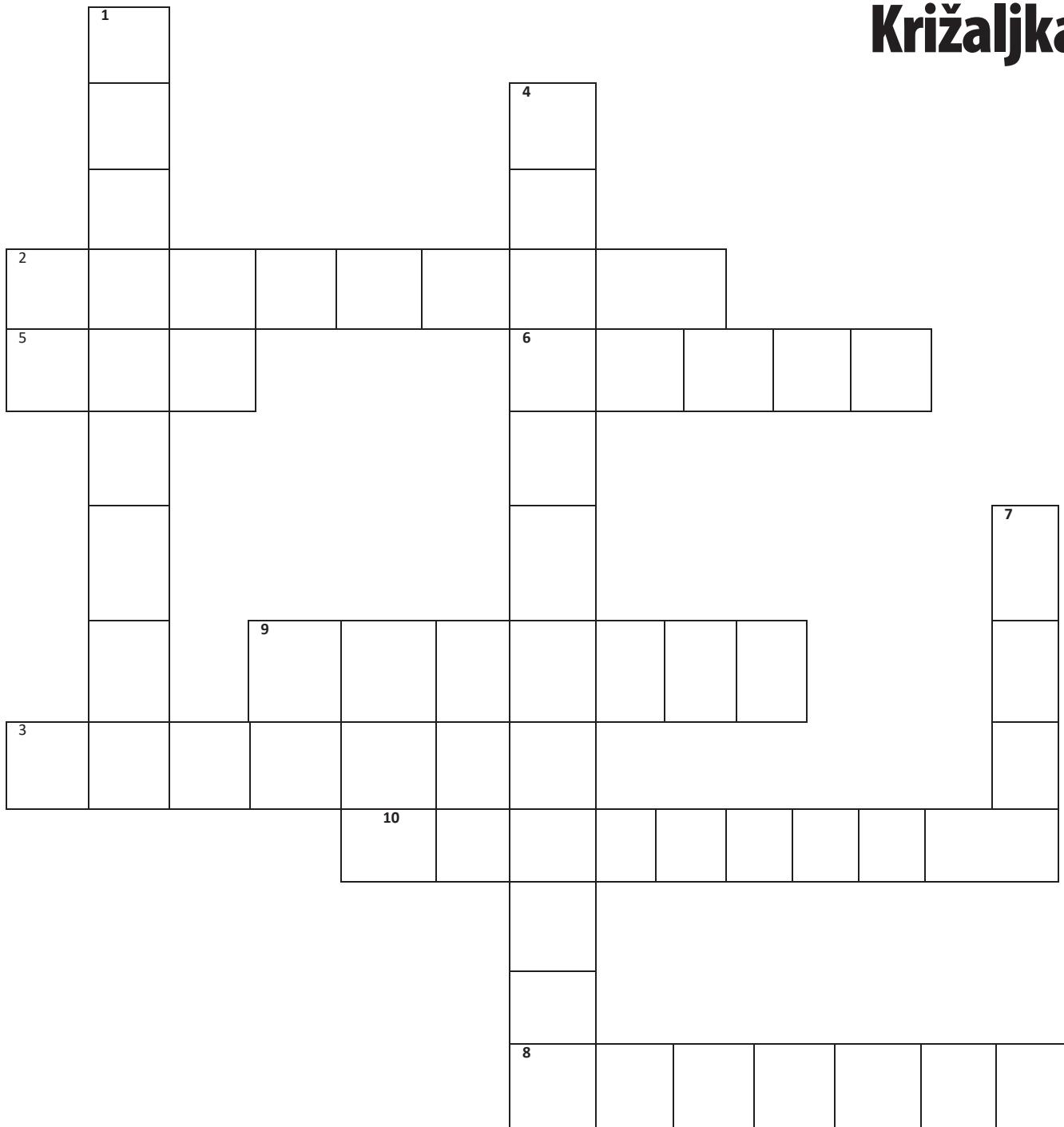
ARBITRAŽA - se odnosi na mogućnost ostvarivanja dobiti sa kupovinom neke imovine (vrijednosnice, valute, roba itd.) na jednom tržištu i istovremenom prodajom te iste imovine na drugom tržištu za višu cijenu.

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP) - je vrijednost svih dovršenih roba i usluga, koji su bili proizvedeni unutar jedne države u određenom vremenskom razdoblju (najčešće na kvartalnom ali godišnjem nivou).

BROKER – naziv za osobu koja posreduje u kupovini i prodaji vrijednosnih papira, robe, deviza, usluga i derivata

- vrijednosnih papira.
- CENTRALIZACIJA** – označava pojam u organizaciji u kojem sve odluke donosi vrhovno rukovodstvo.
- ČEK** – je pismeni nalog izdavaoca banci da naznačenoj osobi isplati određenu svotu sa njegovog računa.
- DEFLACIJA** – općenit i konstantan pad cijena kroz duže vremensko razdoblje, kojeg obično uzrokuje manja potrošnja zbog nedostatka novca u gospodarstvu odnosno nedostatka ponude kredita i zaduživanja.
- DIONICA** – je vrijednosni papir koji predstavlja potvrdu o idejalnom dijelu vlasništva dioničkog društva. Razlikujemo redovne dionice i povlaštene dionice. Povlaštenim dionicama ostvaruju se određena prava u pitanjima raspodjele dobiti ili upravljanja dioničkim društvom. Dionice glase na ime ili donositelja.
- EMISIJA** – u dioničkim društvima označava novo izdavanje dionica ili obveznica.
- ESKONTNA STOPA** – označava kamatnu stopu narodne banke na odobrene kredite.
- FINANCIJSKA ANALIZA** – je zapravo sinteza finansijskih podataka s kojom pokušavamo prepoznati ekonomske tendre, odrediti finansijske politike i usmjerenja, izraditi finansijske planove za budućnost, te identificirati potencijalne projekte i investicije.
- FRANCHISING** – je ugovorni odnos u kojem jedna strana uz naknadu ustupa drugoj da u poslovanju koristi njezino ime, proizvode i usluge, i daje mu potrebne usluge u vezi s tim korištenjem.
- GOODWILL** – označava nevidljivu vrijednost organizacije koja se procjenjuje na temelju njezinog ugleda i poslovanja na tržištu.
- GUBITAK** – predstavlja negativni poslovni rezultat poduzeća ostvaren u određenom periodu godine. Rashodi poduzeća veći su od prihoda.
- HIJERARHIJA** – označava princip rukovođenja u kojem postoji odnos nadređenosti i podređenosti rukovoditelja i izvršitelja. Hijerarhijskim sustavom zadaci se prenose na sve razine organizacije.
- INFLACIJA** – je zapravo stopa po kojoj su se cijene proizvoda i usluga povećale u određenom vremenskom razdoblju. Zbog takve pojave se smanjuje kupovna moć stanovništva u državi.
- INVESTICIJA** – ulaganje novčanih sredstava u novu imovinu poduzeća. Investicije se dijele na neto i bruto investicije.
- JOINT VENTURE** – označava zajedničke poslovne pothvate fizičkih ili pravnih osoba.
- KALKULACIJA** – je računski postupak za dobivanje cijene nekog proizvoda ili usluge. Kalkulacija u poduzetništvu predstavlja uvjet za donošenje kvalitetnih poslovnih odnosa.
- KAPITAL** – je novac koji se ulaže u poduzetničke pothvate i predstavlja vlasničku glavnicu. Razlikujemo vlastiti i tuđi kapital. Kapital posuđuju banke, poduzeća i pojedinci. Na posuđeni kapital plaća se kamata.
- LICITACIJA** – predstavlja oblik kupoprodaje uz javno nadmetanje.
- LICENCA** – označava dozvolu nosioca određenog prava industrijskog vlasništva nekoj pravnoj ili fizičkoj osobi za iskorištavanje tog prava.
- MARŽA** – je razlika između prodajne i nabavne cijene. Iz marže se pokrivaju svi troškovi trgovine. Najčešće se računa kao postotak od nabavne cijene.
- MONETARNE REZERVE** – su državne zalihe stranih valuta, plemenitih metala (npr. zlato) ali i drugih finansijskih instrumenata koje država koristi za podmirivanje međunarodnih transakcija na deviznom i drugim tržištima. Monetarne rezerve zapravo omogućavaju međunarodno trgovanje jer osiguravaju međunarodnu likvidnost zemlje.
- NETO DOBIT** – je zapravo višak ukupnih prihoda nad ukupnim rashodima koje tvrtka realizira u određenom razdoblju. Drugim riječima, neto dobit nam pokazuje koliko je od prihoda ostalo na raspolaganju tvrtki i vlasnicima nakon što se oduzmu baš svi troškovi.
- OBVEZNICA** – označava dužnički vrijednosni papir kojim se izdavalac obvezuje da će isplatiti novčana sredstva označena u obveznici u određenom roku i uz određenu kamatu.
- PROIZVODNOST** – odnos između proizvedene količine proizvoda i utrošenog rada.
- RIZIK** – u poduzetništvu predstavlja mogućnost donošenja pogrešne odluke i gubitka imovine. Poduzetnici nastoje rizik minimizirati i ukalkulirati ga u troškove poslovanja.
- STRATEGIJA (poduzeća)** – plan razvojnih ciljeva i način njihovih ostvarenja. Strategijom se određuje dugoročni smjer kretanja organizacije.
- TENDER** – označava pisani poziv za ponudu za natječaj. Tender kupci obično šalju svojim dobavljačima. U određenim slučajevima kupac prodaje tender svim zainteresiranim dobavljačima.
- UPRAVA** – sastoji se od jedne ili više osoba (direktori) čiji se broj određuje statutom (ugovorom). Ako se uprava sastoji od više osoba jedna se od njih mora imenovati za predsjednika. Članom uprave može biti svaka fizička osoba koja je potpuno poslovno sposobna. Uprava vodi poslove društva na vlastitu odgovornost.
- VIRMAN** – označava nalog banci ili zavodu za platni promet da izvrši određenu novčanu transakciju.
- ZATEZNA KAMATA** – označava iznos kamate koja se dužniku naplaćuje u slučaju zakašnjjenja plaćanja obveze.
- ZIVOTNO OSIGURANJE** – je vrsta police osiguranja za riziko smrti osobe, koja je osigurana. To je zapravo ugovor između osiguravajućeg društva i osiguranika s kojom se osiguravajuće društvo obvezuje isplatiti određeni novčani iznos u slučaju da osiguranik umre. ♦

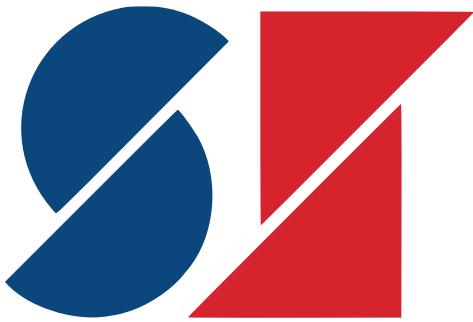
Križaljka

ACROS : 8, 10, 3, 9, 5, 2, 6

DOWN: 4, 1, 7

1. Kontinuiran porast opće razine cijena uz istodobno smanjenje kupovne moći novca – INFLACIJA
2. Tržišna struktura u kojoj mali broj najvećih poduzeća dominira u ukupnoj proizvodnji, odnosno prodaji – OLIGOPOL
3. Financijska institucija – BANKA
4. Mjerilo uspješnosti poslovanja, a izražava se odnosom ostvarene proizvodnje i utrošenih faktora proizvodnje – EKONOMIČNOST
5. Svjesna i svrshodna ljudska djelatnost – RAD
6. Opći ekvivalent u kojemu gotovo sva dobra i usluge mogu izraziti svoju vrijednost -NOVAC
7. EFTA – Europska zona slobodne trgovine. (The European Free Trade Association)
8. Regulirajući mehanizam kojima se rješavaju temeljni ekonomski problemi: Što, kako i za koga proizvoditi. – TRŽIŠTE
9. Pozitivna razlika između prihoda i rashoda – SUFICIT
10. Proces transformacije faktora - PROIZVODNJA

**STUDENTSKI
ZBOR
SVEUČILIŠTE
U MOSTARU**

Matrice hrvatske b.b., 88000 Mostar

+ 387 36 311 947

studentski.zbor@sum.ba

Studentski Zbor Sveučilišta u Mostaru

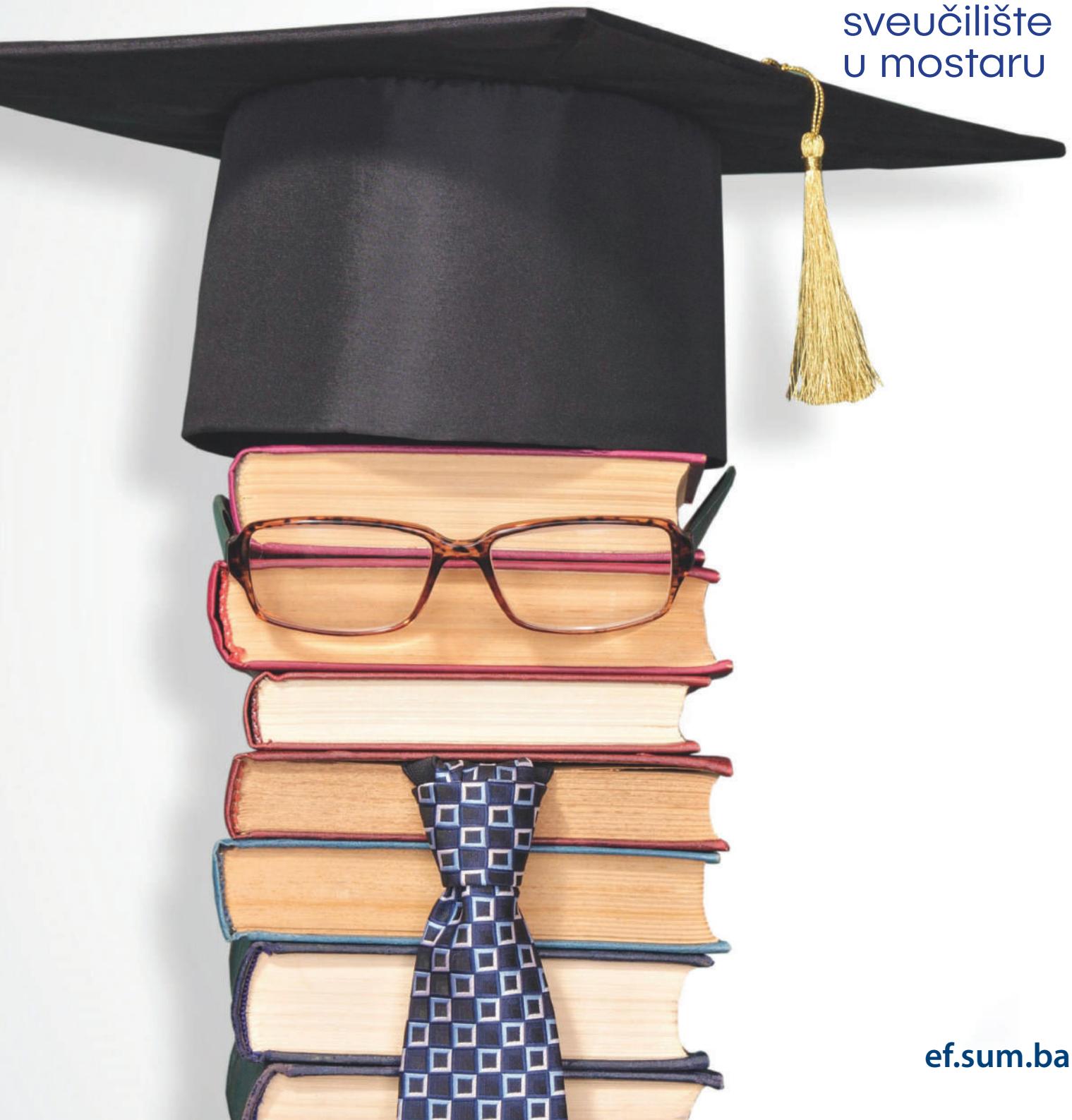
[studentskizborsum](#)

Znanje je moć.

STECITE GA NA PRAVOM MJESTU.

ekonomski
fakultet
sveučilište
u mostaru

ef.sum.ba